

~~25~~ M. B. Apr. 31

79

79

95

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΒΟΥΤΥΡΑ

Ο ΝΕΟΣ

ΜΩΥΣΗΣ

ΚΙ' ΑΛΛΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

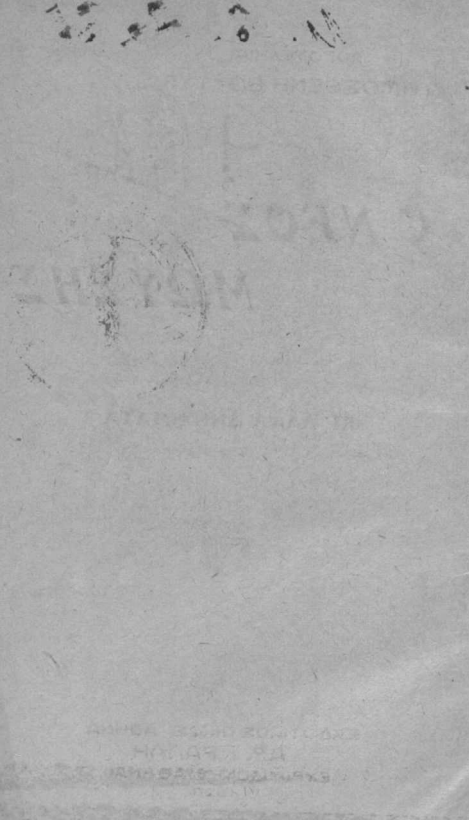

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ "ΑΘΗΝΑ",

ΔΡ. Ι. ΡΑΛΛΗ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 6. ΑΘΗΝΑΙ

1923

M. B. A. 31

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Καὶ τί ἔχει νὰ πεῖ κανεὶς γιὰ τὸ *Δημοσθένης*; Νὰ τὸ παρουσιάσει; Νὰ τὸ ρεκλαμάρει; Νὰ τὸ γνωστοῖται στὸ ἀναγνωστικὸν κοινόν;

Εἶναι τέτοιος διηγηματογράφος ὁ γὰρ ὁ πατέρας αὐτὸς τοῦ νεοελληνικοῦ διηγήματος, πῇ καμμιὰ σύσταση, καμμιὰ ρεκλάμα δὲν ἔχει θέσῃ, στήν ἀστείρευτη αὐτὴ πηγὴ τῆς Διηγηματογραφίας.

Κάθε φιλόλογικὸ περιοδικὸ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ στολίζει τὶς στήλες του καὶ μὲ τὴ δροσίαν τοῦ Βουτυρά.

Κάθε ἐκδότης ἔχει ἀπὸ δύο καὶ τρεῖς τόμους διηγήματα Βουτυρά.

Κάθε τοῦ ἔργο ἔχει ἐκδοθεῖ δύο ἢ τρεῖς φορές.

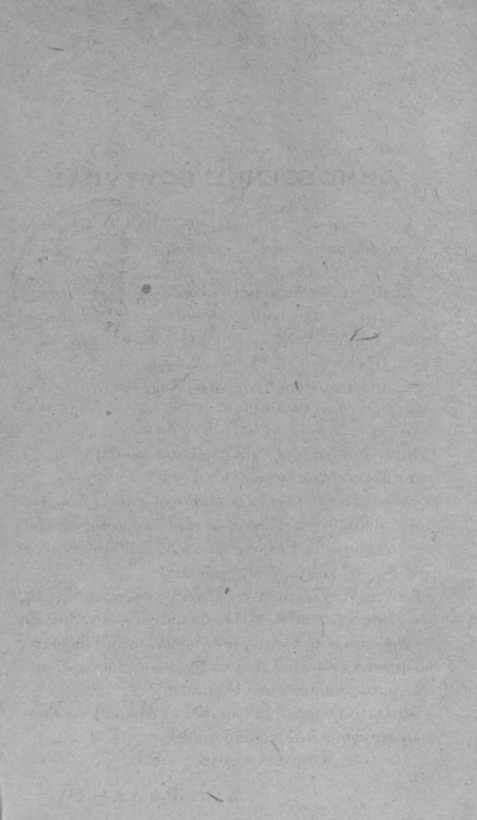
Ὁ Δημοσθένης Βουτυράς εἶναι καὶ αὐτὸς ἓνας ἀπὸ τοὺς λίγους Ἑλληνες λογίους, ποὺ ἔχουν μεταφρασθῇ στὶς εὐρωπαϊκὰς γλῶσσας.

Καὶ τώρα τελευταῖα στὴ λευκίᾳ ὁ σοφὸς καθηγητὴς καὶ λογοτέχνης κ. Karl Dieterich κάνοντας διάλεξιν γιὰ τὴν Ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν ἐδιάβασε στοὺς ἀκροατὰς τοῦ ἀρχετὰ κομμάτια ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Βουτυρά, ποὺ εἶναι μεταφρασμένα στὴ Γερμανικὴν.

Τέτοιοι διηγηματογράφοι σὰν τὸ Δημοσθένη Βουτυρά δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ προλόγους.

Ἀθήνα Αὐγούστος 1923

Α. Ι. ΡΑΛΛΗΣ

Ο ΝΕΟΣ ΜΩΨΗΣ

Σηκώθηκε νὰ φύγει. Ὁ καιρὸς βάραινε γιὰ βροχή. Ψηλὰ εἶδε τὸ μαῦρο σύννεφο νὰ πλώνεται γρήγορο πάνω στὸ θολὸ οὐρανὸ. Κι ἀπλώνότανε μὲ χίλιες ἄκρες, ἢ σὰ νὰ ἔχε αὐτὸ ἄπειρα κρόσια, ζωντανὰ κρόσια, ποὺ κουνιόντουσαν, σὰ νὰ ψαχοῦλεuan. Ξαφνικὰ τὸ σῶμα, ἢ ὁ κορμὸς τοῦ σύννεφου αὐτοῦ, ἓνας μαῦρος, χόντρος ὄγκος, ἄνοιξε, ἄνοιξαν τὰ πλευρά του, κ' ἓνα ἄλλο σύννεφο ξεπετάχτηκε, σταχτερὸ αὐτὸ, καὶ βγῆκε σὰν καπνὸς πυκνὸς, πυκνὸς. Ἀλλὰ τί βάθος ἔδειξε κείνη ἢ σχισμάδα, ὅταν τὸ σύννεφο τὸ σταχτερὸ ἔφυγε, τί μαυρίλα μέσα, τί βράχια, τί γκρεμοὺς ἀπαίσιους! Σὰ νὰ ταν ἡ κόλαση καὶ περιόδευε, ταξείδευε!

Πάλι ἔκλεισε ὁμως. Ἀλλὰ τότε μιὰ λάμψη πετάχτηκε σὰ λαμπερὴ βελόνα, καὶ χώθηκε στὸ σταχτερὸ τὸ σύννεφο, ποὺ κάτω ἀπλώνόταν..

—Θάχουμε μπόρα, καὶ μπόρα γερὴ! ἔκανε, τρίβοντας τὰ χέρια του.

Καὶ προχώρησε σιγὰ γιὰ νὰ μπεῖ σ' ἓνα κῆπο δημοσίῳ, κοιτάζοντας κάποτε ψηλὰ, γιὰ νὰ δεῖ μὴν ἀνοίγει ὁ οὐρανός, ἕτοιμος νὰ λυπηθεῖ, ἅμα τ' ὀβλῆπε καὶ γινόταν.

Ὁ κῆπος εἶταν ἔρημος. Ἀλλὰ πάντα σχεδὸν, καὶ ὅταν εἶταν καλὲς ἡμέρες ἔτσι ἔρημος βρισκόταν. Πάντα ἡσυχος χωρὶς θόρυβο, χωρὶς φωνὴ ἀνθρώπου. Τὰ δέντρα θορυβοῦσανε μόνο, ὅταν φυσοῦσε ἄνεμος, καὶ θορυβοῦσαν χωρὶς στὴ βουή τους, στὸν ἀχό τους νάνακατώνεται φωνὴ ἀνθρώπου, ὅπως θὰ γινότανε στὶς μεγάλες ἐρημιές, στὰ ἔρημα δάση..

Μιὰ πνοὴ ἀνέμου ἦρθε καὶ τώρα, κέζανε τὰ δέντρα, τὰ χαμόδεντρα, τὰ λουλούδια, νὰ κουνηθοῦνε, νὰ κουνοῦν τὰ φύλλα τους, τὰ κλαδιά τους, ὅμοια μὲ πουλάκια στὴν ἐμφάνιση τῶν γονιῶν τους, πού μὲ φωνὲς κουνοῦνε, σαλεύουν, τὶς φτεροῦγες ζητώντας τροφή.

Μιὰ λάμψη γρήγορη, καὶ μετὰ βροντή. Ψυχάλες ἀρχίσανε νὰ ραντίζουν τὴ γῆ, νὰ χτυποῦνε τὰ φύλλα τῶν δέντρων..

Αὐτὸς εἶτανε σὲ ἔρημο δάσος, ὅπου βροχὴ ἔπεφτε. Κανεὶς ἄλλος ἀπ' αὐτὸν δὲν ὑπῆρχε κεῖ. Μόνο μέσα στὰ πυκνὰ φυλλώματα κάποιο θηρίο θὰ φώλιαζε.

Ἀλλὰ νά, ἀπ' τὰ πράσινα κεῖνα φυλλώματα τὰ βαθιά, ἓνας εὐρωπαῖος φάνηζε νὰ βγαίνει μὲ μιὰ νέα κοντόσωμη.

Ἡ ἐρημιὰ ἔφυγε, χάθηκε. Ὁ νέος εἶταγ κάποιος γνωστός του, παλιὸς συμμαθητῆς του, καὶ ἡ νέα μιὰ νόστιμη ξανθούλα. Καὶ ἦρθανε γρήγορα στὸ μέρος

πού ὁ Φίλιππος βρισκότανε γιὰ νὰ βροῦνε καταφύγιο κάτω ἀπ' τὸ πυκνὸ πεῦκο.

Δὲν πίστεψε πὼς εἶταν ἐρωμένη του, ὄχι. Σαυτὴν τὴν πόλιν σπάνια, μὰ πολὺ σπάνια νὰ δεῖ κανεὶς ἐραστές νὰ βγαίνουν ἔτσι φανερά μέρα, μαζί. Καὶ γι' αὐτὸ πίστεψε, πὼς θάταν ἡ ἀδελφή του, ἡ καμμιά στενὴ συγγενή του. Μὰ εἶχε τόσο νόστιμη ἀδελφή αὐτός;

Καὶ δὲν εἶχε ἀπατηθεῖ. Εἶταν ἀδελφή του. Σὲ λίγο τὸ μαθε. Καὶ τοῦ χαμογελοῦσε αὐτὴ δείχνοντας κάτι ἄσπρα δοντάκια, ριζάκια καρφωμένα σὲ τριανταφυλλένια οὐλά..

Αὐτὸς λυπήθηκε, γιὰτὶ δὲν τῷ ξερε ἀπὸ καιρό, πὼς Σαδάκης εἶχε τόσο ὠραία ἀδελφή! Καὶ δὲν ἤθελε τὴ φιλία του, τὸν περιφρονοῦσε!. Ἄρχισε νὰ εὐχεται νὰ μὴν πάψει ἡ βροχή, καὶ νὰ διαρκοῦσε, νὰ διαρκοῦσε.

Εἶταν εὐτυχισμένος, κολυμποῦσε μέσ' στὴν εὐτυχία. Καὶ κάποτε σὰ νὰ τὸν σκέπαζε αὐτὴ, τοῦ φερνε ζάλη, μισοπνιγόταν. Προσπαθοῦσε νὰ προφυλάξει τὸ ὠραῖο ξανθὸ κοριτσάκι, ἐνῶ ὁ ἀδελφός της ἀδιαφοροῦσε, ἡ κοίταζε νὰ φυλαχτεῖ αὐτός.

Ἄλλ' εἶχε ὁ ἀδελφός της κ' ἓνα ἄλλο, μιὰ ἄλλη σκοτούρα. Κάθε τόσο, πού ἀστραπὲς λάμπανε καὶ βροντὲς γινόντουσαν σὰν ψηλά, πάνω στὰ θολὰ τὰ σύννεφα, νὰ τραβοῦσαν ἐπιπλά βαριά, καὶ χτυποῦσαν τενεκέδες, αὐτὸς πάθαινε ταραχή, πήγαινε μπρὸς πίσω.

Ἡ ξανθοῦλα κοίταζε τὸ Φίλιππα, πού κάτι ὅλο ἔλεγε, τοῦ εἶχε ἀνοίξει ἡ ὄρεξη νὰ πεῖ, καὶ νὰ κάνει τὸν ἔξυπνο, καὶ τοῦ χαμαγελοῦσε. τοῦ χαμογελοῦσε...

Ἄλλ' ὅταν ἀρχίσαν πιὸ πολλὰς οἱ βροντὰς καὶ εἶ-
δαν κεραυνὸν νὰ πέφτει, ἕνας στῦλος φωτεινὸς νὰ τι-
νάζεται κάτω καὶ νὰ συντρίβεται στὸν ἀέρα, τότε ὁ
ἀδελφὸς τῆς ἄρχισε νὰ λέει, πὼς πρέπει νὰ πηγαίνει,
καὶ ὅτι ἐκεῖ δὲν μποροῦσε νὰ μείνει. Μαζὶ θυμήθη-
κε καὶ πὼς τὰ δέντρα σέρνουν τοὺς κεραυνούς. Καὶ
σ' ἕνα δυνατὸ κρότο, ποὺ σὰ γίνηκε πάνω ἀπ' τὰ
κεφάλια τους, ὥρμησε νὰ φύγει.

— Ἔλα, ἔλα ! εἶπε πτὴν ἀδελφή.

— Τί λές ! τρελλή εἶμαι, νὰ γίνω μούσκεμα !...

— Ἔλα σοῦ λέω !.

— Δὲν πάω πουθενά !

Μία ἀστραπή ἔγινε, κ' ἔπειτα μιὰ βροντὴ τρομε-
ρή, ποὺ δὲν εἶταν ὅμοια μὲ τὸν κρότο τῶν τενεκέδων.
Αὐτὸς τῷβαλε στὰ πόδια.

— Ἐγὼ πάω, κάνε ὅπως θέλεις ! εἶπε.

Ὡ, ὦ πὼς χτυποῦσε ἡ καρδιὰ τοῦ Φίλιππα !

— Γιὰ τὸν βλάκα, τῆς εἶπε, θὰ γίνει ἐλεεινός !.

Ἄκουσε τὴ φωνή του νᾶνε τρεμουλιαστή.

Γύρισε καὶ τὸν κοίταξε μὲ τὰ πλάγια καὶ ἀπὸ κά-
τω, μὲ μιὰ ματιὰ ὅλο γλύκα, ἡδονή, καὶ τοῦ εἶπε :

— Μὰ δὲν ξέρετε πόσο φοβᾶται τοὺς κεραυνούς !
Τὸν πιάνει τρομάρα ὅταν τοὺς ἀκούει ! Στὸ σπίτι
ὅλοι τὸν περγελοῦμε γι' αὐτὸ, ἀλλ' αὐτὸς ποῦ ! τὸ φό-
βο του !

Αὐτὴ εἵτανε γενναία ! Ἄ, πὼς τοῦ ἄρεσε ! Γεν-
ναία καὶ ὁμορφη !

Τὴν κοίταζε τώρα, μέσ' στὰ μάτια, κἔλεγε, προσ-
παθοῦσε νὰ πεῖ...

Ἀχ, πὼς ἠθελε νὰ μὴν ἔπανε ἡ βροχή, νὰ ἔξακο-

λουθοῦσε καὶ πὸ δυνατὴ μάλιστα...

Καὶ βρισκόντουσαν κοντά, κοντά. Νᾶτανε σ' ἕνα δάσος ἔρημο...

Ἄλλὰ νά, πάνω σαυτὴν τὴν εὐχή, κάποιος φάνηκε νᾶρχεται τρεχάτος. Ὁ ἀδελφός της !

— Θᾶρθεις ; τῆς φώναξε, καὶ στάθηκε σὲ ἀπόστασι, μέσ' στὴ βροχή,

— Ὅχι !. Τρελλάθηκα νομίζεις !

Ἄ, εἶχε νυχάκια, θύμωνε, ἀγρίευε!

Αὐτός, ὅμως, ἀντὶ νὰ φύγει, ἦρθε κοντὰ πάλι, νὰ στεγαστεῖ κάτω ἀπ' τὸ πυκνὸ καὶ μὲ γυρτὰ κλαδιὰ σὰν ὀμπρέλα, πεῦκο. Καὶ εἶχε ἔρθει καταβρεμμένος, ἔλεεινός. Καὶ σὰ νὰ τᾶχε μὲ τὸ Φίλιππα. Εἶχε σουφρωμένα τὰ φρύδια του καὶ ἀπέφευγε καὶ νὰ τὸν κοιτάζει. Καὶ ὁ Φίλιππας βλέποντάς τον ἔτσι, οὔτε τοῦ εἶπε πὰ λέξη, ἀλλὰ κοίταζε κείνη.

Ἡ βροχὴ ὅμως, ἡ θεία βροχὴ ἄρχισε νὰ παύει. Ἐπαψε. Κ' ἔγινε μιὰ σιωπὴ τότε, ποὺ τὴν αἰσθάνθηκε τόσο, μὰ σὰ νὰ σώπασε μαζί καὶ ἡ καρδιά του νὰ χτυπᾷ.

Ὁ ἀδελφός καὶ ἡ ἀδελφὴ φύγανε. Τώρα τὸν χαιρέτησε ὁ ἀδελφός μὲ γέλιο, ἐκείνη μὲ χαμόγελο, κῆβαλε τὸ δάχτυλο στὰ χειλάκια της...

Ἐμεινε κοιτάζοντάς τους ὥς ποὺ χαθήκανε.

— Τώρα ;

Ἐμεινε σκεπτικὸς καὶ κοίταζε χωρὶς νὰ θέλει μιὰ λιμνίτσα, ποῦχε σχηματισθεῖ κοντὰ σ' ἕνα δέντρο, καὶ ποὺ γινόντουσαν πάνω της, φοῦσκες πλῆθος, ὅμοιες μὲ μικρὰ ποτήρια βεντούζας.

Ὁ οὐρανὸς ἀνοίγε, τὸ γλυκὸ γαλάζιο τοῦ χοῶμα.

πάλι φαινόταν. Μέσ' στην καρδιά του, στο νοῦ του καίτι τέτοιο ἔνιωσε νὰ γίνεται, ἓνα σκοτεινὸ νὰ φεύγει κ' ἓνα φῶς νὰ φαίνεται.

— Θεέ μου, τί ὠραία πὺν εἶτανε ! εἶπε.

— Νερὰ στάζανε, πέφτανε ἀπ' τὰ δέντρα. Ἐνα ψυχρὸ ἀεράκι ἐφύσηξε.

Ἀλλὰ νὰ καὶ ὁ ἥλιος ! Μιὰ ἀκτίνα του ξεπετάχτηκε λαμπρὰ, θεία. Μὰ πῶς τοῦ φάνηκε ; Σὰν τὴ ματιά της !.

Βυθισμένος στὶς σκέψεις του δὲν εἶδε ὅτι εἶχε περᾶσει στὸ δρόμο τοῦ καφενεῖου, πὺν σύχναζαν οἱ φίλοι του. Καὶ ὅταν τὸ εἶδε στάθηκε καὶ θέλησε νὰ γυρίσει πίσω. Ἀλλὰ κάποιος, πὺν στεκότανε στὴν πόρτα τοῦ καφενεῖου, τὸν εἶδε καὶ τὸν φώναξε.

Εἶταν ὁ Θεοφάνης μὲ τὴ μαγκούρα του τὴ χοντρὴ, στὰ χέρια.

— Ἐλα δά ! τοῦ εἶπε αὐτός, τί ἔγεινες σήμερα ! Ἡ βροχὴ σὲ κλείσε ;

— Ἀσε, ἔχω κάτι δουλιές ! Θὰ πάω τώρα, γιὰ τὸ σπίτι ! Πλησιάζει καὶ μεσημέρι !

Ἀπὸ κάτω ἀπ' τὸ καφενεῖο στὸ ὑπόγειο, ὁ χοντρὸς καὶ φαφούτης ιδιοχτήτης τοῦ καφενεῖου ἔκανε γλυκά.

Στάθηκε ὁ Φίλιππος λίγο, στὴ μέση τῆς σκάλας, μέσ' στὴ ζέστη καὶ τὴ μυρωδιὰ τῆ γλυκειά, πούβγαλνε, καὶ μίλησαν.

Εἶταν κι αὐτός, ὁ ιδιοχτήτης, ἀπ' τὴ συντροφιά, πὺν θὰ πήγαινε στὰ βάρη τῆς Ἀφρικῆς ἔχοντας ἀρχηγὸ τὸ Φίλιππα, γιὰ νὰ ἰδρύνουν τὸ Ἐλεύθερο Κράτος !

Καὶ δὲν εἶτανε νέος. Εἶχε ἀρκετὰ χρονάκια στὴ
 ράχη του. Ἀλλὰ τί εἶχε νὰ κάνει ; Θὰ πήγαινε κι'
 αὐτὸς στὰ βάρη τῆς Ἀφρικῆς. Δὲν εἶταν ὅμως ὁ
 πιὸ ἡλικιωμένος τῆς συντροφιάς, πού θᾶκανε αὐτὸ
 τὸ κίνημα. Ὑπῆρχε κι' ἓνας ἄλλος ἀκόμα μεγαλύτερος
 στὴν ἡλικία. Καὶ εἶταν αὐτὸς ὁ διπλανὸς του, ὁ Ζα-
 χαρίας, ὁ παντουφλᾶς. Χοντρὸς χοντρός, μὲ τὰ βρα-
 χιά του νὰ κρέμονται πάντα, ὁ Ζαχαρίας εἶχε δώ-
 σει τὸ λόγο του, ἀπὸ καιροῦ, ὅτι θὰ τοὺς ἀκολουθοῦσε,
 ὅπου πήγαιναν. Καὶ εἶταν, ἓνας ἀπ' τοὺς πιὸ μανια-
 κοὺς γιὰ τὸ ταξεῖδι, ἢ γιὰ τὴν ἵδρυσή τοῦ Ἐλεύθε-
 ρου Κράτους.

Πρὶν γίνει μέλος τῆς συντροφιάς, εἶχε δώσει τὸ
 εὐρύχωρο μαγαζί του, σὲ κάποιον, πού ἔβγαζε, ἢ πού
 δίδασκε τὸ λόγο τοῦ θεοῦ, νὰ βγάζει κεῖ τοὺς λό-
 γους του.

Καὶ μόλις βράδυναζε, τὸ παντουφλάδικο ἄλλαζε, ἔ-
 παιρνε ἄλλη ὄψη, γινότανε διδασκαλεῖο. Καὶ ὁ Ζαχα-
 ρίας ποτὲ δὲν ἔλειπε ἀπ' τὸ κήρυγμα, πάντα εἶταν
 πρωτοκαθεδρία. Κέτσι σιγὰ σιγὰ ἔπειτα, ἄλλο δὲν
 ἔκανε παρὰ νὰ μιλᾷ κι' αὐτὸς, γιὰ τὸν Πανάγαθο θεὸ,
 καὶ νὰ λέει ρητὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Αὐτὸ τὸ ἔκανε ἱ-
 σαμε τὴν ἡμέρα, ὅπου ὁ Φίλιππος τοῦ μίλησε γιὰ τίς
 καλλονές τίς φυσικὲς τῆς Ἀφρικῆς, γιὰ τὰ βάρη
 τῆς Ἀφρικῆς, σὰ νὰ τὰ ἤξερε. Καὶ ὁ Ζαχαρίας τό-
 σο μαγεύτηκε, πού εὐθύς βρέθηκε ἑτοιμὸς νὰ πουλή-
 σει τὰ σουβλιά, τὰ σφυριά καὶ ὅλα τᾶλλα τοῦ μα-
 γαζιοῦ του, καὶ νὰ τοὺς ἀκολουθήσει. Θᾶφινε ἓνα πο-
 σὸν, ἔλεγε, στὴ γυναῖκα του, καὶ τὰ παιδιὰ του, γιὰ
 νὰ περνοῦνε, κἔπειτα, ἅμα ἐτοιμαζόταν τὸ κράτος,

θὰ ἐρχότανε καὶ θὰ τοὺς ἔπαιρνε.

Καὶ βιαζότανε νὰ φύγει, βιαζόταν καὶ ὅλο ρωτοῦσε τὸ Θεοφάνη, τὸ φίλο τοῦ Φίλιππα, πότε ἐπὶ τέλους θὰ ξεκινοῦσαν.

Ὁ Θεοφάνης πάλι, εἶτανε σὰν ὑπασπιστὴς τοῦ Φίλιππα. Αὐτὸς ὅμως ἤθελε καὶ δὲν ἤθελε νὰ φύγει. Μετὰ ἀπὸ κόπους καὶ βάσανα, εἶχε κατορθώσει νὰ πάρει τὸ χαρτί του ἀπ' τὸ γυμνάσιο καὶ νὰ γίνεи φοιτητὴς, καὶ τοῦ ἐρχότανε δύσκολο νὰ φήσῃ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ καμάρι, ποῦχε, πὼς εἶτανε στὸ Πανεπιστήμιο. Ἀλλ' ἀγαποῦσε ὅμως τὶς γυναῖκες ὑπερβολικὰ, καὶ ὁ Φίλιππος τοῦχε πεῖ ὅτι, ὅπως τοῦ διηγήθηκε κάποιος συγγενὴς του, ποὺ τὰδε μὲ τὰ μάτια του, ἐκεῖ, σαυτὰ τὰ μέρη βρισκόντανε διάφορες καλλονές, μαῦρες, καφετιές, μελαψές, μέλαχροινές, ὅλο φωτιά, καὶ τὸ σπουδαιότερο γυμνές! Ἦξερε ὁ Φίλιππος πὼς μόνο αὐτὸ θὰ τὸν τραβοῦσε νὰ δεχτεῖ, γιατί μ' ὅλη τὴν ἀγάπη ποῦχε στὶς γυναῖκες, ποτὲ δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ τὰ φτιάξῃ μὲ καμμιὰ. Καὶ δὲν εἶτανε μέρα νὰ μὴν τὸν ἀπαντήσουνε νὰ τρέχει πίσω ἀπὸ κανένα κοριτσάκι, ποὺ τὸ βλέπανε νὰ βαδίζει γρήγορα ὅσο μπορούσε, γιὰ νὰ τοφύγῃ τὴ μορφὴ του, ποὺ δὲν εἶτανε διόλου, μὰ διόλου συμπαθητικιά. Κοντὸς μὲ μακρὰ μῦτη, ξανθὸς καὶ μαλλιάρὸς τόσο, ποὺ μόλις λίγο μάγουλο ἔμενε ἄδιο ἀπ' τὶς τρίχες, κοντόφθαλμος μὲ γυαλιά. Δυνατὸς ὅμως, μὲ κάτι χέρια μακρύτερα ἀπ' ὅσο ἔπρεπε νά'νε, καὶ χοντρά. Κρατοῦσε πάντα μιὰ μαγκούρα ἀπὸ σιδερόξυλο. Ἔσπαζε μαγκοῦρες, τὶς μαγκοῦρες τῶν ἄλλων, στὰ μπράτσα του καὶ σὲ ὅλους εἶταν ἄγριος

καὶ μόνον στὸ Φίλιππα ἄκουγε. Ἄλλὰ τοῦ φαινόταν αὐτουνουῦ, πὼς ὁ Θεοφάνης ὅλο ζητοῦσε νὰ σπάσει τὰ δεσμά του τὰ ἀόρατα, ἢ τὴν ἀλυσσίδα τὴν ἀόρατη, ποῦ τὸν κρατοῦσε ἀπ' τὴ μύτη, καθὼς τις ἀρκουῶδες, κῆκανε ὅπως αὐτή.

Εἶδε ὁ Φίλιππος καὶ τὸν παντουφλᾶ τὸ Ζαχαρία. Καὶ τὸν εἶδε αὐτὸν νὰ περπατᾷ πάνω κάτω μέσ' τὸ εὐρύχωρο μαγαζί του, μόνος.

— Καλῶς τον, καλῶς τον, εἶπε στὸ Φίλιππα. Κ' ὕστερα :

— Ἐγὼ πάει, τὰ ξεπούλησα, πάει ἡ παλιοδουλιά! Στὸν ὅξω ἀπ' ἐδὼ τὴν ἔστειλα !

Ὅπως ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔβγαλε τὰ δαιμόνια ἀπ' τοὺς δαιμονισμένους καὶ τᾶρριξε στοὺς χοίρους ! Καὶ τώρα εἶμαι χωρὶς τὰ δαιμόνια, χωρὶς τὸ χρῆμα ! τὴ σκέψη δηλαδή, νὰ κερδίσω χρῆμα. Εἶμαι πρῶτος καὶ καλύτερος. Μὴν ἀργεῖς μόνο. Νὰ πᾶμε νὰ δοῦμε ἄλλον κόσμον καὶ ὄχι σπίτια, τὴ μιὰ πέτρα πάνω στὴν ἄλλη!.

Αὐτὰ τὰ τελευταῖα λόγια, εἶτανε λόγια τοῦ Φίλιππα, ποῦ τᾶχε μάθει μὲ ἄλλα πολλὰ μαζί, σὰν τραγουδάκι.

Ὁ Φίλιππος εἶχε μείνει ξερός. Τὸν βεβαίωσε ὁμῶς, πὼς θὰ γινόταν αὐτὸ σὲ λίγο, ἀφοῦ πρῶτα κάτι πῆγε νὰ τοῦ πεῖ, πὼς κακὰ ἔκαμε νὰ βιάστεϊ...

— Τί λές ! τί λές ! τοῦ εἶπε αὐτός, ἀπόφαση..

Καὶ ὁ Φίλιππος ἔφυγε.

— Βλέπεις τί ἔκανες ; εἶπε στὸν ἑαυτό του, καθὼς πῆγαινε μὲ σουφρωμένα φρύδια σπίτι του, νὰ τὰ ἔργα σου!

Στὸ σπίτι τοὺς βρῆκε ὅλους στὸ τραπέζι, νὰ πε-

ριμένουν τὸ φαί, πὺν δὲν εἶταν ἀκόμα ἔτοιμο. Ὁ γαμπρὸς του μὲ τὴ μύτη του πρὸς τὰ ἐπάνω σὰν ἔτοιμη νὰ φήσῃ σάλπισμα, βρισκόταν ὅπως πάντα, στὴ μέση, γεμᾶτος εὐτυχία. Κάθισε καὶ ὁ Φίλιππας στὴ θέση του χωρὶς νὰ βγάξει μιλιά, ἢ νὰ νακατώνεται στὶς ὁμιλίες τους. Ἀλλὰ κι αὐτοὶ πολὺ σπάνια νὰ τοῦ μιλήσουν, καὶ μόνο κάποτε, ὁ πατέρας του κάτι θὰ τοῦ ἔλεγε. Ἴσως ἔβλεπε αὐτὸ καὶ τὸν λυπότανε.

Ὅταν τοὺς εἶδε πάλι μαζεμένους ἔτσι, καὶ ἀγαπημένους, πάλι ἐπεθύμησε τὸ ταξειδί τῆς Ἀφρικῆς, νὰ φύγει μακριὰ τους, ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία του βρῆκε τώρα, γρήγορα, ἓνα ἐμπόδιο, τὸ προσωπάκι τὸ ξανθὸ τῆς μικρόσωμης κόρης..

Αὐτοὶ μιλοῦσαν καὶ πρὸ πάντων ὁ γαμπρὸς του. Κι ἄκουγε ὁ Φίλιππας καὶ τί λέγανε.

Αὐτὴν τὴν ἡμέρα τᾶχανε μὲ τὴν πόλιν, πὺν κατοικοῦσαν. Καὶ βρῖσκανε πὺς δὲν εἶταν κατάλληλη γι' αὐτούς, δὲν εἶχε τίποτα καλὸ, εἶταν πρόστυχη, βρώμικη..

— Πόλιν εἶν' αὐτή, ἔλεγε ὁ γαμπρὸς του, νὰ μὴ μπορεῖς νὰ βρεῖς ἄνθρωπο νὰ μιλήσεις! Ὁ, Ἀθήνα καὶ πάλι Ἀθήνα!

— Ἀθήνα! ἔκανε ἡ ἀδελφή του μ' ἓνα τίναγμα μικρὸ τοῦ κεφαλιοῦ, ἀριστοκρατία!

— Τώρα βάζετε τὴν Ἀθήνα! εἶπε καὶ ὁ ἓνας ἀδελφὸς του, ποῦχε σπουδάσει στὴν Ἀθήνα κι' ὅλο γι' αὐτὴν ἔλεγε.

— Μὰ μοῦ φαίνεται, εἶπε καὶ ὁ πατέρας του στὸ γαμπρό του, πὺς ἴσα, ἴσα, γιὰ τὴ δουλιά σου αὐτὸ τὸ μέρος ἐδῶ σοῦ χρειάζεται!

— Τί, τί λές; Μαυτὰ ἔδω τὰ ζῶα; Μὰ δὲν ξέρεις ὅτι τὸ πᾶν εἶνε τὸ περιβάλλον; Ἡ νομίζεις, πὼς εἶνε ἐμπορικὰ βιβλία νὰ κάνει κανεὶς μιὰ ἐφεύρεση! Ἐ, ἔδω θέλει!..

— Ἐτσι εἶνε, μίλησε καὶ ἡ μάνα του, μὲ ἓνα θυμὸ κοιτάζοντας τὸν ἄντρα της, ἐσὺ νομίζεις πὼς ἡ ζωὴ εἶνε φαί καὶ ὕπνο.. Τὸ περιβάλλον, ἡ διασκέδαση, ὁ κόσμος ὁ καλός..

Ἡ ἀριστοκρατία! πρόσθεσε ἡ ἀδελφή του.

— Ἴσως! ἀπάντησε ὁ πατέρας του τεντώνοντας τὸ λαιμὸ του μὲ μιὰ κίνηση χήνας.

*
* *

Ὁ Φίλιππας ἅμα ἔφαγε, κλείστηκε στὸ δωμάτιό του ἀφίνοντας τοὺς ἄλλους στὸ τραπέζι, νὰ μιλοῦν καὶ νὰ συζητοῦν.

Ἀπὸ καιρὸ εἶχε ἀρχίσει κάποτε, νὰ σκέπτεται, πὼς ἡ μεγάλη ιδέα γιὰ τὴν ἴδρυσή τοῦ Ἑλευθέρου Κράτους εἰς τὰ βάθη τῆς Ἀφρικῆς εἴταν πολὺ δύσκολη, ἢ καλύτερα ἀκατώρθωτη. Ἀλλὰ τοῦ εἴταν ἀδύνατο νὰ τὴν ἀφήσει. Δὲ μπορούσε. Κι ἄφινε πάλινὰ τὴν πιστεύει, ὅπως καὶ τόσοι ἄλλοι, πὺν τοὺς εἶχε ποτίσει αὐτὴν τὴν ιδέα, καὶ περίμεναν ἀνυπόμονα, πότε θ' ἀρχίσει ἡ ἐκστρατεία.

Τώρα ὁμως, ἄλλαξε μὲ μιᾶς. Τὰ τεῖχη τὰ μεγάλα, πὺν κλείνανε, στήριζαν αὐτὴν του τὴν ιδέα, πέφτανε στὴν ἐμφάνισι τοῦ προσώπου τῆς ξανθοῦς κόρης, ὅπως τὰ τεῖχη τῆς Ἱερικοῦς στὴν ἐμφάνισι τῆς Κιβωτοῦ. Ἀλλὰ κ' ἐρειπωμένα ἔτσι, ἄρχισαν κάτι νὰ τοῦ θυμίζουνε, νὰ τοῦ λένε, ὅπως κάτι σὰ νὰ λένε, νὰ διηγοῦνται παλιὰ χαλάσματα δόξας, τὰ χαλά-

σματα τῶν τειχῶν τῆς Ἱερουσαλήμ στοὺς Ἑβραίους. Αὐτὸς ὁμῶς ἔκλεισε ταῦτιά του σ' ὅλα.

— Ἄν θέλεις νὰ γίνῃ δικιά σου, εἶπε στὸν ἑαυτό του, νὰ τὰφήσεις αὐτά ! Κεῖται τό ξέρεις, δὲ γίνεται ! Πάνε κεῖνοι, οἱ καιροί, φίλε μου, ἄργισε ἄργιθις, τί νὰ σοῦ κάνω ; Τώρα δῶ ! Πρέπει νὰ κοιτάξεις ἄλλοιῶς !

Περπατοῦσε πάνω κάτω μέσ' στὸ δωμάτιο καστάθηκε νὰ σκεφτεῖ, ἀλλ' ἔμεινε χωρὶς τίποτε νὰ παρουσιαστεῖ στὸ νοῦ του, σὰ νάχανε σταθεῖ καὶ σὲ σκέψεις.

— Ἐτσι θὰ κάνω, εἶπε, καὶ ξανάρχισε τὸ περπάτημα καὶ σὰ νὰ κινηθῆκανε μαῦτὸ καὶ οἱ σκέψεις, ἄρχισε νὰ σκέπτεται.

Καὶ λυπήθηκε πὺν δὲν ἄκουσε πρὸ ἡμερῶν τὸν πατέρα του, ἀλλὰ μάλιστα θύμωσε, πὺν τοῦ εἶπε νὰ πάει νὰ μάθει λογιστική. Στὴ σκέψη ὁμῶς αὐτῇ, πάλι ταράχτηκε κ' αἰσθάνθηκε νὰ τοῦ κόβεται ἡ ἀναπνοὴ σὰ νὰ τοῦ πιάσανε σφιχτὰ τὴ μύτη. Λογιστική, ἔμπορος ! Πλούτη, κέρδη ! Θεέ ! Σὰ νάδε τὰπάρθενα δάση τῆς Ἀφρικῆς νὰ τὸν φωνάζουν...

Τὸ πρόσωπο τῆς μικρόσωμης κόρης ἦρθε νὰ τὸν βοηθήσει, καὶ κοντὰ μιὰ σκέψη, πὺν κάτι γιὰτρενε.

— Ναί, ναί, εἶπε, ἔτσι θὰ γίνῃ, ἔτσι !

Θάκανε τὸν ἔμπορο, ἀλλὰ θὰ γινόταν καὶ φιλόσοφος, θ' ἄγραφε φιλοσοφίες, σκέψεις γιὰ τὸ Σύμπαν !

Ἀπὸ καιρὸ τῷχε κι αὐτὸ σκεφτεῖ. Καὶ τώρα πὺν τοῦ ἦρθε, τοῦ ἠσύχαζε κεῖνο, πὺν ζητοῦσε καὶ τὴ δόξα. Ἀλλὰ καθὼς ἠσύχαζε κεῖνο, σκέφθηκε, μὴ δὲν εἶνε

γιά φιλόσοφος, καὶ θυμήθηκε πὼς ὅλοι στὸ σπίτι του τὸν λέγανε τρελό, ἀνόητο... Τοῦ τῶχε πεῖ ἡ ὑπερήτρια ἡ Σοφία.

— Ἄκου ! ἔκανε, ὅπως καὶ τότε, ποὺ τᾶκουσε, ὁμφακες εἰσί...

Ἄλλὰ σὰ νὰ τὸν κλόνησε ἡ γνώμη κείνη τώρα, καὶ πῆγε νὰ τὴν πιστέψει καὶ ὁ ἴδιος μὲ ἀπελπισία. Τὸ χρύσωμα, ποὺ θὰ χρύσωνε τὸ βίο του, τῶδε νὰ χάνεται...

— Μπά, εἶπε στὸν ἑαυτό του, λησμόνησες, ποὺ προχτές, ποὺ μιλοῦσες μὲ κείνους τοὺς γέρους, μὲ τὴν προδοχὴ ἄκουγαν τὰ λόγια σου ; Γέροι πολὺπειροὶ γνωστικοί, καὶ ὄχι κλούβια κεφάλια ! Τοῦτοῖ ἐδῶ μὲ λένε τρελό, ἀνόητο, μὰ ποὺ μὲ ξέρουνε ;

Στὸ νοῦ του ἄλλα τοῦ ἦρθαν γιὰ νὰ τοῦ δυναμώσουν τὴν καλὴν ἰδέα ποῦχε γιὰ τὸν ἑαυτό του.

— Τί λές, τί λές ! ἔκανε.

Πῆγε νὰ νοίξει τὰ παράθυρα γιὰ νὰ ρίξει νὰ γράφει τίς φιλοσοφίες του. Εἶδε, καθὼς ἀνοίξε τὰ ἐξώφυλλα, τὰ σύννεφα πάλι νὰ κλείνουν καὶ τὸν ἥλιο νὰ χάνεται, καὶ τοῦρθε ἔτσι νὰ τὰ προστάξει, κ' αἰστάνθηκε νᾶχει τὴ δύναμη νὰ τὸν ἀκούσουν, τὰ σύννεφα νὰ τραβηχτοῦνε γιὰ νὰ φανεῖ πάλι ὁ ἥλιος ...

Κουρασμένος ἀπ' τὸ γράψιμο καὶ γιὰτὶ δὲν ἔβλεπε πιά, ἐπειδὴ εἶχε βραδυάσει, σηκώθηκε καὶ βγῆκε στὸ παράθυρο νὰ πάρει λίγο ἀέρα.

Εἶταν εὐχαριστημένος ἀπ' ὅτι εἶχε γράψει.

Ἄ, στοὺς δικούς του θάτανε αὐτό, ντάγκ, κατα-

κεφαλιά! Θὰ πήγαινε τὸ σαγόνι τους στὸ αὐτί τους. Καὶ τότε τὶ θὰ λέγανε;

Καὶ ὁ Φίλιππας κοντὰ στὸ παράθυρο σκεπτότανε σκεπτόταν. Καὶ ἡ νύχτα ἐρχότανε βαθιά. Ὁ οὐρανὸς, σκοτεινός, μαῦρος, χωρὶς φωσάκι, τίποτα. Στὸ δωμάτιό του εἶχε ἀπλωθεῖ μιὰ μαυρίλα. Ξαφνικὰ ἄκουσε κρότο πιάτων κάτω, πηρουνιῶν, καὶ ἄφησε τὶς σκέψεις. Κατάλαβε πὼς ἐτοιμαζόταν τὸ τραπέζι, καὶ κατέβηκε κάτω.

Ἄλλὰ γιατί τοῦ φάνηκε νῆδε στὰ μάτια τους κάποιον περγέλασμα; Πρὸ πάντων ὅμως στή ματιὰ τῆς ἀδελφῆς του, τοῦ φάνηκε νὰ τὸδε καλά. Καὶ ὁ πατέρας του τὸν κοίταξε μὲ περίεργον τρόπο.

— Σίγουρα, ἔκανε μὲ τὸ νοῦ νου, θᾶδαν πὼς ἔγραφα καὶ μὲ περγελοῦν! ἔ οἱ βρωμάνθρωποι! Αὐτὸ εἶνε! Κεῖνη ἢ βρωμο-Σοφία θὰ τοὺς τῶπε, θὰ κρυφοκοίταξε!

Σχεδὸν εἶτανε βέβαιος, πὼς ἡ Σοφία, ἓνα δουλικό, κουτὸ καὶ πονηρό, ὅπως τῶλεγε αὐτός, θὰ τοὺς τῶπε. Αὐτὸ τὸ δουλικὸ ὅμως τοῦ μαρτυροῦσε τί αὐτοὶ λέγανε γι'αὐτὸν ὅταν βρισκόντουσαν μόνοι, πὺν κρυφάκουγε. Ἄλλὰ καὶ σαυτοὺς, τῶξερε καλά ὁ Φίλιππας, πάλι ἔλεγε τί ἔκανε αὐτός, τί ὥρα ἐρχόταν τῆς νύχτα, κιᾶλλα...

Πῆγε νὰ θυμώσει πὺν τολμήσανε νὰ τὸν δοῦνε περγελαστικά. Κ' αἰσθάνθηκε μάλιστα, μαζί μὲ τὸ θυμὸ του, τὰ δένδρα, τὰ πάρθενα τῆς Ἀφρικῆς, νὰ μαζεῦονται γύρω του καὶ σὰ νὰ τὸν ἀγκυλώνανε, γιὰτὶ βρισκόταν ἐκεῖ. Ἄλλ' αὐτὸς τώρα, τᾶδιωξε ὅλα, ἔτριψε τὸ μέτωπό του κῆφαγε σιγά. Εἶτανε φιλόσο-

φος ! Δὲν εἶταν πιά ἐκεῖνος, πὺν ζητοῦσθῃ ἐκατα-
κτῆσει καὶ νὰ ἰδρύσει τὸ Ἐλεύθερο Κράτος, καὶ νὰ
κάνει νὰ τὸν τρέμουν τᾶλλα, τὰ δουλικὰ Κράτη. Εἶχε
ἀλλάξει πολὺ. Καὶ γιὰ αὐτὸ ἐμεινε ἀτάραχος χωρὶς νὰ
δίνει πολλὴ προσοχὴ σαυτοῦς, σὰ νᾶνοιξε κάποια ἄλλη
ἀποθήκη, πούχε μέσα του, γεμάτη φιλοσοφία, νᾶ-
νοιξε δίνοντάς του καὶ περιφρόνηση γιὰ κείνους πὺν
γελοῦσαν, καὶ ὑπομονὴ ὅσο νὰ φτάσει κεῖ πὺν ἤ-
θελε.

Ἡ ἄλλη ἀποθήκη πὺν εἶτανε γεμάτη θυμὸ καὶ
παληκαρισμούς, εἶχε κλείσει. Ὅχι ὅμως ἀπὸ ἔλλειψη
πράγματος, ἀλλ' ἀπὸ ἔλλειψη ἀφεντικοῦ. Ὁ ἀφεντι-
κὸς εἶχε ἀρρωστήσει, ἔφυγε. τὴν ἄφησε. Τὴν ἐγκα-
τέλειψε δηλαδὴ ἔρημο καὶ δὲν πουλοῦσε.

Καὶ αὐτὴ τὴ βραδιὰ ὁ γάμπρός του εἶχε τὸ λόγο
καὶ μιλοῦσε, ἔλεγε, ἔλεγε γιὰ τὴν ἐφεύρεσίν του.

— Αὐτὴ ἡ ἐφεύρεση νὰ πετύχει ; θὰ σείσει τὴν
οἰκουμένη ! ἔλεγε. Δὲν εἶνε παίξε γέλασε ! Ἐδῶ εἶνε !
Καὶ τότε, τότε θὰ δεῖτε τὰ ἑκατομμύρια πὺς τρέχουν
κέρχονται !

— Κ' ἔτσι εἶνε, εἶνε, εἶπε κι' ὁ ἓνας ἀδελφὸς του,
γιὰ ὁ Ἐδισσων !

— Ὁ Ἐδισσων ! ἔκανε περιφρονητικὰ ὁ γάμ-
πρός του. Ἐγὼ θέλω νὰ πετύχει, πὺν πιστεύω πὺς
θὰ πετύχει αὐτὴ ἡ ἐφεύρεσίν μου, καὶ τότε βλέπουμε
πόσο ἀξίζει κείνος καὶ πόσο γώ ! Νὰ πετύχει μόνο !
Ἐπειτα ἐδῶ τὸ πρᾶγμα φαίνεται, δὲν εἶνε παιχνι-
δάκι, εἶνε ἐφεύρεση ! Κάτι πὺν ... θὰ συνταράξει
τὴν οἰκουμένη, πού. . . . Μόνο αὐτὸ σᾶς λέω !
Βάλτε μὲ τὸ νοῦ σας, μόνο μὲ τὸ νοῦ σας, ὅτι
οὔτε ἀπὸ κάρβουνο θᾶχουμε ἀνάγκη, οὔτε ἀπὸ αἰτμό,

οὔτε ἀπ' ἐκεῖνο, οὔτε ἀπ' ἐκεῖνο, οὔτε ἀπ' ἐκεῖνο !...

“Ολοι κοιμώντουσαν ἀκόμα τὸ πρωῒ, πὺν βγῆκε νὰ φύγει, ἐκτὸς ἀπ' τὴν ὑπηρετρία Σοφία, πὺν τὴν εἶδε νὰ σφουγκαρίζει μ' ἓνα πανὶ τὸ βαμμένο πάτωμα τῆς τραπεζαρίας. Κανεὶς ἄλλος δὲν εἶχε ξυπνήσει. Καὶ οἱ νεόπαντροι κοιμώντουσαν. Τοῦ ἤρθανε στὸ νοῦ, καθὼς περνοῦσε ἀπ' τὸ δωμάτιό τους. Αὐτοὶ θὰ ξυπνοῦσαν κατὰ τὰς δέκα, ἢ ἑντεκα. Ζωὴ καὶ κότα, περνοῦνε ! ἔλεγε γι' αὐτοὺς ὁ Φίλιππας. Καὶ τοὺς λέγανε καὶ νεόπαντρους, ἐνῶ εἶχαν τρία χρόνια παντρεμένοι. Καὶ ποῦ παιδί !

— Αὐτὴ θὰ τὰ χωνεύει ! εἶπε μιὰ μέρα ὁ Φίλιππας στοὺς γονεῖς του πὺν τοὺς ἄκουσε νὰ μιλοῦνε γιὰ τέτοιο πράγμα.

Ἡ μάνα του φάνηκε νὰ πειράχτηκε, ἀλλὰ δὲ μίλησε. Ὁ πατέρας του τοῦ εἶπε ὁμῶς :

— “Ἐλα, ἔλα ντροπή !

Μὲ τὸ γαμπρό του ὁ Φίλιππας δὲ μιλοῦσε καθόλου. Καὶ στὸ δρόμο, ὅταν τὸν ἀπαντοῦσε περνοῦσε σὰ νὰ μὴ τὸν ἤξερε. Στὸ τραπέζι πάλι, πολλὰς φορές καθὼς μιλοῦσε ὁ γαμπρός του, ὁ Φίλιππας σφύριζε σιγὰ ὅπως σφυρίζουν οἱ μάγκες. Καὶ τῷκανε ἐπιτοῦτο γιὰτὶ εἶχε μάθει ἀπ' τὴ Σοφία, πὼς εἶχε πεῖ, ὅταν ἤρθε ἀπὸ κάποιο ταξίδι τοῦ γάμου, πὺν ἄκουσε τίς τρέλες τοῦ Φίλιππα, ὅτι αὐτὸς εἶνε ἱκανὸς νὰ τοῦ βάλει θεογνωσία !

— Σὰ νὰ θέλει νὰ τοῦ χαλάσω τὴ φάτσα ! εἶπε καὶ ὁ Φίλιππας.

Ἡ Σοφία, ἅμα ὁ Φίλιππας πέρασε πατῶντας στὰ νύχια μὴν τῆς λερῶσει, ἔτρεξε πίσω του .

— Κύριε Φίλιππα ! μιὰ κλωστή !

Αὐτὸς στάθηκε καὶ αὐτὴ μὲ τὰ βρεμμένα της χέρια τοῦ ἔβγαλε τὴν κλωστή.

Τοῦ φάνηκε ὅμως, νόστιμη τώρα, σὰ νᾶχε ἀλλάξει. Καὶ τὸ φόρεμά της ἀνοιγμένο στὸ λαιμό, ἄφινε νὰ φαίνεται μιὰ ἄκρη πουκαμίσου, ποὺ δὲν εἶταν καὶ πολὺ καθαρή, ἀλλά...

Ἡ μορφὴ τῆς ξανθούλας παρουσιάστηκε στὸ νοῦ του καὶ τὸν ἔκανε νὰ φύγει γρήγορα.

Ὁ δρόμος ποῦχε πάρει πήγαινε ἴσια στὸ σπίτι τῆς ξανθούλας. Τῷ ξερε.

Ἀνθρωποὶ λιγοστοὶ εἶτανε στὸ δρόμο, καὶ αὐτοὶ βιαστικοὶ πηγαίνανε στὴ δουλειά τους, χωρὶς νὰ προσέχουνε γύρο τους.

Καὶ ἡ μέρα εἶταν ὥραία. Ὁ ἥλιος ἔλαμπε σὲ καθαρὸ καταγάλανο οὐρανό. Οἱ δρόμοι ὅμως εἶτανε γεμάτοι λάσπες καὶ τὰ σπίτια βρεμμένα. Τῇ νύχτα πάλι εἶχε βρέξει δυνατὰ αὐτὴ τὴ φορὰ.

Ἡ ἐνθύμηση τῆς μικρόσωμης κόρης ἔκανε τὴν καρδιά του νὰ χτυπᾷ ἀνήσυχτα.

— Γιὰ θυμήσου, εἶπε στὸν ἑαυτό του, πῶς με κοίταξε !

Καὶ σὰ νὰ τὴν εἶδε. Ἐγειρε κι' αὐτός, λίγο τὸ κεφάλι κάνοντας τὸ κίνημα, ποὺ ἔκανε κείνη, καὶ κοίταξε ἀπὸ κάτω καὶ μὲ τὰ πλάγια..

— Τί σκανδαλιάρικο !

Ἄ, ἐκεῖνος ὁ βλάκας, ἂν δὲν ἐρχόταν, σίγουρα κεῖ θὰ τᾶφκιαχνα !

Καὶ φαντάστηκε γιὰ λίγο, πῶς ἐκεῖνος δὲν ἐπέστρεφε, καὶ ἡ βροχὴ δυνάμωνε, οἱ κεραυνοὶ νὰ πέ-

φτουν πολλοί, πλήθος, καὶ ἡ φωνὴ τοὺς νὰ ταράξει τὴν πλάση. Θὰ ἐρχόταν αὐτὴ πιὸ κοντά του νὰ φυλαχτεῖ φοβισμένη. Θὰ τὴν ἔσφιγγε σιγά, θὰ τῆς ἔπιανε τὸ χέρι θά... Θεέ !

Τίποτα ἀπ' αὐτά. Ὁ δρόμος μὲ τὶς λάσπες, τὰ βρεμμένα σπίτια, καὶ οἱ λιγοστοὶ διαβάτες νὰ πηγαίνουν γρήγορα.

Ἀπ' τὸ σπίτι τῆς ξανθούλας ἀποτυχία. Καὶ εἶχε δεῖ τὰ παράθυρα ἀνοιχτά καὶ ἤλπισε πὼς θὰ τὴν ἔβλεπε. Μάλιστα κάποιο πρόσωπο μ' ἓνα πανὶ στὸ κεφάλι καὶ κάτασπρα μπράτσα, βγῆκε κῆβαλε στὸ παράθυρο μαξηλάρια.

— Αὐτὴ, εἶνε ! εἶπε αὐτὸς, Νοικοκυρούλα.

Καὶ κοντοστάθηκε,

Καὶ τὰ γυμνά, κάτασπρα μπράτσα πάλι φανήκανε νὰ τοποθετοῦν ἄλλο μαξηλάρι...

Ἄλλ' ἡ ματιὰ τοῦ Φίλιππα, ποὺ τὴν εἶχε κάνει ὄλο γλύκα, ἀντὶ νὰ δεῖ, ν' ἀντικρίσει τὸ ξανθό, ὁμορφο κεῖνο προσωπάκι, ἀντίκρισε ἓνα πρόσωπο σκυλίσιο. Καὶ πὼς τὸν κοίταζε· σὴν ἔτοιμο νὰ γαυγίσει.

Ἐκανε τὸ βῆμα τοῦ γρήγορο κῆφυγε σά νὰ τὸν κυνηγοῦσαν.

— Μωρὲ τῆτανε αὐτὴ ! ἔχει γοῦστο ν' ἀνε ἀδελφή της ! ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του. Μὰ ἔχει τόσο ἄσχημη ἀδελφή ; Πωπώ ! Μὰ εἶνε μπουλντώκ, ἀδερφέ μου, μπουλντώκ !

Ζήτησε νὰ βρεῖ ἔπειτα, τὸ Θεοφάνη στὸ σπίτι του, ἀλλὰ τοῦ εἶπαν, πὼς εἶχε βγεῖ πολὺ πρωτὶ ἔξω. Πῆγε τότε στὸ κατάστημα τοῦ πατέρα του, ἓνα μικρὸ χαρ-

ποπωλείο· Τίποτα καὶ κεῖ... Ὁ Θεοφάνης δὲν εἶχε φανεῖ. Ἀπ' τὸ καφεγεῖο δὲν πέρασε. Μὰ καὶ ἂν περνοῦσε δὲ θαῦρισκε ἀκόμα, κανέναν.

Αὐτοὶ πήγαιναν σὰ μεγάλοι κύριοι, τὶς ὥρες πού πλησίαζε τὸ μεσημέρι, γιὰ νὰ παίξουνε χαρτιά, καὶ νὰ μιλήσουνε γιὰ τὸ Ἐλεύθερο Κράτος. Κῆχασε ὁ Φίλιππας τὴν ὥρα του μιλῶντας μὲ τὸν πατέρα τοῦ Θεοφάνη, ἓνα γέρο γυναικᾶ, πού ὄλο γιὰ κορίτσια ἔλεγε.

Φεύγοντας ἀπ' ἐκεῖ ἀπάντησε μιὰ κηδεῖα. Καὶ εἶτανε φτωχικιὰ κηδεῖα. Ἄνθρωπος νέος μὲ κατὰ-μαυρα μαλλιά, βρισκότανε στὸ φέρετρο. Καὶ πίσω ὄλο μικρά παιδιὰ ἀκολουθοῦσαν πιασμένα ἀπ' τὸ χέρι, κ' ἓνα, τὸ μεγαλείτερο, κορίτσι ὡς δέκα τεσσάρων χρόνων. Καὶ πιὸ πίσω μιὰ γρηὰ συντριμμένη ἀπ' τὴ λύπη, σκυφτὴ, πού βάδιζε μὲ κλονισμένο βήμα μόνη, χωρὶς νὰ τὴν κρατᾶ κανεὶς. Μὰ καὶ ἄλλος κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς, δὲν ὑπῆρχε νὰκολουθᾷ τὴν κηδεῖα.

Θᾶταν ἀδελφός τους, σκέφθηκε ὁ Φίλιππας, καὶ παιδὶ τῆς γρηᾶς, πού θὰ τοὺς ζοῦσε ἴσως..

Καὶ θύμωσε. Ὁ Θεός, αὐτὴ ἡ ἄγνωστη δύναμη, εἶνε κακοῦργος !. κακοῦργος!

Γιὰ λίγο ἀκολούθησε τὴν κηδεῖα.

Ὅσο ἔβλεπε τὰ παιδάκια, τὸ κορίτσι καὶ τὴ γριὰ, τόσο πειραζόταν. Καὶ ξαφνικὰ σὰ νὰ ἐλευθερώθηκε ἀπὸ κάτι, τοῦ ἦρθε νὰ διατάξει τὸ νεκρὸ νὰ σηκωθεί, νὰ γυρίσει πάλι στὴ ζωὴ. Ἄν καὶ αἰσθάνθηκε, γιὰ μιὰ στιγμὴ, ἀδυναμία νὰ τὸ κάνει, ὅπως ὁ ἄνθρωπος πού θέλει νὰ βοηθήσει φτωχὸ καὶ βρίσκει τὶς τσέπες του ἄδειες, τὸ ἔκανε, τὸν πρόσταξε. Στηλώνοντας ἄ-

γρια τὸ μάτι σὸ νεκρὸ τὸν διάταξε νὰ σηκωθεί..

Ἄλλ' ὁ νεκρὸς ἔμεινε, ἢ ξακολουθοῦσε νὰ μένει ἀκίνητος καὶ νὰ τὸν πηγαίνουνε γρήγορα:

Στὸ σπῖτι του πῆγε ὅταν πλησίαζε τὸ μεσημέρι. Στὸ σαλονάκι ἅμα ἀνέβηκε, εἶδε κάτι δεσποινίδες γνωστὲς τῆς οἰκογενείας του. Οὔτε τὶς χαιρετοῦσε ποτὲ, μὰ κιαντὲς οὔτε τὸν κοιτάζανε διόλου, γιὰ νὰ τὶς χαιρετήσῃ. Τὸν ἀποφεύγανε σὰ ν' ἄχε κάποια μεγάλη ἀρρώστια, πού κ' ἓνας χαιρετισμὸς θὰ τοὺς τὴν ἔδινε.

Ἄλλ' αὐτὴ τῇ φορᾷ, οἱ δεσποινίδες τὸν κοιτάζανε, μὲ μιὰ ὅμως περιέργεια ποῦχε, ἔτσι τοῦ φάνηκε, καὶ μιὰ δόση γέλιου.

Ἀνέβηκε στὸ δωμάτιό του πειραγμένος, καὶ πόλι βγῆκε καὶ κατέβηκε, δὲ μπορούσε νὰ τὸ χωνέψῃ αὐτό.. Καὶ χώθηκε στὴν τραπεζαρία κοιτάζοντας δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὅμοιος μὲ λαγωνικὸ, καὶ ἄρχισε νὰ ψάχνει. Σ' ἓνα κουτὶ, πού ἄνοιξε, δὲ βρῆκε τσιγάρα.

— Ὅλα τὰ καταπίνει τὸ χτήνος ! εἶπε γιὰ τὸ γαμπρό του. Ἀνοιξε ἄλλο.. Χαρά του τώρα. Εἶδε πούρα !

Ἔβαλε τρία στὴν τσέπη καὶ πῆρε ἄλλο τ'άναψε, καὶ βγῆκε στὸ διάδρομο. Μυρουδιὰ πούρου γέμισε τὸν ἀέρα. Τὴν ὀσφράνθηκε μὲ εὐχαρίστηση διπλή... Διπλή, γιὰτὶ κιἄλλοι θὰ τὴν μυρίζανε. Θὰ πηγαινέ στὰ ρουθούνια κείνων, πού εἵτανε μέσ' στὸ σαλονάκι. Καὶ οἱ δεσποινίδες θὰ λέγανε πού θὰ τὸν βλέπανε μὲ τὸ ποῦρο :

— Γιὰ δέ τον ! πούρο καπνίζει !

— Αὐτὸ τοῦλειπε ! θάπαντοῦσε ἡ ἀδελφή του.

Ἄ, ἡ μουσίτσα αὐτὴ δὲν τὸν χώνευε, αὐτὴ ὅλο-
τὸν κατηγοῦσε στὶς φιλενάδες της. Καὶ ὅμως αὐτὸς
ποτὲ λόγο κακὸ δὲν τῆς εἶχε πεῖ...

Καὶ ὁ Φίλιππας μὲ τὸ ποῦρο στὸ στόμα πέρασε.
ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ σαλονάκι.

Κεῖνῃ τῇ στιγμῇ μέσα τὸ ρολόγι ἀρχισε νὰ χτυ-
πᾷ...

Ἐγινε τότε στὸ σαλονάκι ἓνας θόρυβος μικρός.

— Μὰ καθῆστε ἀκόμα, καθῆστε λίγο, ἀκόμα,
ἄκουσε ὁ Φίλιππας, ποῦχε σταθεῖ ἀπ' ἔξω χωρὶς νὰ
φαίνεται, νὰ λέει ἡ μάνα του.

Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ γαμπροῦ του, ἔπειτα, βαριά,
σοβαρή :

— Μὰ κέγὼ δὲν ἐτελείωσα ἀκόμα ! πῶς θὰ φύ-
γετε !

Ἐγινε ἡσυχία, ἀφοῦ εἶπαν λίγα λογάκια.

Καὶ ὁ γαμπρός του μίλησε, ἢ ξακολούθησε πὴν
ὁμιλία του ποῦχε διακόψει ὁ χτύπος τοῦ ρολογιοῦ.

— Μὰ τί νὰ λέει αὐτός ; εἶπε καὶ ὁ Φίλιππας
καὶ πλησίασε πιὸ κοντὰ γιὰ νὰκούσει.

Ἄκουγε τί ὁ γαμπρός του ἔλεγε, καὶ τὰ ξανάλε-
γε ἀλλαγμένα καὶ μαζεμμένα, μὲ τὸ νοῦ του, ἢ καλ-
λίτερα στὸν ἑαυτό του σὰν αὐτός, ὁ ἑαυτός του, νὰ
μὴν τᾶχε ἀκούσει :

— Καὶ κάνει ἔτσι, καὶ δὲ βρίσκει τὸ πορτοφόλι
τοῦ !. Τῷχε ἀφήσει σταῖλλο σακκάκι. Πῶς νὰ κάνει ;
Ὁ ὑπάλληλος τοῦ τράμ ὅμως, τοῦ δίνει ἓνα ἑκατο-
στάριχο. Ὁ ὑπάλληλος τοῦ τράμ τοῦ δίνει ἓνα ἑκα-
τοστάριχο ! Τᾶκουσες ;. Θεὲ φύλαγε .!

Καὶ ἡ φωνὴ τῆς μάνας του :

— Τὸ παρουσιαστικό, καλέ, τὸ παρουσιαστικό.
Αὐτὸ εἶνε κάτι ..

— Ὑστερα ἡ φωνὴ τῆς ἀδελφῆς του :

— Τί κάτι . Εἶνε τὸ ὅλον ..

— Μπράβο σας τὸ βρήκατε ! ἔκανε καὶ ὁ Φίλιπ-
πας φεύγοντας.

Κλείστηκε πάλι, στὸ δωμάτιό του ἅμα ἔφαγε,
κέπесе κεῖ σὲ σκέψεις, Δὲν εἶτανε διόλου εὐχαριστη-
μένος ἀπ' τὸ τρέξιμό του, τίποτα δὲν εἶχε κάνει. Καὶ
τοῦ φαινόταν, πὼς ὅσο ὁ καιρὸς περνοῦσε καὶ δὲν
ἔβλεπε τὴν ξανθοῦλα, αὐτὴ ἀπομακρυνόταν ἀπ' αὐ-
τόν, πῆγαινε νὰ σβύσει νὰ χαθεῖ καὶ τὸν στενοχώ-
ρησε αὐτὸ πολὺ, πολὺ.

Τὸ Θεοφάνη τὸν εἶχε βρεῖ καὶ περάσανε μαζὶ
ἀπ' τὸ σπίτι της. Ἄλλ' αὐτὴ τὴ φορὰ τὴ παράθυρα
εἶταν κατάκλειστα. Καὶ ὑπῆρχε μιὰ ἡσυχία πεσμένη,
ὅχι μόνο στὸ σπίτι της, ἀλλὰ καὶ σ' ὅλη τὴ γειτονιά.
Καὶ εἶταν κ' ἐρημιὰ σὰ νὰ τῷχανε ρίξει ὅλοι κεῖ στὸν
ὕπνο. Ἀπ' τὸ ἀντικρυνὸ ὅμως σπίτι, μιὰ γρηά, φά-
νηκε πίσω ἀπ' τὰ γιαλιὰ τοῦ παραθύρου νὰ κοιτάζει
καλά, μὲ προσοχή, κρατώντας τὸ τραβηγμένο λίγο
κουρτινάκι...

— Γιὰ κοιτάζε, τοῦχε πεῖ ὁ Θεοφάνης πού τὴν
εἶδε, τὸ λαδικό μᾶς πῆρε μυρουδιά, βάζω στοίχημα.
Αὐτὰ τὰ λαδικὰ μοιάζουνε μέ τὰ λαγωνικὰ καὶ τὰ
μαντρόσκυλα, ἔχουνε φοβερὴ ὄσφρηση.

Καὶ στὸ δρόμο τοῦκανε καὶ τὸν συμβουλάτορα.
Τὸν συμβούλεψε νὰ φυλάγεται ὅσομποροῦσε ἀπ' τὰ
λαδικὰ τῆς γειτονιᾶς γιατί αὐτὰ κυνηγοῦν ἄγρια, ἀ-
λύπητα τοὺς ἐρωτευμένους. Τόπο δὲν τοὺς ἀφίνουνε

νὰ σταθοῦνε· Ὡς μυστοῦν ἀγάπῃ, ἐννοοῦνε νὰ τὴν καταστρέφουν. Καὶ τὴν καναστρέφονν.

Καὶ τοῦ εἶπε, πὼς μὴ κιαῦτουνοῦ τὴν ἀγάπῃ του, μιά, ποὺ ὁ Φίλιππας τὴν ἤξερε, μὴ αὐτὲς δὲν τοῦ τὴν εἶχανε χαλάσει, καὶ τὸν κάνανε νὰ μὴν περνᾷ πιά ἀπ' τὸ σπῖτι της; Εἶχανε βάλει λόγια, πιάσανε τὸν πατέρα του, γινήκανε φασαρίες.

Ὁ Φίλιππας ἤξερε ὅμως, καλὰ τὴν αἰτία, ποὺ ἄφησε τὴν ἀγάπῃ του ὁ Θεοφάνης καὶ δὲν ξαναπέ-
ρασε πιά ἀπ' τὸ δρόμο της. Μιὰ μέρα καθὼς περνοῦ-
σε χτυπῶντας τὴ μαγκούρα του στὸ πλακόστρωτο πε-
ζοδρόμιο, ἓνα χέρι φάνηκε ψηλὰ νὰ βγαίνει ἀπὸ
παράθυρο, κρατῶντας ἓνα ἀγγεῖο.. Κ' ὕστερα ὁ Θεο-
φάνης βρωμοῦσε μιὰ ὥρα μακρυνά, σὰν τοὺς ἀποπά-
τους τῶν σχολείων.

Ὁ Φίλιππας τῷμαθε αὐτό, ἀπὸ κάποιον, ποὺ κα-
θόταν κοντὰ στὴν ἀγάπῃ τοῦ Θεοφάνη, ποτὲ ὅμως
δὲν τοῦ τῶπε, οὔτε σὲ ἄλλους, γιὰ νὰ μὴν τὸν προσ-
βάλει.

Τώρα γέλασε, ποὺ τοῦρθε στὸ νοῦ, ἀλλ' εἶπε γρή-
γορα στὸν ἑαυτό του :

— Γιὰ κοίταξε νὰ μὴν τὸ πάθεις καὶ σύ ..

— Ἐγώ, ἐγὼ νὰ τὸ πάθω . Δὲ θὰ μείνει τζάμι,
γιὰ τζάμι, καὶ πόρτα γιὰ πόρτα ..

— Καλὰ, καλὰ . Θὰ σκεφτεῖς πὼς πρέπει νὰ
κάνεις ! εἶπε στὸν ἑαυτό του μὲ θυμὸ γουρλώνοντας
τὰ μάτια καὶ δείχνοντας τὰ δόντια ἄγρια.

Καὶ σκέφτηκε πὼς ἔπρεπε νὰ φερθεῖ, τί ἔπρεπε
νὰ κάνει. Ἐπιμονὴ καὶ φρονιμάδα ἤθελε καὶ θὰ τὴν
κέρδιζε. Αὐτὴ, τῷξερε ὁ Φίλιππας, δὲν εἶταν ἀπὸ

πλούσια οικογένεια, καὶ θάτανε δικιὰ του, ἂν ἐπέμενε. Καὶ ἅμα ἔβλεπε ἀπ' αὐτῇ λίγη ἀγάπη, θα ριχνότανε στὴ δουλιὰ, θᾶκανε ὅ,τι τοῦλεγε ὁ πατέρας του..

Φαντάστηκε ὕστερα, πὼς τᾶχε φτιάξει καὶ ὅτι τὴν πῆρε καὶ γυναίκα του. Ζούσανε μιὰ ζωὴ θεία, οὐράνια. Ἐβλεπε κοντά του τὸ ξανθὸ κεῖνο κεφαλάκι, ὠραῖο πρόσωπο καὶ πάντα νὰ τὸν κοιτάζει μὲ κείνη τὴ γλυκειὰ ματιά, τὴ σκανδαλιάρικη. Καὶ αὐτός, εἶχε γίνει, ἢ ἄρχιζε νὰ γίνεται ἓνας φιλόσοφος φοβερός καὶ τρομερός, πὺν ὅλα νὰ τᾶβρισκε αὐτός, τίποτα νὰ μὴν ἄφινε πιά κρυφὸ ἀπ' τὸ μεγάλο μυστήριον...

Μιὰ φωνὴ ἓνα κλάμμα ποῦγινε γάτω, τὸν ἔβγαλαν ἀπ' αὐτά. Στάθηκε κι' ἀκροάστηκε.

— Πάλι παλι τὴ χτυποῦν, εἶπε.

Εἴταν ἡ φωνὴ τῆς Σοφίας, πὺν ἔκλαιγε.

Ἄνοιξε γρήγορα τὸ παράθυρο καὶ κρατώντας τὰ φύλλα μὲ τὰ γυαλιά, ἔμεινε ἀκούοντας.

— Τί κόσμος, τί κόσμος, ἔκανε ὕστερα μὲ ἀγανάκτηση κλείνοντας τὰ γυαλιά. Γιὰ φτύσιμο εἶνε ὅλος !

Καὶ πάλι, πάλι τοῦρθε ἡ παλιά του ἰδέα γιὰ τὸ Κράτος τὸ Ἐλεύθερο, καὶ τώρα τὴν εἶδε πὺν μεγάλη, πολὺ πὺν μεγάλη ἀπ' τίς φιλοσοφίες του γιὰ τὸ Σύμπαν. Ἄ, ἂν γινόταν αὐτό, κῆπερε νὰ γίνει, τί ὠραῖο θάτανε! Κανεὶς δὲ θὰ χτυποῦσε ὑπηρέτη. Μὰ θᾶχανε πρῶτα, ὑπηρέτη ; Δὲ θᾶχανε. Τίποτα τέτοιο! Ἐλεύτεροι ὅλοι καὶ σεβαστοί. Θᾶκανε αὐτὸς τοὺς νόμους, νόμους ὅμως μιὰ φορά! Ἦξερε τί θᾶκανε ἀλλῶ..

Καὶ ὁ Φίλιππος χαμογέλασε πικρὰ σὰν ἄνθρωπος, ποὺ θυμᾶται χώρα ὥραία, ἀγαθή, εἰρηνική, ὅπου ἔζησε εὐτυχισμένος καὶ ὅπου δὲ μπορεῖ πιά νὰ πάει, καὶ εἶπε κουνώντας τὸ κεφάλι :

— Ἄστα τώρα, αὐτά, ἄστα πᾶνε .

Οἱ πράσινοι ὅμως ἄγροὶ εἴταν ἔμπρὸς του, ὁ μεγάλος ποταμὸς κυλοῦσε τὰ σκοτεινὰ νερα του, καὶ πέρα στὶς ὄχθες στὶς ἀντικρυνές, μαύριζε τὸ μεγάλο δάσος.

Περπάτησε πάνω κάτω γρήγορα, ἔπειτα πλησίασε καὶ κόλλησε τὸ μέτωπό του στὰ γυαλιὰ τοῦ παραθύρου κέμεινε ἔτοι λίγο.

Πάλι κινήθηκε, ἔφυγε ἀπ' τὸ παράθυρο, ἀλλὰ ξαφνικά στάθηκε :

— Βρέ, ἔκανε, ἀλήθεια λησιμόνησα τὴ μαντικιά μου δύναμη. Γιὰ νὰ δοῦμε.

Καὶ γρήγορα ξαπλώθηκε στὸ κρεβάτι του κλείνοντας τὰ μάτια.

Προσπάθησε νὰ μὴ σκέπτεται, σκέψη νὰ μὴν περνᾷ καμμιὰ ἀπ' τὸ νοῦ του, ἢ νὰ μὴν κινῆται...

Καὶ τὸ κατόρθωσε. Καὶ δὲν πέρασε πολὺ, καὶ νὰ σὰ μέσα στὸ σκοτάδι, ποῦχε ἀπλωθεῖ στὰ μάτια του, νὰ γίνηκε κάποια ζωή. Τὸ σκοτάδι ἄρχισε νὰ φεύγει, καὶ κλαδιὰ μὲ καταπράσινα φύλλα εἶδε νᾶχουν πιασμένα ἓναν τοῖχο...

Ἄνοιξε τὰ μάτια του :

— Νὰ δεῖς, εἶπε στὸν ἑαυτὸν του, ὅτι θὰ ἔχω λύπες, στενοχώριες !

Καὶ πάλι ἔκλεισε τὰ μάτια του.

Μιὰ αὐλὴ παρουσιάστηκε τώρα κ' ἓνα παιδάκι

κοντὰ σὲ μιά σκάλα ξυλένια, νά φουσᾷ ἓνα μύλο κά-
νοντας των νὰ γυρίζει... Χάθηκε ὁμως, γρήγορα αὐ-
τό, κ' ἓνα βαπόρι μεγάλο φάγηκε νὰ πλέει νύχτα, ἔ-
χοντας στὰ πλάγια του καὶ μεγάλα στρογγυλά πρά-
γματα φωτεινά, ποὺ πετούσανε σπίθεςπολλές, πληθος,
Σβήσανε ὁμως σὲ λίγο αὐτὰ, καὶ τὸ βαπόρι ἄρχισε
νὰ προχωρεῖ μέσ' στὰ σκοτεινὰ, μαῦρο κατάμαυρο,
καὶ σὰ νᾶχε βγεῖ καὶ στήν ξηρά. Καὶ σιγὰ, σιγὰ τὸν
πλησίασε, ἤρθε κοντὰ του μὰ κοντὰ του τόσο, ποὺ
αἰσθάνθηκε τῇ ζέστη τῆς μηχανῆς, τῇ μυρουδιά τοῦ
βαποριοῦ.

Τινάχτηκε ἀνοίγοντας γρήγορα τὰ μάτια.

— Μπὰ . ἔκανε, τί νὰ σημαίνει ἄραγε αὐτό :

Καὶ γιὰ τὴν ξανθούλα τίποτα, τίποτα δὲν εἶδε .
Καὶ ἂν ἔκανε νὰ μὴν πιστέψει τώρα, πράγματα, ποὺ
πίστευε, θυμήθηκε γρήγορα, πὼς αὐτὸ γινόταν καὶ
ὅταν ζητοῦσε καὶ γιὰ τὴν Ἀφρικὴ νὰ μαντέψει, ἢ
νὰ τοῦ παρουσιαστεῖ μὲ συμβολικὰς εἰκόνες, ὅτι θὰ
πάει. Τίποτα καὶ τότε . Σκοτάδι ἔμενε στήν ἐρώτη-
σὴ του, σκοτάδι . Καὶ τότε ἔλεγε μὲ πείσμα :

— Καὶ ὁμως, ἐγὼ θὰ πάω .

Καὶ τώρα ἔκανε μὲ θυμό, καὶ μὴ θέλοντας νὰ
πιστέψει ὅτι εἶταν ἄρνηση αὐτό :

— Ἐγὼ θὰ ἐπιμένω καὶ θὰ τὴν πάρω !

Περπάτησε μέσ' στὸ δωμάτιο, ἀλλὰ μετὰ δυὸ γύ-
ρους, ποὺ ἔκανε, πῆγε καὶ πλάγιασε :

— Θὰ δῶ πάλι . εἶπε κέκλεισε τὰ μάτια του.

Τίποτα, τίποτα. Σκοτάδι !

Ἐπέμενε. Ἀνοίξε τὰ μάτια κέλειδὴ τὰ αἰσθάν-
θηκε κουρασμένα πολὺ, τᾶτρουπε. Καὶ πάλι τᾶκλεισε.

Ἄλλὰ πάλι μόνο τὸ σκοτάδι εἶδε. Οὔτε τὸ μικρὸ φω-
σάκι νὰ περνᾷ τρεχάτο ..

Ξαφνικά ὅμως, μιὰ μυρουδιά, μιὰ ἀποφορὰ φο-
φιμοῦ, ἢ βρώμικου κρέατος, τοῦ ἦρθε δυνατὴ στὰ
ρουθούνια σὰ νὰ τοῦ πήγαν κοντὰ του, κοντὰ στὴ
μύτη του κάτι τέτοιο..

Ἄνοιξε γρήγορα τὰ μάτια καὶ πετάχτηκε.

— Μπὰ, μπὰ . τεῖνε αὐτό ;

Μύρισε νὰ δεῖ μήπως κάπου κεῖ εἴταν τίποτα
βρώμικο, κανέναν ποντικὸς ψόφιος, ἀλλ' ἡ ἀποφορὰ
κεῖνη εἶχε χαθεῖ.

Εἴταν πειραγμένος, γιατί νόμισε, πὼς αὐτὸ κάτι
κακὸ ἔλεγε-γιαυτὴ, γιὰ τὴν μικρόσωμη κόρη. Καὶ ὅ-
σο κιᾶν προσπαθοῦσε νὰ πεῖ, πὼς ἔτσι θά'τυχε καὶ
θύμιζε στὸν ἑαυτό του, πὼς ἡ οἰκογένεια τῆς εἶχε
καλὸ ὄνομα, δὲ μπορούσε νὰ τὸ διώξει ἀπ' τὸ νοῦ
του. Ἐπὶ τέλους βαρέθηκε :

— Βρέ ! δὲν τὶς ἀφίνεις αὐτὲς τὶς κουταμάρες ..
εἶπε σχεδὸν δυνατά.

Τοῦ ἦρθε νὰ βγεῖ, ἀλλὰ κρατήθηκε. Ὅχι, ἔπρε-
πε νὰ ἐργαστεῖ λίγο. Κι αὐτὸ θὰ τοῦκανε διπλὸ κα-
λό. Ἐνα πού θὰ ἐργαζότανε γιὰ τὸν ἑαυτό του —
τὰ καλὰ κόπω κτῶνται. — κ' ἕνα πού ὁ πατέρας
του, πού θάβλεπε αὐτό, ἢ θὰ τοῦ τῶλεγαν, θὰ κατα-
λάβαινε, ὅτι ὁ γιὸς του ἄλλαξε..

Παρατήρησε ὅμως καθὼς ἄνοιξε τὸ συρτάρι του,
κάποια ἀνωμαλία, ἀταξία μέσα κεῖ, στὰ χαρτιά του..

— Μπὰ, μπὰ! τεῖνε αὐτό .. εἶπε.

Αὐτὸς δὲν τᾶχε βάλει ἔτσι, ἀνάποδα, τὰ γραμ-
ματόσημα χυμένα. Κάτι γραμματόσημα, πού μᾶ-

ζευσε μεταχειρισμένα καὶ πού τ' ἄχε κάτω ἀπὸ τὰ χαρτιά του, τὰδε σκορπισμένα στὸ συρτάρι.

— Κάποιος ἔβαλε δῶ χέρι, εἶπε τρέμοντας ἀπ' τὴν ταραχή του, τ' ἄνοιξαν μ' ἀντικλείδι. Δὲ χωρεῖ ἀμφιβολία, νάτα, νάτα...

Μὰ ποιὸς νὰ τ' ἄνοιξε, Αὐτοί, ὄχι. ἴσως, ἡ Σοφία, πού λυπόταν, αὐτή, αὐτή, θὰ τὴ βάλανε..

Ἡ ταραχή του μεγάλωσε. Θυμήθηκε τὸ χαμόγελο τῆς ἀδελφῆς του, τὰ γελαστὰ μάτια τῶν ἄλλων.

— Μὲ περγελοῦσαν. ἑμένα. αὐτοί.. Κἔχει γοῦστο νὰ τ' ἄδωσαν καὶ στὶς φίλενάδες τους, τὶς καρακάξες ἐκεῖνες, νὰ τὰ διάβασαν..

Ἄν τοὺς εἶχε κείνη τὴ στιγμή στὰ χέρια του θὰ τοὺς ἔπνιγε.

Μιά ἰδέα τοῦ ἦρθε, γιὰ νὰ τὸν στενοχωρέσει πολύ. Μὴ ἐπειδὴ δὲν εἶταν κιλά, γελοῦσαν;

Καὶ θυμώσε περισσότερο, ἢ καλύτερα βίασε τώρα, τὸν ἑαυτό του νὰ θυμώσει ἀκόμα πιὸ πολύ, γιὰ νὰ σκεπάσει μὲ τὸ θυμὸ αὐτὴν του τὴν ἰδέα.

— Αὐτοὶ νὰ καταλάβουν ἑμένα; Μὰ τώρα κουτὸς εἶσαι; Αὐτοὶ εἶνε ὅλοι ἡλίθιοι. Δὲν τ' ὄχεις καταλάβει;. Αὐτοί! Αὐτοὶ νὰ καταλάβουν ἑμένα.. Ἐμένα, τὸ κεφαλάκι τους, τὸ μυαλάκι τους μὲ νομίζει τρελό, κουτό, ἐνῶ ἐγὼ εἶμαι τὸ ἀντίθετο. Τὸ ἀντίθετο. Ἐγὼ εἶμαι...

Ἐκεῖνο, πού ἤθελε νὰ πεῖ ἔμεινε στὸ νοῦ του, κἔτσι τ' ὅδε σὰ ζωγραφιά μέσα σαυτόν. Ἀλλὰ σὰ ξύπνησε κείνη τὴ στιγμή τὸ μάγκικο πνεῦμα του, εἶπε στὸν ἑαυτό του:

— Ἐλα, πάψε τώρα, καὶ μᾶς ζάλισες, μεγάλε προφήτη, Μωϋσῇ..

Σηκώθηκε και πήρε τα χαρτιά του :

— Θα τὰ στίσω .

Και διάβασε τι είχε γράψει πηγαίνοντας κοντά στο παράθυρο. Τὰ βρήκε καλὰ και λυπήθηκε νὰ τὰ στίσει. "Αλλ' ἀφοῦ τάχαν διαβάσει ἄλλοι;

Και τᾶσχισε βλαστημώντας.

Δὲ θᾶλεγε τίποτα, οὔτε στὴ Σοφία, ἀλλ' ἤξερε τί θᾶκανε .

Τίποτα δὲν εἶχε σκεφτεῖ, ἀλλὰ εἶχε πεποίθηση στὸν ἑαυτό του, πὼς ἅμα τὸ σκεπτόταν κάτι θᾶβρισκε.

Σὲ λίγο ὅμως ρώτησε τὸν ἑαυτό του :

— Τὴν ἔβαλαν, ἢ μόνη της τᾶκανε; Πάντα..

— Θα τᾶβρω, θὰ τᾶβρω ... ἀπάντησε νευρικὰ κουνώντας τὸ κεφάλι.

Και κάθισε πάλι, στὸ γραφεῖο του, γιὰ νὰ γράψει. "Ο,τι ἔγραφε, θὰ τᾶκρυβε καλὰ..

Αὐτὴ τὴ φορὰ εὐχαριστήθηκε ἀκόμα περισσότερο. "Αλλὰ πάνω στὸ γράψιμο, νόμισε, πὼς κάποιος, κάτι ἀόρατο τὸν βοηθοῦσε.

— Ναί, θὰ γίνω, εἶπε σὲ μιὰ στιγμή πού κάθισε νὰναπαυθεῖ, καὶ σὺ θὰ μὲ βοηθήσεις. Τὸ ξέρω .. "Οχι πὼς ὑποτάσσομαι, ὄχι!..Μὲ ξέρεις καὶ σὲ ξέρω..

Κ' αἰσθάνθηκε λέγοντας αὐτά, πὼς εἶταν κοντά του κείνη ἢ ἄγνωστη δύναμη καὶ μαζί, πὼς εἶτανε γνωστός της πολὺ, δικός της, ὁ χαϊδεμένος της. Καὶ πὼς αὐτὴ δεχόταν, ἄκουγε τί τῆς ἔλεγε.

"Αλλ' ὅταν θέλησε νὰ γράψει αὐτό, πού αἰσθάνθηκε, γιὰτὶ τοῦ ἄρεσε, ἂν καὶ δὲν πηγαινε μὲ κεῖνο πού ἔγραφε, τοῦ φάνηκε ὅτι, καθὼς τὸ ἔγραφε, κάτι σὰ γέλιο νὰ ἔβγαινε ἀπ' τὴν κάθε γραμμὴ !...

“Όταν ἔφυγε κανεῖς δὲν εἵτανε στὸ σπίτι, ἐκτὸς ἀπ’ τὴ Σοφία.

Στὸ δρόμο λίγα βήματα ἀπ’ τὸ σπίτι του, συνάντησε τὸ Ζαχαρία τὸν παντουφλᾶ, μὲ δυὸ ἄλλους ἀγνώστους. Ἄλλ’ ὁ Ζαχαρίας ὁ παντουφλᾶς εἵταν ἐκεῖνος, ἢ κάποιος κύριος ἐπίσημος; Φοροῦσε τώρα, ἡμίψηλο καὶ μαῦρος μακρὺς ζακὲς τύλιγε τὸ σῶμα του, ἀγκάλιαζε τὴ χοντρού του κοιλιά.

Ἄμα εἶδε τὸ Φίλιππα τὸν πλησίασε, ἀφίνοντας τοὺς συντροφους του :

— Πᾶνε, πᾶνε, τοῦ εἶπε, τὰ σφυριά καὶ τὰ σουβλιά! τᾶστεῖλα στοὺς δαίμονες! Καὶ εἶμαι ἔτοιμος γιὰ κεῖ!... Ἐμπρός, ἐμπρός! Πότε λές; Πρέπει νὰ τοῦ δίνουμε! Γιὰ νὰ κάνουμε τὴν ζωὴν ἐκείνην, τὴν ὡραίαν ζωὴν! Μὴ κτήσασθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν! Αὐτὸ λέει ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός!

— Λοιπὸν; τὸν ρώτησε ὁ Φίλιππας ἀποφεύγοντας ν’ ἀπαντήσῃ.

— Τὶ λοιπὸν! Νά, πότε θὰ τοῦ δίνουμε γιὰ κεῖ, γιὰ τὴν χώραν τὴν εὐλογημένην, τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας;

— Καὶ ποὺ πᾶς τώρα;

— Νά, πάω μαυτοὺς τοὺς κυρίους, γιὰ νὰ τοὺς δείξω ἓνα σπίτι, ποὺ πουλιέται. Κάνω βλέπεις προσωρινὰ τὸ μεσίτη. Τὶ νὰ ποιήσωμεν ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσωμεν; Ἔτσι εἶχαν ρωτήσῃ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.οἱ

Πάνω σαυτὸ οἱ σύντροφοί του τὸν φώναξαν κιαυτὸς ἀναγκάστηκε νὰ τᾶφήσῃ στὴ μέση καὶ νὰ πάει μαζίτους.

— Θὰ τὰ ποῦμε κεῖ, τοῦ φώναξε, στὸ καφενεῖο!.

Ὁ Ζαχαρίας μὲ τοὺς δυὸ ἄλλους μπήκανε σὲ κάποιο στενὸ δρόμο, ὃ Φίλιππας προχώρησε γιὰ τὸ σπίτι τῆς μικρόσωμης κόρης.

— Δὲν εἶνε καλὰ αὐτός, εἶπε γιὰ τὸν παντουφλᾶ, αὐτὸς παλάβωσε στὰ γερά! Καὶ τί φταίω γώ!

Βάδιζε χωρὶς ὄρεξη ὁμως. Ἐπιθυμοῦσε νὰ μὴν εἶτανε μόνος, νᾶχε καὶ κάποιον ἄλλον μαζί του. Καὶ σκέφτηκε νὰ πάει ἀπ' τὸ καφενεῖο γιὰ νὰ πάρει τὸ Θεοφάνη. Ἀλλὰ μόλις ἔκανε λίγα βήματα γιὰ κεῖ, γύρισε πίσω πάλι γιὰ τὸ σπίτι του.

Ἀνοίγοντας τὴν ἐξώπορτα ἀθόρυβα, ἀνέβηκε πατώντας σιγά, μὲ τὰ νύχια..

Ἦσυχία στὰ δωμάτια. Ὁ γάτος, ἓνας μαῦρος, μόνο ἔκανε κάποιο θόρυβο, πὺ πῆδησε ἀπ' τὸ τραπέζι τῆς τραπεζαρίας.

Πάνω κεῖ, εἶδε, δυὸ, τρία πιατάκια..

Κοίταξε στὸ μαγεριό. Κανείς. Σιγὰ ὅσομποροῦσε, ἀνέβηκε τὴ σκάλα, ποῦφερνε στὸ μικρὸ του δωμάτιο, ψηλὰ δίπλα στὴν ταράτσα. Ἡ σκάλα ἔτριξε λίγο, κι αὐτὸς στάθηκε καὶ μ' ἀγριεμμένα μάτια, καὶ σφιγμένα δόντια, τὴν διέταξε μὲ τὸ νοῦ του, νὰ μὴν τρίζει..

Ἄν καὶ ξανάτριξε, τοῦ φάνηκε πὼς δὲν ἔτριξε τόσο δυνατά, ὅσο ἄλλοτε, ἢ ὅπως συνήθιζε. Κι ἀνέβηκε πάνω. Πατώντας στὰ νύχια πλησίασε στὸ δωμάτιό του. Ἡ πόρτα εἶτανε μισανοιγμένη. Κάποιος θὰ βρισκότανε μέσα..

Ἄνοιξε μὲ βία τὴν πόρτα. Δὲν εἶχε ἀπατηθεῖ. Ὑπῆρχε κάποιος, ἓνα κορίτσι. Ἡ Σοφία. Τινάχθηκε αὐτὴ φοβισμένη ἀπὸ κάτι, πὺ ψαχοῦλεε.

— Τί θέλεις ἐδῶ; τὴ ρώτησε ἀρπάζοντάς την ἀπ' τὸ μπράτσο. Φοροῦσε ἓνα μπουστακι πού ἄφινε τὰ μπράτσα τῆς γυμνά σχεδόν.. Κ' αἰσθάνθηκε αὐτὸς τὴν παχουλὴ σάρκα, στὸ χέρι του, κ' εἶδε μαζί, τὸ μελαχροινό τῆς πρόσωπο νὰ χάνει τὸ χρῶμα του, καὶ τὐδε τὴν ὥρα πιὸ καλά, πόσο εἶχε γίνει νόστιμο..

— Ἐλα, τῆς εἶπε γλυκά, μὴ φοβᾶσαι, δὲν τ'ἄχω μὲ σένα..

Τὴν ἄλλη μέρα εἴταν Κυριακὴ. Τὸ πρωῒ ἐπῆγε ἀπ' τὸ καφενεῖο, γιὰ νὰ βρεῖ τὸ Θεοφάνη. Ἄλλ' ἐστάθηκε ἀδύνατο νὰ τὸν ξεκολλήσει ἀπ' τὰ χαρτιά, πού ἔπαιζε.

— Δὲ χάθηκε ὁ καιρὸς, τοῦ ἔλεγε ὁ Θεοφάνης, ἔχουμε καιρό.

Αὐτὸς πού ἠθέλε νὰ πάει, νὰ περάσει, γιὰ νὰ τὸν δεῖ, νὰ δεῖ ὅτι ἔτρεχε γι' αὐτή, αἰσθονόταν ταραχή. Ἄλλ' εἶχε καὶ μιὰ ἄλλη ταραχή. Εἶχε πατήσει τὴν ἀγάπη του, εἶχε ἀγκαλιάσει ἄλλη κόρη, τὴ φίλησε!. Αὐτός, αὐτός! Εἶχε ἄλλη ἰδέα γιὰ τὸν ἑαυτό του, καὶ τοῦ φαινότανε ν'ἄκανε ἓνα μεγάλο ἔγκλημα, πού πάτησε τὴν ἀγάπη του, λησμόνησε τὸ ξανθὸ κεῖνο κεφαλάκι καὶ τὴν πλάγια κείνη ματιὰ τὴ γεμάτη ἀπειρη γλύκα..

Ἐπὶ τέλους ἀποφάσισε νὰ πάει μόνος καὶ πῆγε. Στὸ Θεοφάνη εἶπε, πὼς θὰ πήγαινε ἴσαμε τὸ σπίτι.

— Μὰ τί κάνεις στὸ σπίτι σύ, πάλι κεῖ θὰ πᾶς; τὸν ρώτησαν οἱ ἄλλοι.

— Κάτι διαβάζω! τοὺς ἀπάντησε.

— Μὰ τί διαβάζεις, τόσο σπουδαῖο εἶνε!

— Τὸ εὐαγγέλιο τοῦ ἔρωτος! τοὺς εἶπε ὁ Θεοφάνης.

— "Α, ἂ! τώρα τὸ καταλάβουμε!.

— "Ἐχει δίκαιο ὁ κατηγορούμενος!.

Ὁ Φίλιππος θύμωσε καὶ ὁ Θεοφάνης ἀναγκάστηκε νὰ τοὺς πεῖ μὲ ὕφος σοβαρό, ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶταν ὅτι κάποιο βιβλίο διάβαζε γιὰ τὰ βάθη τῆς Ἀφρικῆς, γιὰ..

Ἄλλ' ἀπ' τὸ σπίτι τῆς μικρόσωμης, κόρης, ποὺ πέρασε πάλι ἀποτυχία. Κρίμα ἡ συγκίνησή του, κρίμα τὸ χοροπήδημα τῆς καρδιᾶς του. Παρηγορήθηκε ὅμως, μὲ τὴ σκέψη, πὼς τὸ ἀπόγευμα, ποὺ εἶταν Κυριακή, θὰ τὴν ἔβλεπε δίχως ἄλλο, στὴν πλατεῖα, ὅπου ὅλη ἡ πόλη μαζευόταν.

Καὶ τὸ ἀπόγευμα ξεκίνησε ἀφοῦ κάτι πάλι, μιὰ ταραχὴ ἔπαθε.

Ἡ Σοφία εἶχε περάσει ἀπὸ κοντά του κοιτάζοντας τον μ' ἓνα χαμόγελο..

— Μὰ ποῦ τὸ βρῆκε; σκεπτόταν ἔπειτα.

Καὶ τοῦ φάνηκε, ἐνῶ δὲν τὸ ἠθέλε καθόλου, πὼς αὐτὸ εἶταν ἀνώτερο, πιὸ γλυκὸ ἀπ' τῆς ξανθούλας τὴ ματιά.

Τὸν θύμωσε ὅμως αὐτό, γιατί τὸ βρῆκε ἔτσι..

Καὶ βγῆκε ἔξω ἔχοντας στὸ νοῦ του τὴν ξανθούλα. Σὲ λίγα, καθὼς πῆγαινε, πάλι ἡ ματιά τῆς μελαχρινῆς δούλας ἦρθε στὸ νοῦ του. Τώρα θέλησε νὰ θυμώσει μὲ τὸν ἑαυτό του, γιατί τῆς τάραξε τὴ γαλήνη. Ἄλλ' αἰσθάνθηκε μιὰ ἡδονὴ νὰ ξεπετιέται δυνατῇ, σὰ νὰ βρισκόταν κρυμμένη καὶ παραμόνευε νὰ φανεῖ.

Ὅταν ἔφθανε στὴν πλατεῖα ὅμως, ἔφθασε μὲ τὴ μορφὴ τῆς ξανθούλας στὸ νοῦ του νὰ λάμπει. Ἄλ-

λά και πάλι, πέρα, σὰν κολλημένη σὲ μιὰ ἄκρη και ὁμοια μὲ σκοτεινὸ σημάδι, μιὰ ἄλλη μορφή ἐπίμο-
να ἔμενε. Ἡ μορφή τῆς μελαχρινῆς Σοφίας.

“Οταν ὁ κόσμος ἔφυγε τὸ πανηγύρι τελείωσε, ὁ Φίλιππας ἔμεινε δυσανεστήμενος μὲ τὴ μικρόσωμη κόρη.

Τὴν εἶχε βρεῖ μέσα στὸ πολύχρωμο πλῆθος, ἀλλ’ ὅτι ἤλπιζε δὲν ἔγινε. Σὰ νὰ τὸν λησμόνησε, νὰ μὴ τὸν θυμώταν καθόλου! Εἵτανε μὲ μιὰ φύλη της, καὶ στὸ χαιρετισμὸ του τὸν βαθύ, μόλις κούνησε τὸ κεφάλι καὶ ἡ ματιὰ της ψυχρὰ τὸν κοίταξε.

“Α, χωρὶς ἄλλο, κάτι κακὸ θὰ τῆς εἶπε γιαυτόν, κείνος ὁ βλάκας ὁ ἀδελφός της!. Πόσο ὁμως, εἴταν ὦραία! Φοροῦσε αὐτὴ τὴ φορὰ ναυτικὰ καὶ κοῦ-
κὸ ναυτικό..

Μὰ τί ζητοῦσε ἔπειτα, μὲ τὴ φύλη της, μεσ’ στὰ κηπάρια; Σὰ νὰ παίζανε κυνηγητὸ μὲ κάποιον! Εἵχανε σταθεῖ πίσω ἀπὸ κάτι χαμόδεντρα καὶ κρυ-
φόβλεπαν.. “Οταν παρουσιάστηκε ὁ Φίλιππας, φύ-
γανε.

— Τί νᾶτανε; ἔλεγε αὐτός.

“Ἄλλοτε αἰσθανόταν ἀπογοήτευση δυνατὴ καὶ μαζὶ καὶ θυμό, ἀλλ’ ὅταν τὴν ἔφερνε μὲ τὸ νοῦ τὸν, πῶς εἴτανε, μανιακά ἔλεγε, πῶς θὰ ἐπέμενε. Ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα, σὲ ὅλη αὐτὴν τὴν πάλη, δὲν ἔκανε μιὰ μορφή νὰ φαίνεται σὰ νᾶθελε νὰ τὸν ἐμποδίσει νὰ σκέπτεται τὴν ξανθούλα.

Καὶ ὅταν ἡ μέρα ἄρχισε νὰ χάνεται καὶ τὸ σκο-
τάδι νᾶπλώνεται, αἰσθανόταν τὴν εἰκόνα τῆς ξαν-
θούλας νὰ ὑποχωρεῖ μπρὸς τὸ μελαχρινὸ πρόσωπο

κείνο, καὶ σὲ μιὰ ἔτοιμη ἡδονή. Καὶ γιὰ νὰ δικαιολογήσει αὐτό, ἔλεγε, πὼς τὸκανε ἀπὸ ἐκδίκηση.

Ἀπ' ὧρα ἡ πλατεῖα εἶχε ἐρημωθεί, ὁ ψυχρὸς ἄ-
έρας εἶχε διώξει μετὰ τῇ δύσῃ τοῦ ἡλίου, καὶ τοὺς
τελευταίους περιπατητές. Σύννεφα εἶχαν πέσει στὸν
οὐρανὸ καὶ ἡ θάλασσα σκοτεινὴ κυλοῦσε τὰ κύματά
της στὴν παραλία..

Στὸ σπίτι πὺν πῆγε, τὸ βρῆκε ἀλλοιώτικο. Ὅλοι
νὰ περπατοῦνε σιγὰ καὶ μὲ τὶς μύτες τῶν παπου-
τσιῶν τους. Ἡ μάνα του εἶχε βγεῖ ἀπὸ πάνω ἀπ' τὴ
σκάλα, καθὼς ἀνέβαινε αὐτὲς χτυπώντας δυνατὰ τὰ
πόδια του στὰ σκαλοπάτια, καὶ τοῦ ἔκανε :

— Σούτ !. σιγά !.

Θέλησε νὰ τὴν ρωτήσῃ τί συμβαίνει, ἀλλ' αὐτὴ
τὸν κοίταξε ἄγρια κῆφυγε.

— Μὴν εἶνε κανεὶς ἄρρωστος, ὁ πατέρας;

Περπάτησε κι' αὐτὸς σιγὰ, χωρὶς νὰ ξέρεῖ τί συμ-
βαίνει. Ἡ πόρτα τῆς τραπεζαρίας εἶταν κλεισμένη.

— Μὴν ἔχουνε μέσα συμβούλιο;

Νὰ ρωτήσῃ τοὺς ἀδελφούς του δὲν ἤθελε, καὶ
πῆγε στὸ μαγεριὸ πατώντας σιγὰ. Ἐκεῖ βρῆκε τὴ
Σοφία κι' αὐτὴ τοῦ εἶπε τί ἔτρεχε :

— Ὁ γαμπρός σας κάνει τὸ σχέδιο τῆς μηχανῆς
κείνης, ποῦλεγε !

Καὶ τὸκανε κεῖ στὴν τραπεζαρία, γιὰτι εἶχε ἄ-
πλα..

Κάθισε μέσ' στὸ μαγεριὸ γιὰ νὰ μὴν ἀναγκαστεῖ
νὰ περπατήσῃ σιγὰ, τώρα πὺν ἔμαθε τὴν αἰτία.
Κῆμεινε ὧρα μέσα καὶ χωρὶς νὰ τολμᾷ ν' ἀπλώσῃ
στὴ Σοφία, πὺν τὸν κοίταξε μὲ τὰ μαύρα μά-
τια της καὶ τοῦ ἀναβε περισσότερο τὴν ἐπιθυ-

μία ποῦχε γιαυτή. Ὅλοι περπατούσανε μὲ τὶς μύτες τῶν παπουτσιῶν τους καὶ θὰ εἶταν πολὺ τολμηρό, ἂν τόκανε..

— Μὰ τί μηχανὴ εἶνε αὐτὴ ποὺ θὰ κάνει; τὸν ρώτησε ἡ Σοφία.

— Τί μηχανὴ εἶν' αὐτὴ; τῆς ἀπάντησε. Ξέρω κ' ἐγώ! Νομίζεις ὅτι δίνω προσοχὴ σαυτοῦς;. Δὲ μαφίνεις! Οὔτε μέ μέλει, οὔτε προσέχω τί κάνουν!. Ἄς βροῦνε καὶ μιὰ μηχανὴ νὰ κάνουν ἀνθρώπους! Ἄν καὶ καλύτερους ἀπὸ τὴ μηχανὴ τὴ γνωστὴ δὲ θὰ μπορέσουν ποτὲ νὰ κάνουν!.

— Ἐλα δὲ ντρέπεσαι!. τοῦ ἔκανε ἡ Σοφία κατεβάζοντας λίγο τὸ κεφάλι, ἀλλὰ κοιτάζοντάς τον μᾶ-
πειρη γλύκα, ποῦχε καὶ κάτι ντροπῆς.

Καὶ βραδύνανε νὰ φᾶνε. Ὁ πατέρας του, ποὺ εἶχε ἔρθει, περίμενε στὸ σαλονάκι, νὰ τελειώσει ὁ γαμπρός του τὸ σχέδιο, χωρὶς νὰ μιᾶ, μὲ σκυμμένο κεφάλι.

Ἐπὶ τέλους ἄνοιξε ἡ πόρτα τῆς τραπεζαρίας. Καὶ μὲ μιᾶς τότε σὰ νὰ ἀφῆθηκε ἐλεύθερος ὁ θόρυβος, ἀκούστηκαν ὁμιλίες, γέλια. Ὁ γαμπρός του ὅμως, ἀμίλητος ἔμενε καὶ ὅλο σήκωνε τὰ μαλλιά του.

— Λάδι πολὺ θὰ χρειαστεῖ γιαυτὴ τὴ μηχανή! σκέφτηκε ὁ Φίλιππας.

Καὶ στὸ τραπέζι, ὅσο τρώγανε, ὁ γαμπρός του ἔμενέ σχεδόν, ἀμίλητος καὶ μόνο κάτι λεξοῦλες ἔλεγε:

— Ναί, μάλιστα, πώς;.

Καὶ κάθε τόσο σήκωνε τὰ μαλλιά του.

Ὁ Φίλιππας ποὺ εἶδε ὅλους νὰ τὸν κοιτάζουνε μάλιθινὴ εὐλάβεια, ζήλεψε. Ἀλλὰ στοῦ πατέρα του

τά μάτια δὲν τῷδε αὐτὸ καλά, αὐτουνουὶ τὰ μάτια
σὰ νᾶλεγαν κιᾶλλα πράγματα...

Ἡ ἀδελφή του καθόταν ὑπερήφανη κοντὰ στὸν
ἄντρα της. Καὶ τοῦχε πεῖ μὲ τρυφερὴ μέριμνα :

— Θὰ κουράστηκες πολὺ, ἔ, Περικλῆ μου ;

— Ἔ, λίγο ! ἔκανε αὐτὸς κἔπιασε τὸ μέτωπό του.

Οἱ δυὸ ἀδελφοὶ τοῦ Φίλιππα κοιταχθῆκανε χωρὶς
νὰ μιλήσουν κἔγειραν τὰ κεφάλια στὰ πλάγια, κρε-
μώντας λίγο τὰ χεῖλια, κ' ἔκαναν μιὰ κίνησι μὲ τὸ
χέρι. Κἔλεγαν ὅλα αὐτὰ μαζί :

— Ἔχει δίκαιο !

Τρώγανε σιωπηλοὶ σχεδόν, ἢ ὅταν μιλούσανε,
μιλούσανε σιγά. Ποὺ ἄλλοτε !

Ὁ Φίλιππας ἐπρόσεχε σαυτὰ καὶ πειραζόταν.
Ἄλλ' εἶδε νὰ τὸν κοιτάζει, ὅταν ἐρχόταν ἡ Σοφία,
ποὺ ἔφερενε σιγὰ τὰ φαγιά.

Μετὰ πῆγε αὐτὴ στὴν πόρτα τῆς τραπεζαρίας,
ποὺ ἔβγαινε στὸ μαγεριώ, καὶ κεῖ σιάθηκε κοιτάζον-
τάς τον. Αὐτὸς τότε φοβήθηκε μὴν τὴν ἰδοῦνε.
Ἄλλ' αὐτοὶ ἄλλοῦ προσέχανε.

Καὶ πὼς τὸν κοίταζε ! Τὰ μάτια της τὰ μαῦρα,
τὶ βάθος ἐπαιρναν !

Ἡ καρδιὰ ἄρχισε νὰ χτυπᾷ μὲ ἀνησυχία ἡδονι-
κιά, καὶ σθανότανε νὰ τρέμει..

Ἡ μορφὴ τῆς μικρόσωμης κόρης ποὺ ἔκανε νὰ
φανεῖ, χάθηκε σβήστηκε γρήγορα.

Ὅταν φάγανε, ὁ γαμπρός του μίλησε. Καθὼς εἶ-
χε τὸ χέρι του ἀκρυμπισμένο στὸ τραπέζι, κούνησε
πρῶτα τὴν πυγμή του, τὴν ἔφερε βόλτα σὰ νᾶκανε
μὲ κάποιο ἀόρατο σπαθί κύκλους, κἔπειτα εἶπε :

— Ἐδῶ θὰ δοῦμε!

Σὰ νὰ κρεμάστηκαν ὅλοι, ἐκτὸς ἀπ' τὸ Φίλιππα, ἀπ' τὰ χεῖλια του.

— Γιὰ τὴν ἐφεύρεση; τὸν ρώτησε ἡ γυναῖκα του.

Αὐτὸς δὲν τῆς ἀπάντησε, ἀλλ' εἶπε:

— Μὰ δὲν ξέρετε, τί κούραση αἰσθάνομαι!

— Μὰ εἶνε δυνατὸν νὰ μὴν ἔχετε κούραση! Ἐδῶ ἐργάζεται ὁ νοῦς! μίλησε καὶ ἡ πεθερά του:

— Σωστό, ὅσο νὰ τὸ πάρει κανεὶς καὶ νὰ τὸ ἐφαρμόσει.. εἶπε καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φίλιππα, ὁ Σωκράτης, κάνοντα, τὸ χέρι του νὰ πάρει σχῆμα φόρμας.

Ὁ γαμπρὸς του κούνησε τὸ χέρι του γρήγορα, σὰ ν' ἄλεγε:

— Αὐτὰ δὲν εἶνε τίποτε!, Καὶ εἶπε κουνώντας τὸ κεφάλι δεξιὰ καὶ ἀριστερά:

— Κούραση, κούραση!.

— Νὰ πᾶς ἔξω, νὰ πάρεις λίγο ἀέρα, τοῦ ἔκανε ἡ γυναῖκα του, νὰ ξεδώσει ὁ νοῦς σου!

— Ναὶ πρέπει, εἶπαν καὶ οἱ ἄλλοι, μὴν κλειστεῖς μέσα! ὕστερα ἀπὸ τέτοια ἐργασία! Ὁ νοῦς θέλει νὰ ξεκουραστεῖ, ν' ἀναπαυθεῖ ἀπὸ τίποτε ὥραϊον!.

Νὰ βρῆτε τοὺς φίλους σας..

— Τοὺς φίλους μου νὰ βρῶ! ποιανοὺς φίλους μου;

— Ἐκείνους ποὺ πᾶς καὶ βρίσκεις, ποιανοὺς ἄλλους! τοῦ εἶπε ἡ γυναῖκα μὲ μικρὸ θυμό.

Αὐτὸς κούνησε τὸ χέρι του νευρικά, κ' ὕστερα εἶπε:

— Λαμπρά!. Ἐπειδὴ πηγαίνω καὶ βρίσκω κάτι.. νὰ τοὺς πῶ ἀνθρώπους; Αὐτὸ εἶνε μιὰ ἐρώτη-

ση! Αὐτοὶ λοιπὸν οἱ κύριοι, γινῆκαν καὶ φίλοι μου, πὺν δύναμαι νὰ ξεκουράσω τὸ νοῦ μου ὁμιλῶν μὲ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἄλλο δὲν κάνουν παρὰ νὰ μιλοῦνε γιὰ ἐμπόριο καὶ πόσα κέρδισαν, καὶ κάποτε νὰ τσακώνονται γιὰ πολιτικά!. Αὐτοὶ εἶνε οἱ φίλοι πὺν πάω καὶ βρίσκω! Σᾶς ἀρέσουν; Τώρα γιὰτὶ πάω ἀφοῦ δὲν εἶνε τοῦ γούστου μου; Θὰ σᾶς τὸ ἐξηγήσω κιαυτό!. μὴ πὺν καὶ πῶς νὰ βρῶ στὸ γαιδουρότοπο αὐτὸν ἐδῶ, ἄλλους νὰ καθίσω λίγο; Οἱ ἄλλοι εἶνε ἀκόμα χειρότεροι! Τι λέω! Τρεῖς φορές χειρότεροι!, Καὶ ἀναγκάζομαι νὰ κάθουμαι μαὺτὰ τὰ κτήνη καὶ νὰ χασμουριοῦμαι ἀπ' τὴν ἀηδία! Πὺν νὰ πάω;

— Ἐχει δίκαιο! μίλησε ἡ πεθερά του ἐνῶ ὁ πεθερός του ἔμεινε σιωπηλὸς μὲ σκυμμένο λίγο τὸ κεφάλι καὶ κρατώντας τὸ κάτω χεῖλι του καὶ κουνώντας το ἑλαφρά.

— Ἐπειτα, εἶπε πάλι ὁ γάμπρός του, ἐγὼ ἔχω πολλὰ πὺν μὲ βασανίζουν!. Θέλω ἐργαστάσιο! Δὲν πιστεύω ὅτι μποροῦν αὐτὰ ἐδῶ τὰ γύφτικα νὰ μοῦ κάνουν αὐτὴν τὴν ἐργασία!. Κέπειτα θέλω νὰ δώσω στὸ ἕνα αὐτὸ τὸ τεμάχιον, στᾶλλο ἐκεῖνο!. Ἐτσι πρέπει γιὰ νὰ μὴν καταλάβουν τί θέλω νὰ κάνω!. Καὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ γίνει ἄλλοῦ! ἀδύνατον! Ἐγὼ πολεμῶ, βάζω ἐμπρὸς ἐργασία, πὺν ἀπὸ χρόνια εἶχα στὸ νοῦ μου.. Τώρα θὰ πετύχω; Ἐγὼ ἔχω πεποιθήση! Τώρα μπορεῖ νὰ συμβεῖ τὸ ἐναντίον!. Ἀνθρώποι εἴμεθα!. Αὐτὸ εἶνε σὰ μιὰ ἐπιχείρηση, ἄλλὰ τί ἐπιχείρηση!. Μπορεῖ νὰ χάσεις ἄλλὰ ἅμα κερδίσεις.. Χαιρέτα μας τὸν πλάτανο!.. Αὐτὰ πὺν λέτε!

Γιὰ νὰ ξεκούραστεῖ ὁ νοῦς, πρέπει νὰ βρίσκει ἀνθρώπους νὰ μιᾷ, ἀνθρώπους! Καὶ νομίζω πὼς αὐτὸ εἶνε κάτι..

— Κάτι, λέει; μίλησε καὶ ἡ γυναῖκα του, εἶνε τὸ ὅλον!.

Ὁ Φίλιππος ἀνέβηκε στὸ δωμάτιό του καὶ κάθισε ἀρκετὴ ὥρα, στὸ γραφεῖο του, χωρὶς νὰ κάνει τίποτα. Ὑστερα ἅμα ἄκουσε ἡσυχία καὶ βγῆκε καὶ πῆγε ἴσαμε τὴ σιᾶλα, γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ, ἀνοιξε τὸ παράθυρο. Εἶδε φῶς στὸ μαγεριό. Σφύριξε τότε σιγά.

Ἐνα προσωπάκι φάνηκε στὸ σιδερόφραχτο παράθυρο τοῦ μαγεριοῦ..

— Τώρα, τώρα!. τοῦ εἶπε.

Θέλησε κάτι νὰ τῆς πεῖ, ἀλλ' ἡ μορφὴ κείνη ἔφυγε. Αὐτὸς ἔμεινε στὸ παράθυρο. Ἡ καρδιά του χτυποῦσε ἡδονικά. Τὸ προσωπάκι τῆς ξανθοῦλας ἦρθε στὸ νοῦ του. Σούφρωσε ὁμως τὰ φρύδια κ' εἶπε μὲ θυμό :

— Σώπα !.

Τὸ πρωῒ σύννεφα εἶδε, νᾶχουν πέσει στὸν οὐρανό. Καὶ εὐχαριστήθηκε πολὺ. Τὸ βράδι ἡ Σοφία τοῦχε πεῖ, πὼς τὸ πρωῒ εἶχε δουλιὰ πολὺ καὶ κοπιαστική. Θᾶβγαζε νερὸ ἀπ' τὸ πηγάδι, ἓνα βαθὺ πολὺ, γιὰ νὰ γεμίσει πιθάρια καὶ κάτι βαρέλια παλῖα, γιὰτὶ θὰ ἐρχόταν ἡ πλύστρα. Τὸ τεπόζιτο τοῦ βρόχινου νεροῦ εἶχε ἴσως. Βρύση εἶχανε μόνο στὸ μαγεριό, ἀλλ' ἐκεῖ πὰρ τὴν εἶχαν εἴταν πολὺ δύσκολο καὶ πὶὸ κοπιαστικὸ νὰ παίρνει νερὸ μὲ ντενεκὲ τοῦ πετρελαίου. Καὶ τοῦχε πεῖ :

— "Α, τὰ χέρια μου θὰ κατακοποῦνε! Δὲν ξέρεις πόσο κουράζομαι!

Αὐτός, ὅταν αὐτὴ ἔφυγε, ἄνοιξε τὸ παράθυρο καὶ κοίταξε ψηλά. Εἶδε ἀστέρια νὰ λάμπουν δυνατὰ στὸ μαῦρο, στὸν κατάμαυρο οὐρανό, τὰ σύννεφα εἶχανε φύγει. Ἔκανε τότε μιὰ εὐχή, ὅχι διαταγή, ἐζήτησε νὰ πέσουνε σύννεφα καὶ νὰ πιάσει βροχή δυνατὴ, γιὰ νὰ γεμίσει τὸ τεπόζιτο τοῦ βρόχινου νεροῦ.

Καὶ νά! Τὸ πρῶτ' σύννεφα, θολὰ σύννεφα, νᾶχουν κρύψει τὸ γαλάζιο χρῶμα τοῦρανοῦ ἑτοιμα γιὰ βροχή!

Αἰσθάνθηκε πὼς ἀκουγόταν.

Ἄλλ' ὅλη τὴ νύχτα τὴν εἶχε περάσει μὲ τὴ μικρόσωμη κόρη! Τὴν εὖθισκε, τὴν ἔχανε, κἔξω ἀπ' ἓνα βαθὺ ὑπόγειο, ποὺ καθότανε μιὰ γυναῖκα κοινὴ, τὴν ξαναβρῆκε καὶ τοῦδωσε τὰ χεῖλια της. Κ' ὕστερα μανιακὰ ἀγκαλιασμένοι κυληστήκανε κάτω στὸ πεζοδρόμιο καὶ κοντὰ στὸ παράθυρο τῆς γυναίκας ἐκείνης. Κεῖτανε νύχτα βαθιά, βαθιά, μαύρη νύχτα, καὶ ἔρημιὰ παντοῦ...

Καὶ ὅταν σηκώθηκε ὅλος ὁ νοῦς του εἶτανε γεμῆτος ἀπ' τὴ μικρόσωμη κόρη. Καὶ σὰ νᾶχε γίνει στάληθινά, αἰσθανόταν ἡδονὴ στὴ σκέψη τοῦ φιλήματός της, κἔπειτα στὸ μανιακὸ ἀγκάλιασμα...

Κιᾶρχισε πάλι νὰ μαλῶνει τὸν ἑαυτό του γιὰ τὴ διαγωγή του καὶ νὰ ζητᾷ νὰ βγεῖ γρήγορα ἔξω, γιὰ νὰ περάσει ἀπ' τὸ σπίτι τῆς ξανθούλας...

Ἄλλ' ὅταν ἔφευγε, ποὺ στράφηκε καὶ κοίταξε πίσω, ἀντίκρισε τὰ μάτια τῆς Σοφίας. Ἡ ματιά της

κείνη τοῦφερε μιὰ παράδοξη συγκίνηση. Τοῦ θύμησε κάτι πολὺ μακρινό, σὰ νὰ τὴν εἶχε δεῖ αὐτὴ τὴ ματιὰ, αὐτὴν τὴν ἔκφρασή της, κάπου ἄλλοτε, σὲ χρόνια περασμένα, σὲ μακρινὴ ἐποχὴ, πὺ χανόταν σὲ βάθη..

— Μὰ τείνε αὐτὰ! εἶπε.

Καὶ περπατοῦσε μὲ μιὰ τρεμούλα, καίσθανότανε σὰ νὰ βρισκόταν ὁ μισὸς σαυτὸν ἐδῶ τὸν κόσμον καὶ ὁ ἄλλος νᾶχε βυθιστεῖ στὸ χάος, στὰ πεθαμένα χρόνια, στὴ μαυρίλα τοῦ ἄγνωστου, ποῦχε ἀνοίξει, εἶχε φωτιστεῖ γιὰ λίγο...

— Μπά, τί ἔπαθα, τείνε αὐτά! εἶπε πάλι. Φαίνεται εἶμαι στὶς ὥρες μου!.

Καὶ ὅμως βάδιζε γιὰ τὸ σπίτι τῆς ξανθιάς κόρης. Ἄλλ' ὅταν τᾶντίκρυνε κ' εἶδε τᾶνοιχτά παράθυρά του στάθηκε καὶ γύρισε πίσω. Δὲν ἤθελε καὶ ντράπηκε νὰ τὸν δεῖ νὰ περνᾷ ὕστερα ἀπ' τὸν περιφρονητικό της τρόπο, ἀπ' τὴ ψυχρὴ της κείνη ματιὰ.

Εἶχε ἀπομακρυνθεῖ ἀπ' τὸ σπίτι της ἀρκετὰ, ὅταν πάλι γύρισε πίσω. Καὶ πέρασε.

Στᾶνοιχτά παράθυρα δὲν εἶταν κανεῖς, οἱ κουρτίνες οἱ ἄσπρες φούσκωναν ἀπ' τὸ ἀεράκι πὺ φυσοῦσε, ἀλλὰ ξαφνικὰ σὰ νὰ παραμόνευε, φάνηκε αὐτὴ, ἡ ξανθιά κόρη, μὲ ξέπλεχα μαλλιά.

Θαμπωμένος πέρασε.

Σταγόνες ἀρχίσανε νὰ πέφτουν ἀπ' τὰ θολὰ τὰ σύννεφα... Κοίταξε ψηλά. Ἐπεθύμησε νᾶπιανε βροχὴ δυνατὴ γιὰ νὰ γέμιζε τὸ τεπόζιτο...

Κ' εἶχε σκοτεινιάσει σχεδόν. Σὲ πολλὰ καταστήματα, στὸ βάθος τους, εἶδε φῶς νᾶχουν ἀνάψει.

Τοῦ ἄρεσε ἔτσι μεσ' τὴ βροχὴ πού περπατοῦσε, ἡ σκοτεινιά. Ἄφησε τὶς σκέψεις του γιὰ ἄλλοτε, κέβαλε τὰ χέρια στὶς τσέπες, κι ἄρχισε νὰ περπατᾷ σιγά. Θέλησε κάτι νᾶτανε, νᾶταν.

Στὸ σπίτι πῆγε νωρὶς καὶ κλείστηκε στὸ δωμάτιο του.

Ἡ βροχὴ εἶχε πάψει, κι ἄκουγε τὸν κρότο τοῦ μαγανιοῦ νὰ δουλεύει γρήγορα.

Θὰ τὸν ἐνοχλοῦσε ἡ σκέψη τῆς Σοφίας, ἂν δὲν εἶχε μιὰ ἄλλη ἐνόχληση.

Ὅταν ἐρχόταν στὸ σπίτι, συναντήθηκε μὲ τὸ γαμπρό του σκεπασμένο ἀπὸ μιὰ μεγάλη ὀμπρέλα, πού τὸν ἔκανε νὰ πεῖ :

— Γιὰ νὰ μὴ λυώσει ἡ ζάχαρι...

Ἄλλὰ καὶ ὁ γαμπρός του εἶδε καὶ τὸν κοίταξε μ' ἓνα ὕφος καὶ μὲ μιὰ ματιά, πού ὅσο τὴ θυμᾶται ὁ Φίλιππας αἰσθάνεται θυμὸ καὶ θυμό...

— Μὰ τὸ εἶπα, ἔλεγε, θὰ τοῦ χαλάσω τὴ φάτσα!.

Ἄλλὰ δὲν ἔφτανε αὐτό, καὶ σὲ μιὰ στιγμή, πού τὸ μαγκάνι σῶπασε, ἄκουσε νὰ τοῦ ξύνουν τὴν πόρτα. Κατάλαβε πὼς εἶταν ἡ Σοφία, καὶ σηκώθηκε γρήγορα τῆς ἀνοιξε καὶ τὴν ἄρπαξε στὴν ἀγκαλιά του. Ὅλα φύγανε, ὁ θυμὸς, ἡ ξανθοῦλα, σὰ χαρτιά κύλησαν, πήραν δρόμο, πού τὰ φυσᾷ δυνατὸς ἄνεμος. Ἄλλ' ἡ Σοφία τοῦ εἶπε καὶ νέα. Τοῦ εἶπε, πὼς ὁ γαμπρός του πῆγε στὸν πατέρα του, γιὰ νὰ τοῦ πεῖ ξάστερα πὼς θέλει νὰ τοῦ δώσει λεπτὰ γιὰ τὴ μηχανή, καὶ γιὰ νὰ πάει στὴν Ἀθήνα μὲ τὴ γυναῖκα του. Κ' εἶχανε γίνει τὸ πρῶτ' φασαρίες. Φώναζε ὁ γαμπρός του καὶ μαζὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι. Θέλουν κι αὐ-

τοὶ νὰ πάνε στὴν Ἀθήνα! Καὶ λένε, πὼς ὁ παλιό-
γερος τοὺς θέλει καὶ κλεισμένους σὰ σὲ μοναστήρι,
ἐνῶ ἔχει περιουσία...

Καὶ ἡ Σοφία ἔφυγε πάλι σιγά, ἀθόρυβα, καθὼς
εἶχε πάει.

Ὁ Φίλιππος ἔμεινε σκεπτικός.

— Οὐμ, οὐμ! ἔκανε, κλείνοντας λίγο τὸνα του μά-
τι, ἐδῶ βλέπω γίνονται δουλιές κὲγὼ κοιμοῦμαι! Για
στάσου!. Αὐτοὶ θὰ τὸν φάνε τὸ γέρο!.

Τοῦ φάνηκε σὰ νὰ ἐλευθερώθηκε ἀπὸ κάτι, πού
δὲν τὸν ἄφινε νὰ δεῖ καλὰ τί γίνεται γύρο του, μέσα
στὸ σπίτι. Καὶ πρώτη φορὰ σκέφτηκε καλὰ τί γινό-
ταν, πρώτη φορὰ ἔβλεπε πόσο εἶχαν ἀλλάξει αὐτοί,
ἐκτός ἀπ' τὸν πατέρα του, ἀπ' τὸν καιρὸ πὺν μπῆκε
ὁ γαμπρός του ὁ Περικλῆς μέσα στὸ σπίτι. Εἶχαν
πάθει ὅλοι τους μιὰ μεγαλομανία πὺν δὲν εἶχε ὅρια.
Κόψανε σχέσεις μὲ οἰκογένειες, γιατί δὲν τοὺς φανή-
κανε νάχουν ἀριστοκρατικό. Κ' εἶχαν μαυτὲς χρόνια
καὶ χρόνια φιλία. Καὶ κρατούσανε φιλία μὲ λίγες,
ποῦχαν κιαυτὲς τὴν ἴδια λόξα. Κι' ἄλλο δὲν ἄκουγες
πιά στὸ σπίτι παρὰ γιὰ ἀριστοκρατία, καλοὺς τρό-
πους, καὶ νὰ συχαίνονται τὸν τόπο αὐτόν, πὺν τοὺς
παραπλούτισε, καὶ νὰ τὸν βρίζουνε μπακάλικο. Εἶ-
χαν ἀρχίσει νὰ βρίσκουνε γιὰ προσβολὴ τὴ δουλιὰ
τοῦ πατέρα τους, γιατί εἶτανε μεγαλομπακιάλης, καὶ
νὰ τοῦ λένε νὰ τὴν παρατήσει καὶ νὰ κάνει μιὰ λε-
πτότερη ἐργασία...

— Τραπεζίτης, εἶνε ὡραία ἐργασία, δὲν ἔχει τί-
ποτα κακό! εἶχε ἀκούσει πολλὲς φορὲς ὁ Φίλιππος τὴν
ἀδελφή του νὰ λέει.

Αὐτὴ κρατοῦσε τὴ σημαία τῆς ἀλλαγῆς, πρὸς τὸ σπῖτι. Καὶ μὲ τρόπο λέγανε στὸν γέρον Μπαλάτη τὸν πατέρα τοῦ Φίλιππα, πὼς καλὴ καὶ ὠραία θάκανε νὰ τὰ πουλοῦσε ὅλα καὶ νὰ πῆραιναι στὴν Ἀθήνα, ὅπου θὰ περνούσανε μιὰ θαυμάσια ζωὴ. Ἀπ' τοῦ γέρον Μπαλάτη ὁμῶς ταῦτιά ἅπ' τὴ μιὰ μεριὰ μπαίνανε καὶ ἅπ' τὴν ἄλλη βγαίνουνε. Ἀλλὰ νὰ ἦ Ἐπανάστασι! Καὶ ἀρχηγὸς εἶταν ὁ γαμπρὸς του ὁ Περικλῆς! Αὐτὸς εἶχε σπουδάσει μηχανικὸς, ἀλλὰ καθόταν. Ἀπ' τὸν καιρὸ πὺν παντρεύτηκε πάντα ταξεῖδια ἔκανε. Τοῦ γάμου ταξεῖδια. Τὰ λεπτὰ τὰ μετρητὰ τᾶχε φάει, σαυτὰ τὰ ταξεῖδια, καὶ εἶχε ἀρχίσει νὰ ζητᾷ γιὰ τὰ καθημερινὰ του ἔξοδα, χρήματα ἅπ' τὸν πεθερὸ του..

Ἐδῶ, στὴ σκέψη αὐτῇ, τοῦ ἦρθε θυμὸς τοῦ Φίλιππα. Ὅλο λεπτὰ, λεπτὰ τοῦ δίνουν, ἐνῶ σ' αὐτὸν; Οἱ τσέπες του εἶταν ἀπείραχτες, ἐνῶ τὰ ρούχα του σηγαίνουνε νὰ λυώσουν!

—Γιὰ ὀρίστε! κοιτάτε, στὸ θεό σας, στὸ διάβολό σας! εἶπε σὰ νὰ τὶς ἔδειχνε σὲ κάποιον τὶς τσέπες του καὶ τὶς ἔσυρε ἔξω. Πεντάρρα, πεντάρρα τσακισμένη! πὺν νὰ βρεθεῖ!.

Σκέφτηκε ὁμῶς, πὼς ἂν ζητοῦσε, ποτὲ δὲ θὰ τοῦ ἀρνιόταν ὁ πατέρας του.

—Νὰ ζητήσω! ἔπρεπε νὰ τῷ χει καταλάβει πὼς εἶμαι κἐγὼ ἄνθρωπος!. Τὶ μὲ μέλλει!.

Ἀλλὰ πάλι, ἂν καὶ τοῦρθε νὰ μὴν ἀνακατευτεῖ, πάλι σκέφτηκε γι' αὐτὰ πὺν γινόντουσαν.

—Πρέπει νὰ λάβω μέρος, γιὰτὶ θὰ κάνουνε τό

γέρο ἄνω κάτω!. Θὰ τοῦ πάει τοῦ φουκαρᾶ ἡ σκουφία του ἀνάποδα!.

Τοῦ φάνηκε ὅμως, πὼς εἶχε καὶ κάποιο δίκαιο ὁ γαμπρός του, πὺν ζητοῦσε τώρα χρήματα, ἀφοῦ ἤθελε κάτι νὰ κάνει... Θύμωσε:

— Ἄς μὴν τᾶτρωγε τὰ δικά του σὲ ταξειδία!. Οὐ τὸν ἄτιμο!. Εἶχε θυμηθεῖ καὶ τὸν τρόπο πὺν τὸν κοίταξε.

— Τὸν ἄτιμο, ξεσκόνισμα τὰ μάγουλά του θέλουνε!. τὸν ἄτιμο!. Κούνησε τὸ κεφάλι του γιὰ λίγο. Ὑστερα εἶπε σηκώνοντας τὸ δάχτυλο:

— Νὰ ξέρεις ὅμως, αὐτός... σὲ μένα διακρίνει ἐμπόδιο!.

Ὁ πατέρας του δὲν ἦρθε τὸ μεσημέρι. Ὁ γαμπρός του στὴ μέση οὔτε τὸν κοίταξε, πὺν μπῆκε, ἀλλ' εἶχε ἓνα ὕφος ἀγριεμμένο, πὺν τὸν ἀγρίεψε κι' αὐτόν.

Ἄλλ' ἡ Σοφία δὲν ἦρθε νὰ φέρει τὸ φαί, καὶ κάθε τόσο σηκώνονταν ἡ ἀδελφή του. Ὑστερα εἶδε τὴν πλύστρα, μιὰ χοντρή, μὲ μικρὰ μάτια, γυναίκα, καὶ μὲ πλαδαρὸ καὶ μὲ μεγάλες ζάρες πρόσωπο, νὰ ἔρχεται καὶ νὰ ὑπηρετεῖ...

Καὶ τρώγανε σιωπηλοί.

Ὁ Φίλιππος αἰσθάνθηκε ἀνησυχία:

— Μὰ πὺν εἶνε αὕτη;

Καὶ τὸ τραπέζι τελείωσε ἔτσι χωρὶς νὰ λένε σχεδὸν τίποτα.

Τοῦ φαινότανε σὰ ν' ἄτανε δεμένος τόση ὥρα, καὶ τὸν λευτερώσανε. Καὶ καθὼς αὐτοὶ διευθύνονταν στὴ σαλίτσα, αὐτὸς μπῆκε στὸ μαγεριό, ὄρμησε ἔ-

πειτα κάτω και κοιτάξε. Ἡ Σοφία δὲν εἶταν οὔτεκεῖ!.

Ἡ καρδιά του χτυποῦσε δυνατά, τὰ πόδια του εἶχανε γίνει βαριά και ἡ ὄψη του εἶχε χαλάσει...

— Μὰ τί ἔγινε: Μὴν τὴν ἔδιωξαν; Ζάλη τοῦρθε.

Και σαυτὴ τὴν ταράχῃ εἶδε κάτι καλὰ, πὺ δὲν ἤξερε.

— Τὴν ἀγαπῶ! εἶπε.

Ναί, και ρὶ ἄλλο εἶταν αὐτὸ ἀπ' ἀγάπη, αὐτὴν ἀγαποῦσε!.

Και τώρα, τὸ πρόσωπο τῆς ξανθούλας, πὺ φάνηκε στὸ νοῦ του, τοῦφερε θυμὸ, γιατί αὐτὴ ἔφταιγε πὺ αὐτὸς δὲν τὴν πρόσεξε περισσότερο, δέν... Ἀθὰ τὴν εὔρισκε, ἂν τὴν εἶχανε διώξει, δὲ θὰ τὴν ἄφινε, ὄχι, ποτέ!.

Ζαλισμένος πῆγε μέσα. Ἡ γυναῖκα, ἡ πλύστρα, ἔπλενε τὰ πιάτα μέσ' στὸ μαγεριό. Πέρασε στὴν τραπεζαρία και ἀπ' ἐκεῖ βγῆκε στὸ διάδρομο.

Ἐκεῖ βρῆκε τοὺς ἀδελφούς του νὰ κάθονται μένα γεροντάκο, πὺ τοῦ τὸν σύστησαν γιὰ πατριώτη τοῦ πατέρα τους. Και δὲ θὰ τὸν σύσταιναν, ἂν ὁ γεροντάκος δὲ ρωτοῦσε, πὺ τὸν εἶδε. Αὐτοὶ τὸ γεροντάκο τὸν ἤξεραν. Τὸν εἶχανε γνωρίσει στὴν πατρίδα τοῦ πατέρα τους, πὺ εἶχαν κάποτε μὲ τὴ μάνα πάει. Εἶχανε μείνει και στὸ σπίτι του. Τώρα εἶχε ἔρθει ζητῶντας τὸν πατέρα τους. Κ' ἐπειδὴ δὲν τὸν βρῆκε στὸ κατάστημά του, ἤρθε στὸ σπίτι, εἶχε κάτι δουλιές...

Ἐμεινε κιαυτὸς ἐκεῖ, μὴ θέλοντας νὰ πάει ἐπάνω, κῆκανε πὺς ἀκούει. Μὰ και ὅταν ἤθελε νὰ προσέξει κάτι σὰ ρεύμα πὺ φαινότανε νὰ τρέχει στὸ νοῦ του, τὰ παρέσυρε.

Ἄλλὰ νὰ ἡ πόρτα!. Ὁ χωριάτης σηκώθηκε νομίζοντας, πὼς εἶνε ὁ πατέρας του, ἀλλ' ἀντὶ νὰ φανεῖ αὐτός, φάνηκε ἡ μορφὴ ἡ μελαχρινὴ τῆς Σοφίας,...

Γαλήνη ἔπεσε μὲ μιᾷς στὸ νοῦ τοῦ Φίλιππα. Ἡ τρικυμία ἔπαψε πού τὸν ἔδερνε καὶ σὰ νάλαμψε μὲ μιᾷς λαμπρὸς ὁ ἥλιος.

— Μὰ γιατί ἄργησες; ἡ φωνὴ τῆς μάνας του ἀκούστηκε ἀγριεμμένη.

Εἶχε βγεῖ στὴν πόρτα τῆς σαλίτσας.

— Μαμά! ἡ φωνὴ τῆς ἀδελφῆς του ἀπὸ μέσα γιὰ νὰ κρατήσῃ τὸ θυμὸ τῆς μάνας της.

Ὁ Φίλιππος φοβήθηκε στὴν ἀρχὴ μὴ ἡ μάνα του, καὶ ἄς εἴταν ὁ πατριώτης τοῦ πατέρα του ἐμπρός, ὀρμήσῃ καὶ τὴ χτυπήσῃ ὅπως ἔκανε συχνά, καὶ ἀναγκαστεῖ κι αὐτὸς νὰ ἐπέμβῃ. Ἄλλ' ἡ μάνα του δὲν ὀρμησε, ἔμεινε στὴν πόρτα μὲ ἀγριεμμένα μάτια λέγοντας:

— Ἀκοῦς, ἡ πλύστρα νὰ πλένει τὰ πιάτα, νὰ κάνει τὴ δικιά σου δουλιὰ...

— Μά, κυρία, τῆς ἔλεγε ἡ Σοφία, αὐτὴ μᾶργησε, ὅσο νὰ τὰ δώσει! Δὲ φταίω γώ!.

— Πούντα!.

— Νάτα, νάτα!.

Ἡ κυρία της ἀπλώσε τὸ χέρι της καὶ τᾶρπαξε καὶ μπῆκε πάλι μέσ' στὸ σαλονάκι. Ἡ Σοφία κοίταξε τὸ Φίλιππα, κι αὐτὸς τῆς ἔνεψε νὰ φύγῃ.

Ὁ γέρο χωριάτης γελαστός κουνουῖσε τὸ κεφάλι:

— Μὰ δὲ μοῦ λέτε, αὐτὴ, εἶπε δείχνοντας μὲ τὸ κεφάλι τὸ μέρος πού ἡ Σοφία εἶχε φύγῃ! δὲν εἶνε ἡ κόρη τοῦ Κοντομιχάλη; ἔ;... Ὁμορφο γίνεται τὸ κα-

κόμοιρο !. "Ατυχο ὅμως, ἄτυχο !, Ποιὸς τὸλπιζε ποτέ, τοῦ Κοντομιχάλη τὸ παιδί νὰ γίνεи ψυχοπαίδα τοῦ Μπαλάτη !.

— Γιατί ; ρώτησε ὁ ἕνας ἀδελφός του.

— Γιατί ;.. Φαίνεται δὲ θὰ τὸ ξέρετε γιὰ νὰ ρωτᾶτε !. Θὰ σᾶς τὸ πῶ ἐγώ. Γιατὶ αὐτουνοῦ ἐκεῖ τοῦ κοριτσιοῦ ἡ φαμίλια του εἶταν ἡ πρώτη μέσ' στὸν τόπο μας !. Αὐτὸ δὲ σᾶς τῶπε ὁ πατέρας σας ;. Τὸ ξέρει καλὰ καὶ καλὰ !.

— Μὰ ἐγὼ ἔχω ἀκούσει, τοῦ ἀπάντησε ὁ Σωκράτης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φίλιππα, πὼς ἡ δικιά μας εἶταν ἡ πρώτη !.

— Ποιὸς τῶπε !. Δὲν τὸ λέω νὰ σᾶς προσβάλλω, παιδί μου, μὰ αὐτὴ εἶνε ἀλήθεια !. Ὁ πατέρας σας δὲν πιστεύω νὰ σᾶς τῶπε αὐτό !. Ἐμένα τί μὲ μέλλει, μὰ αὐτὸ εἶνε ἡ ἀλήθεια !. Καλὴ κιᾶξια εἶταν ἡ φαμίλια τοῦ πατέρα σου, μὰ αὐτὴ, τοῦ κοριτσιοῦ εἶταν ἡ πρώτη !. Κῦστερα τί ἄλλο θέλετε, ξέρετε γιατί ξενητεύτηκε ὁ παπούς σας ;.

— Γιατί ξενητεύθηκε; τὸν ρώτησε μὲ κάποιο θυμό, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φίλιππα, ὁ Μίμης.

— Γιατί ; Τώρα σεῖς παιδάκια μου, δὲ σᾶς ἀρέσουν αὐτά, τὸ βλέπω, μὰ αὐτὴ εἶνε ἡ ἀλήθεια !. Ξέρετε λοιπόν, γιατί ξενητεύτηκε ; Πρέπει νὰ τὸ ξέρετε κι'αὐτό, δὲν κάνει κακό ! Ὁ πατέρας σας αὐτὸ δὲ μποροῦσε νὰ σᾶς τὸ πεῖ, ἔπρεπε νὰ τ'ἀκούσετε ἀπ' ἄλλους !. Ξενητεύτηκε ὁ παπούς σας, γιατί εἶχε ξετρελαθεῖ μὲ τὴν γιαγιά αὐτουνοῦ τοῦ κοριτσιοῦ, τῆς ψυχοπαίδας σας !. Καὶ ὁ γέρο Μπάτσας, δὲν ἤθελε οὔτε ν'ἀκούσει γι'αὐτόνα !. Ἦθελε ἔγαν ἄλλο, τὸ Μπάρα,

ποῦχε κι' αὐτὸς χρήματα καὶ καράβια!. Κι' ὁ παποῦς
 σας φαρμακώθηκε ἀπ' τὸν καϊμό του, ἀλλὰ τὸν σώ-
 σανε! Κ' ὕστερα ἔφυγε, πῆγε στὴν Ἀμερική μὲ κα-
 ράβια!. Καὶ ἡ γιαγιά της ὅμως τὸν ἀγαποῦσε, λέγα-
 νε, κ' εἶχε ἀρρωστήσει!.. Μὰ καὶ δὲν ἔζησε πολλὰ
 χρόνια ἢ καημένα, δυὸ παιδιά ἔκανε καὶ πῆγε... Καὶ
 λένε ὅτι τὴν ἔφαγε αὐτό, τοῦ παποῦ σας!.

Ὁ Φίλιππος ἔφυγε εὐχαριστημένος ἀπ' τὸ σπίτι καὶ
 διευθύνθηκε στὸ καφενεῖο γιὰ νὰ βρεῖ κάποιον, ἢ
 κάποιους καὶ νὰ μιλήσει. Δὲν τὸν ἔμελε καὶ νὰ λέγα-
 νε καὶ γιὰ τὸ Ἐλεύθερο Κράτος,

Ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ καφενεῖο, βρῆκε τὸ Θεοφάνη νὰ
 περπατᾷ πάνω κάτω καὶ νὰ χτυπᾷ τὴ μαγκούρα τοῦ
 χάμω, στὶς πλάκες τοῦ πεζοδρομίου.

Ἄμα εἶδε αὐτὸς τὸ Φίλιππα, στάθηκε ὑψώνοντας
 τὸ χέρι πού κρατοῦσε τὴ μαγκούρα του:

—Βρὲ ἀδελφὲ, ἂν δὲν ἐρχόσουνα θ' ἀρχόμουνα
 γὼ νὰ σῆβρισκα στὸ σπίτι!. τοῦ εἶπε. Ἐγὼ πράμα-
 τα νὰ σοῦ πῶ!.

Καὶ γρήγορα ἄρχισε νὰ τοῦ λέει πὼς εἶχε βρεῖ
 κάποιον ἀπ' τὴ γειτονιά τῆς ξανθούλας καὶ τὸν
 ρώτησε γι' αὐτή!. Καὶ τί τοῦ εἶπε αὐτὸς!. Πράμ-
 ματα καὶ θάμματα τῆς ξανθούλας!. πού λεγότανε Ρη-
 γούλα!. Αὐτὴ ἡ Ρηγούλα εἵτανε μιὰ βρωμίτσα πρῶ-
 τη λέρα ἀφοῦ καὶ μὲ τὸν ψάλτη τῆς ἐκκλησίας πού
 πήγαινε, τᾶχε φτιάξει!. Καὶ μόνο μαῦτὸν; Καὶ μὲ
 τὸ διάκο ἔναν τράγο ἴσαμε κεὶ ἀπάνω!. Εἶχε προτί-
 μηση φαίνεται στοὺς ἐκκλησιαστικούς. Ἄσε τὰ παλιά
 της, ὅταν πήγαινε σχολεῖο!. Εἶχε γίνει πρώτη στὴ

σύνταξη ἐρωτικῶν ἐπιστολῶν!. Γυμναζόταν τὸ κορίτσι στὴ σύνταξη...

Ὁ Φίλιππος, ἂν καὶ εἶχε ἀποφασίσει πιά νὰ τραβηχτεῖ ἀπ' τὴν ξανθούλα, αἰσθάνθηκε κάποια ταραχὴ, ζήλια καὶ δυνατὰ παρουσιάστηκε ἔμπρὸς τοῦ αὐτῆς μὲ τὰ ναυτικὰ καὶ ὅπως τὴν εἶχε δεῖ στὸ παράθυρο, μὲ ξέπλεχα μαλλιά. Ἀλλὰ γρήγορα εὐχαριστήθηκε ὅτι θὰ ἡσύχαζε ἀπ' ἐκεῖ, καὶ θὰ ἀφοσιωνότανε στὴ Σοφία.

Εὐχαρίστησε τὸ Θεοφάνη καὶ τοῦ εἶπε, πὼς κι αὐτοῦνοῦ ἔτσι εἶχε ἀρχίσει νὰ τοῦ φαίνεται. Καὶ κέτο!. Σώθηκε ἀπὸ μιὰ βρωμίτσα, ποὺ ἂν ἔμπλεχε, ἀλλοίμονό του!.

Μέσα στὸ καφενεῖο, ποὺ μπήκαν ἔπειτα, βρήκαν τὸν ἰδιοκτήτη του, τὸ Λούκα, νὰ παίζει χαρτιὰ μὲ τὸν Κουρομάτη, ἕναν τῆς παρέας. Ὁ Κουρομάτης αὐτὸς εἶταν ὁ πονηρότερος ἀπ' ὅλη τὴ συντροφιά καὶ αὐθάδης, ἀναιδὴς ὅσο παίρνει. Ἐνας, ποὺ τίς ἀποκριὰς ὅταν πήγαινε μᾶλλους φίλους σὲ σπίτια νὰ διασκεδάσουν, ἄρπαζε τὰ κορίτσια καὶ τὰ χόρευε χωρὶς νὰ ξέρει διόλου χορὸ. Καὶ πάνω στὸ χορὸ, κάθε τόσο, σήκωνε, γιὰ σκέρτσo, καὶ τὸνα τοῦ πόδι. Ψεύτης, ὑπουλός, χωρὶς καμμιὰ πίστη. Μόνον ὅταν μεθοῦσε γινόταν εὐαίσθητος καὶ θυμόταν τότε, τὸν μακαρίτη πατέρα του κέκλαιε. Μιὰ φορὰ, τίς ἀποκριὰς, φορώντας τίς φουστανέλες τοῦ μακαρίτη πατέρα του, ἕνα τερατῶδη φέσι στὸ κεφάλι κ' ἔχοντας κάτι μουστάκια ψεύτικα, ἄγρια, ποὺ τὸν κάνανε νὰ μοιάζει μὲ τὸν Ὀδυσσεά Ἀντρούτσο, ἢ μὲ τὴ ζωγρα-

φία τοῦ Ἀντρούτσου, ἔκλαψε, ἅμα ἤπιε, τὸν πατέρα του.

Τώρα παίζοντας μὲ τὸν Λούκα τὸ ζαχαροπλάστη, προσπαθοῦσε νὰ τὸν κλέψει. Τὸδε ὁ Φίλιππας. Ὁ Λούκας ὅμως, ὁ χοντρὸς καὶ μὲ τὰ σάπια δόντια, ποὺ ἔλεγε γι' αὐτὰ, ὅτι γινήκαν ἔτσι, ἀπ' τὴ ζάχαρη ποὺ κοπανοῦσε, δὲν εἶχε καταλάβει τίποτα.

Πάνω στὸ παίξιμο ἤρθαν καὶ ἄλλοι τῆς συντροφιάς. Πιάσανε ὁμιλία. Ὁ Φίλιππας εὐχότανε γὰ μὴν ἀρχίσουν τὴν ὁμιλία τῆς Ἀφρικῆς καὶ πότε θὰ πάνε. Ἀλλὰ νὰ ξαφνικὰ στὴν πόρτα φάνηκε ὁ Ζαχαρίας ὁ παντουφλᾶς, μὲ τὴ ζακέτα του τὴ μαύρη καὶ τὸ ἡμίψηλο στὸ κεφάλι, κύριος σωστός.

— Χαιρετῶ τοὺς κυρίους! εἶπε καὶ στάθηκε στὴν πόρτα.

— Μὰ τί ἔγινες! χάθηκες ἐσύ! τοῦ ἔκανε ὁ Λούκας, ἀφίνοντας τὰ χαρτιά του κάτω.

— Χάθηκα, χάθηκα!. Καὶ εἶπαν λέει, εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὰ δαιμόνια: Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς: Ὑπάγετε! Τὰ δαιμόνια, ὅπως λέει ὁ φίλος μου Ριφάδης, τᾶχουν οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι! Κι αὐτὰ τοὺς κάνουν νὰ κοιτάζουν τὸ κέρδος καὶ νὰ περιφρονοῦν τὴν αἰώνιον ζωὴν. Τί κάνει ὁ καθεὶς ποὺ οὔτε κοιμᾶται καλά; Νὰ κάνει πλοῦτον, χρυσὸν καὶ ἄργυρον!...

— Ἔ, καλά, τί μᾶς τὰ λές αὐτά; τὸν διέκοψε ὁ Κουρομάτης.

— Ποὺ νὰ καταλάβεις ἐσύ! Ἐσύ μοιάζεις μὲ τοὺς Φαρισαίους ποὺ εἵτανε γραμματισμένοι, ἀλλὰ δὲν

καταλάβαιναν τὸν λόγον, τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ! Μὰ καὶ γιὰ τὸ πῆγαν κατὰ Δια.. κατὰ Σατανᾶ! καὶ σκορπίοθηκαν εἰς τὶς τέσσερις ἄκρες τῆς γῆς!.

— Ἀμήν! ἔκανε ὁ Κουρομάτης.

— Εἶσαι κουτός, τοῦ εἶπε ὁ Ζαχαρίας. Κ' ὕστερα στὸ Φίλιππα μπαίνοντας μέσα :

— Δὲ μοῦ λές, τοῦτον ἐδῶ, ρώτησε δείχνοντάς τὸν Κουρομάτη, τί θὰ τὸν κάνουμε, ὅταν θὰ πάμε μὲ τὸ καλό, εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας;

— Ἱεροκήρυκα! τοῦ ἀπάντησε ὁ Λούκας.

— Ἐῆ! ἔκανε αὐτός θυμωμένος καὶ κινήθηκε καὶ περπάτησε μέσ' στὰ τραπέζια.

Μίλησαν πάλι γιὰ τὴν Ἀφρική. Καὶ θέλανε ὅλοι νὰ φύγουν πιά!

— Νὰ κάνουμε αὐτὲς τὶς ἡμέρες καμμιὰ συνάθροιση, τοὺς εἶπε ὁ Φίλιππος, νὰ μαζευτοῦνε καὶ οἱ ἄλλοι καὶ νὰ τὰποφασίσουμε πότε!. Καὶ λέγοντες αὐτὰ ὁ Φίλιππος σὰ νὰ αἰσθάνθηκε τὴν παλιά του μανία νὰ τὸν ἀγκίζει..

Ἐφυγε γιὰ τὸ σπίτι ὅταν εἶχαν ἀνάψει τὰ φῶτα. Ὁ καιρὸς εἶτανε βαρὺς. Σύννεφα εἶχανε σκεπασμένο τὸν οὐρανό.

Ἀπ' τὴ σκάλα, καθὼς ἀνέβαινε σπίτι του, ἄκουσε τὴ φωνὴ τοῦ γαμπροῦ του κάτι νὰ λέει ἀγριεμένη..

Κ' εἶταν ὅλοι μαζεμμένοι στὸ σαλονάκι.

Πρόσεξε νὰκούσει τί ἔλεγε. Καὶ ὁ γαμπρός του φώναζε μὲ φωνὴ μανιακοῦ :

— Σᾶς τὸ λέγω! Δὲ θὰ τοῦ ἐπιτρέψω νὰ μὲ κατα-

στρέψει, νὰ καταστρέψει τὸ μέλλον μου!. "Οχι, θα-
χουμε μεγάλα πράγματα! Δὲ βλέπετε καὶ σᾶς; "Αν-
θρωπος μὲ περιουσία νὰ σᾶς ἔχει καὶ σᾶς ἐδῶ, στὴ
βρωμούπολη!.. Τώρα ἔχει νὰ κάνει μὲ μένα! 'Εγὼ δὲ
λογαριάζω κανέναν! 'Απ' ἐδῶ θὰ τὸν πιάσω ἀπ' τὸ
μουστάκι καὶ θὰ τὸν ὀδηγήσω στὸ συμβολαιογρα-
φεῖο!.

Ὁ Φίλιππος παρουσιάστηκε στὴν πόρτα. Ὁ γαμ-
πρός του ὄρθιος μιλοῦσε στὴ μέση τῆς σαλίτσας. Στὸ
παρουσίασμα τοῦ Φίλιππα στράφηκε καὶ τὸν κοίταξε
ἀγριεμένος..

— Δὲ μοῦ λὲς, ρὲ πατριώτη, ποιόνα θὰ πιάσεις ἀπ'
τὸ μουστάκι! τὸν ρώτησε αὐτός.

— Τί λὲς, βρὲ μόρτη.

Πρὶν προφτάσουν οἱ ἄλλοι νὰ ἐπέμβουν, ὁ Φίλιπ-
πος εἶχε ὀρμήσει πάνω στὸν ψηλὸ γαμπρό του. Τὰ
χέρια αὐτουνοῦ λύγισαν γρήγορα ἀπ' τᾶρπαγμα τοῦ
Φίλιππα, πού, μαζί μαὐτό, τὸν χτύπησε μὲ τὸ κεφά-
λι δυνατὰ στὸ πρόσωπο, κάνοντας τὴ μύτη του νὰ
μεταβληθεῖ σὲ κάνουλα ποῦτρεχε αἷμα. Κ' ὕστερα
μὲ μιὰ σπρωξιὰ τὸν ξάπλωσε χάμω ρίχνοντας καὶ
δυὸ καρέκλες κ' ἓνα μικρὸ τραπεζάκι... Φωνὲς κακό..
Τὸν σέρνανε νὰ τὸν ξεκολήσουν ἀπὸ πάνω του, για-
τί εἶχε κολήσει ζητώντας νὰ τὸν ἀποτελειώσει. Καὶ
τὸν τράβηξαν, ἢ τραβήχτηκε ὅταν εἶδε τὸ γαμπρό
του νὰ μένει ἀκίνητος.

— Πάει!.

— "Αχ!.

— Εὐδι!.

— Ποὺ εἶνε κείνη!. Εὐδι γρήγορα!.

— Φεύγα ! ἔκανε στὸ Φίλιππα ἕνας ἀπ' τὰ δέλφια του.

— Τί λές ρέ ; τοῦ εἶπε αὐτὸς ἐτοιμος νὰ ὀρμήσει
 Ὁ ἀδελφὸς σὰ νὰ μαρμαρώθηκε.

Ὁ Φίλιππας ἔφυγε πρὸς τὴ σκάλα, ἐνῶ ὁ ἕνας ἀδελφὸς του ὁ Σωκράτης κ' ἡ Σοφία τρέχανε μέσα φέρονοντας τὸ ξύδι...

Αὐτὸς γέλασε ἕνα ἄγριο ξερὸ γέλιο...

— Νὰ σώσετε τὸ πιτσουνάκι σας ! τοὺς εἶπε.

Καὶ κατέβηκε. Ἀλλ' ὅταν ἔφτασε στὸ τελευταῖο σκαλοπάτι πάλι ἀνέβηκε σιγά. Καὶ κρυφάκουσε...

Κεῖμινε κεῖ κρυφακούγοντας ὡς πὺν κατάλαβε πὺς τὸν εἶχανε συνεφέρει. Καὶ καθὼς ἔκανε νὰ φύγει, νὰ κατεβεῖ σιγὰ τὴ σκάλα, ἄκουσε τὴ φωνὴ τῆς μάνας στὸ διάδρομο νὰ λέει :

— Ρεζίλι γινήκαμε, ρεζίλι !.

Γύρισε στὸ σπῖτι ἀργά. Ἀλλὰ πὺν νόμιζε, πὺς ὅλοι θὰ κοιμόντουσαν, εἶδε φῶς στὴν τραπεζαρία. Καὶ μέσα κεῖ βρῆκε τὸν πατέρα του νὰ κάθεται μόνος. Μὰ σὰ νᾶκουσε, καθὼς ἀνέβαινε, καὶ κλείσιμο πόρτας...

Ὁ πατέρας του τὸν κοίταξε γιὰ λίγο, πὺν μπῆκε καὶ στάθηκε, κ' ὕστερα τοῦ εἶπε μ' ἕνα μικρὸ κούνημα τοῦ κεφαλιοῦ :

— Γιὰ ἔλα δῶ !

Αὐτὸς πλησίασε. Ὁ πατέρας του σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ τὸν εἶδε πάλι :

— Δὲ μοῦ λές, τοῦ εἶπε, μιὰ φορὰ μοῦ εἶχες πει, πὺς θέλεις νὰ ξενητευθεῖς, νὰ δεῖς κόσμο, νὰ κάνεις

δὲν ξέρω, τί... Ἐγὼ τὸ σκέφτηκα καὶ βρήκα, πὼς καλὸ θὰ σοῦ κάνει ἡ ξενητιά!.. Ἰδού, πάρε αὐτά!.

Καὶ ὁ πατέρας σου σύροντας ἓνα χαρτί, ξεσκέπασε ἓνα σωρὸ χρυσᾶ νομίσματα, εἰκοσόφραγκα...

Ὁ Φίλιππας εἶχε παγώσει...

— Πάρτα! τοῦ εἶπε ὁ πατέρας του. Ὅταν ἔχεις ἀνάγκη γιὰ ἄλλα, θὰ μοῦ γράψεις, γιὰ νὰρχίσω νὰ σοῦ στέλνω ταχτικά ὅσα σοῦ ἀναγκαιοῦν...

Τίποτα δὲν εἶπε. Ἀπλώσε μόνο καὶ πῆρε τὰ λεφτά.

— Μὲ διώχνουν! εἶχε σκεφετῆ. Κέρριξε τὰ εἰκοσόφραγκα στὶς τσέπες του, ὅπως ἄλλοτε, καὶ τὴν ᾤκησε, ἔρριχνε τὰ στραγάλα.

— Νὰ κιαυτά...

Καὶ ὁ πατέρας του ἔβγαλε τὸ πορτοφόλι του καὶ τοῦδωσε καὶ χαρτονομίσματα.

— Εἶνε ἀρκετὰ αὐτὰ πὺ μοῦ δώσατε...

— Πάρτα σοῦ, λέω!

Ὁ πατέρας του φαινόταν ταραγμένος.

Ὁ Φίλιππας τὰ πῆρε λέγοντας τὴν ᾤκησε ἓνα :

— Εὐχαριστῶ!

Δὲ θέλησε τίποτα νὰ ρωτήσῃ, ἂν κ' εἶχε καταλάβῃ καλά, πὼς ἀλλοιωτικά πολὺ, θὰ τοῦ τὰ διηγήθηκαν τοῦ πατέρα του.

— Μὰ ἔτσι πρέπει, παιδί μου, μίλησε ὁ πατέρας του, ἔτσι πρέπει νὰ γίνῃ! ἂν μείνῃς ἐδῶ θ' ἄχουμε καὶ δυστυχήματα!. Δὲν εἶδες, τοῦσπασες τὰ δόντια καὶ πῆγες νὰ τοῦ βγάλῃς καὶ τὸ μάτι! Μὰ εἶνε φοβερό!

— Τοῦπρεπε! ἀπάντησε σαυτὰ ὁ Φίλιππας.

— Δὲν ξέρω, εἶνε κακό, αὐτὸ λέω! Ὅχι παιδί

μου, πρέπει νάλλάξεις! αὐτὸ σὲ συμβουλεύω! Δὲν κάνουν ἔτσι! "Ολοι εἶνε στὸ πόδι! ἢ ἔσὺ πρέπει φύγεις, ἢ ὅλοι αὐτοί!. Αὐτὸ εἶνε!

— Καλά, καλὰ κατάλαβα!. Θὰ φύγω αὐριο πρωὶ πρωὶ, γιὰ νὰ μὴ μὲ δοῦν καὶ συγχισθοῦν!

— Θὰ μοῦ πεῖς μόνο, ποῦ σκοπεύεις νὰ πᾶς...

— Θὰ σᾶς γράψω! Χαίρετε!.

Καὶ ὁ Φίλιππας κινήθηκε πρὸς τὴν πόρτα.

— Στάσου, δὲ μοῦ εἶπες, ποῦ σκοπεύεις νὰ πᾶς;

— Δὲ σᾶς εἶπα; Θὰ σᾶς γράψω!.

Δὲν ἤθελε νὰ δεῖ τὸν πατέρα του νὰ συγκινηθεῖ πολὺ, γιατί τὸν ἔβλεπε ὅσο πηγαίνει νὰ ταράζεται.

Κέφυγε. Ἄκουσε τὸν πατέρα του νὰ τοῦ λέει:

— Τὸ πρωὶ τὰ λέμε!

— Θὰ σᾶς γράψω! Περιμένετε! εἶπε μὲ τὸ νοῦ του καθὼς ἀνέβαινε τὴ σκάλα.

Στὸ δωμάτιό του ἄναψε φῶς. Ὑστερα πηγαίνοντας στὸ παράθυρο τᾶνοιξε καὶ κοίταξε κάτω. Τὸ σιδερόφραχτο παράθυρο δὲ φωτιζόταν, εἴτανε σκοτεινό. Ψηλὰ μαυρίλα. Ἀστέρι δὲν ἔλαμπε κανένα, ἄνεμος φυσοῦσε δυνατός. Ἐκλείσε πάλι τὸ παράθυρο σιγὰ κιᾶρχισε νὰ περπατᾷ πάνω κάτω μέσ' στὸ δωμάτιο καὶ νὰ σκέπτεται. Σὲ ὄχι πολὺ ὅμως σκέφτηκε, πὼς ἴσως νᾶκουγόταν κάτω τὸ βάδισμά του, καὶ κάθισε στὸ γραφεῖο του.

Ἐμεινε ὥρα 'κεῖ.

Ἐνα ξύσιμο τῆς πόρτας του ἔλαφρό, τὸν ἔκανε νὰ πεταχτεῖ καὶ νᾶνοίξει.

Εἵταν ἡ Σοφία μαλλαγμένη μορφή. Τὴν ἄρπαξε, καὶ αὐτὴ ἔπεσε στὸ στήθος του.

— Πέμου θὰ φύγεις ἔ, θὰ φύγεις ;

— Στάσου, παιδί μου, καὶ τί θέλεις νὰ κάνω, ἀφοῦ μὲ διώχνουν ;.

— "Οχι, μὴ φύγεις, μείνε δῶ !. Θεέ μου !. Δὲ θέλω !

— Πῶ, πῶ ! σιγά !, ἔλα, σῶπα ! θὰ μᾶς ἀκούσουν ! :
"Ελα, πάψε, μὴν κλαῖς !.

Τὴν ἔσυρε καὶ κάθισαν καὶ οἱ δυὸ στὸ κρεβάτι.

Αὐτὸς τὴ χάϊδευε, τὴ χάϊδευε στὸ κεφάλι, στὰ μαλλιά της, καὶ αὐτὴ γυρμένη στὸ στήθος του ἔκλαιε σιγά.

Ὁ Φίλιππας σταμάτησε τὸ χάϊδεμα καὶ τὴν κοίταξε, ἄκουσε τὸ σιγαλό της κλάμμα. Ξαφνικὰ τῆς εἶπε :

— Δὲ μοῦ λές, ἄφησε τὸ κλάψιμο ! ἔρχεσαι μαζί μου ;.

Αὐτὴ σήκωσε γρήγορα τὸ κεφάλι καὶ τὸν κοίταξε. Τὰ δάκρυα κόπηκαν. Τὰ τελευταῖα πέφτανε καὶ κυλούσανε στὰ μάγουλά της.

— Πῶς, πῶς εἶπες ; τὸν ρώτησε.

— Εἶπα πῶς ἂν θέλεις ν' ἄρθεις μαζί μου !.

— Τὸ ρωτᾷς ;.

Ἐσφόγγισε τὰ ὑγρά ἀπ' τὰ δάκρυα μάτια της μὲ τὸ χέρι τῆς, καὶ τὸν κοίταξε καλά.

— "Ακου δῶ, Σοφία, τῆς εἶπε αὐτός. Πρόσεξε καλὰ τί θὰ σοῦ πῶ ! "Αν θέλεις νὰ γίνεις γυναῖκα μου !. ναὶ γυναῖκα μου !. Τάκουῤς ; "Ακου τώρα !. Ἐγὼ θὰ φύγω αὔριο, καὶ μετὰ πέντε μέρες .. Θὰ περάσουνε γρήγορα !. Μὰ καὶ δὲ μπορῶ νὰ κάνω

ἄλλοιῶς, πρέπει νὰ τακτοποιηθῶ, νὰ βρῶ σπίτι ἔ-
 "Ετσι δὲν εἶνε; Λοιπόν, πρόσεχε...

"Αμα ἡ Σοφία ἔφυγε, αὐτὸς βγῆκε καὶ βρῆκε, σ' ἓνα πολὺ μικρὸ δωμάτιο, πού εἶταν κεῖ κοντά του, μιὰ βαλίτσα καινούργια τοῦ γαμπροῦ του. Καὶ τὴν πῆρε στὸ δωμάτιό του. Ἄρχισε νὰ τοποθετεῖ τὰ ρούχα του. Ὑστερα πῆρε τὰ χαρτιά του ἀπ' τὸ μέρος πού τᾶχε κρύψει. Ἄν καὶ ἡ Σοφία τοῦ εἶπε, πὼς αὐτὴ τᾶχε ἀνακατώσει, κ' εἶχε ἀνοίξει τὸ συρτάρι χωρὶς νὰ τῆς πεῖ κανεὶς, μὲ τὸ κλειδί τοῦ μπουφέ, αὐτὸς τᾶφησε κεῖ. Τὸ μόνο πού εἶχανε μάθει αὐτοὶ ἀπ' τὴ Σοφία, εἶταν ὅτι αὐτὸς κλεισμένος ἔγραφε. Τὸν εἶχε δεῖ ἀπ' τὶς μεγάλες χαραμίδες τῆς παλιᾶς, σαραβαλιασμένης πόρτας τοῦ δωματίου του.

"Αντὶ νὰ τὰ κρύψει τὰ χαρτιά του τὰ κράτησε καὶ τὰ κοίταξε.

— Δὲ ντρέπεσαι! βλακίεις! εἶπε.

Καὶ τᾶσχισε.

— Κουταμάρες! ἔκανε πηγαίνοντας στὸ παράθυρο γιὰ νὰ ρίξει τὰ χαρτιά.

Γδύθηκε, ἅμα τὰ ἐτοίμασε ὅλα, ἔσβυσε τὸ φῶς καὶ πῆγε νὰ πλαγιάσει. Τὴν ἴδια στιγμή τὸ δωμάτιό του φωτίσθηκε ἀπ' ἀστραπὴ καὶ κεραυνὸς μετὰ, βρόντησε.

Ἐπλάγιασε. Ἄκουσε σὲ λίγο ἔξω τὸν κρότο τῆς βροχῆς...

"Εμεινε ὥρα χωρὶς νὰ μπορεῖ, νὰ κοιμηθεῖ. Ὅλα πέρασαν ἀπ' τὸ νοῦ του καὶ ὕστερα παιδικῆς ἀνα-

μνήσεις τοῦ ἡρώου. Μαζὶ θυμήθηκε καὶ ἓνα ἀρνάκι, ποῦχε μικρὸς, ἓνα ἀρνάκι ἄσπρο, ἄσπρο, ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσε σὰ σκυλὶ ὅπου πήγαινε. Κατέβαινε τὴ σκάλα, ἀνέβαινε, ἔτρεχε στὸ δρόμο, πίσω αὐτό. Καὶ θυμήθηκε τὴ λύπη του, τὰ κλάμματά του, ὅταν ἔμαθε ἓνα πρωῒ, ποὺ τὸ ζήτησε, ὅτι τῶχανε σφάζει ! Κ' εἶδε τὸ αἷμα του ἔπειτα, στὴν αὐλὴ κάτω ἀπ' ἓνα πεῦχο...

Κ' αἰσθάνθηκε πάλι, ὁ Φίλιππος λύπη γιὰ τὸ ἀρνάκι του, λὲς τὴν παλιὰ λύπη, σὰ νὰ ξανάρθε αὐτὴ μὲ τὴν ἐνθύμηση...

Κέτσι ὁ ὕπνος τὸν πῆρε. Ἀλλὰ δὲν κράτησε πολὺ καὶ ξύπνησε. Τοῦ φάνηκε ὅμως, πὼς ἔβλεπε ἄστρα ψηλὰ καὶ πὼς γύρῳ καὶ πέρα βρισκόντουσαν δέντρα ψηλὰ πολὺ, γιγάντια...

Τὸν εὐχαρίστησε αὐτό, ἀλλὰ καὶ σὰ νὰ φοβήθηκε :

— Μήπως εἶνε νεκροταφεῖο ; σκέφτηκε.

Ἀλλὰ κυπαρίσσια δὲν ἔβλεπε.

Τὰ δέντρα, ἢ τὰ κλαδιὰ τους, σιγὰ σιγὰ πλησίασαν κέκαναν, ἢ σχημάτισαν πάνω του μιὰ σκιάδα. Μαζὶ ὅμως, τότε, πέρα ἢ τοποθεσία εἶχε ἀλλάξει.. Τὰ μακρυνὰ δέντρα εἶχανε φύγει καὶ σπίτια ψηλά, ὠραῖα σπίτια ὑψώνονταν...

Τὸ ὄραμα αὐτὸ ἔφυγε. Ἀκουσε ἔξω τὸν κρότο τῆς βροχῆς.

Πάλι ἔπεσε σὲ σκέψεις. Ξαφνικὰ αἰσθάνθηκε ἓνα φόβο πού θάτρεχε στὸ ἄγνωστο μὲ μιὰ γυναίκα, ποὺ θὰ πολεμοῦσε νὰ ζήσει, πὼς θάκανε, πὼς πῶς... Καὶ μιὰ παράκληση τότε φάνηκε στὸ νοῦ του. Ζήτησε

ἀπ' τὴν ψυχὴ τοῦ ἄσπερου ἀρνιοῦ τοῦ, ποῦ τόσο τὸ ἀγαποῦσε, νὰ τὸν βοηθήσει.

Χαμογέλασε ποῦδε τι ἔκανε καὶ κούνησε τὸ κεφάλι..

ΑΥΤΟΙ ΕΙΝΕ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Ἦτανε μόνος μέσ' στὰ δέντρα, ποῦ ἄλλα ἕψωναν μισομαδημένα τὰ κλαδιά τους στὸν οὐρανό, ἄλλα πράσινα, κι' ἄλλα μὲ φύλλα κοκκινωπὰ σὰ χτυπημένα, ματωμένα.

Εὐχαριστήθηκε ποῦ δὲν ἦταν κανεὶς ἄλλος. Ἀλλὰ σὲ λίγο, μιὰ γυναίκα φάνηκε νὰ μπαίνει στὸ δρομίσκο ποῦ περνοῦσε αὐτός. Ἦτανε ξεσκούφωτη καὶ φτωχικά ντυμένη.

Ὅταν πλησίασαν κοιταχτήκανε. Τὰ μάτια τῆς γυναίκας γαλανὰ σὲ σταράτο πρόσωπο, τὸν κοίταξαν καλά, καλά...

Ὁ Γιάλας στάθηκε:

— Μά!. ἔκανε καὶ κοίταξε πίσω.

Εἶδε τὴν γυναίκα νὰ στρέφει καὶ αὐτὴ καὶ νὰ τὸν βλέπει.

— Μὰ ποιὰ εἶνε αὐτή! ῥώτησε τὸν ἑαυτό του. Μὰ τὴν ξέρω!.

Ἡ γυναίκα ἔφρευγε σιγά.

— Βρέ!. ἔκανε ξαφνικά, αὐτὴ εἶνε!. Μὰ πῶς καπάντησε ἔτσι!.

Καὶ γέρισε γρήγορα καὶ ἄρχισε νὰ τὴν ἀκολουθᾷ.

— Ὅχι, ὅχι δὲν κάνω λάθος, ἔλεγε, αὐτὴ εἶνε!

“Ήτανε βέβαιος πῶς ἦτανε μιὰ, πὺ ἀπὸ χρόνια, εἶχε γνωρίσει..

Καὶ στὸ νοῦ του, καθὼς πῆγαινε ἐρχόντανε ἐνθιμήσεις παλιές, λησμονημένες.

“Ὁ δρόμος γινόταν μακρὺς.

Ἡ κακοντυμένη γυναῖκα ἴσως πῆγαινε σὲ μιὰ ἀπόκεντρη συνοικία, μακρυνὴ πὺ πέρα φαινόταν. Καὶ κάθε τόσο στρεφόταν καὶ κοίταζε πίσω. Χωρὶς ἄλλο αὐτὴ ἦταν καὶ τὸν εἶχε γνωρίσει..

Πολλὲς φορὲς ἔλεγε νὰ τὴν πλησιάσει καὶ νὰ τῆς μιλήσει, ἀλλ’ ἡ παρουσία ἀνθρώπων τὸν ἐμπόδιζε.

Κοντὰ ὅμως, ἢ σὲ μιὰ μεριὰ πὺ ἀρχίζανε χωράφια καὶ οἰκόπεδα καὶ τὰ σπίτια, μεγάλα σπίτια, γινόντουσαν ἀραιότερα, εἶδε τὴ γυναῖκα νὰ σταματᾷ καὶ νὰ τὸν περιμένει.

Χλωμὸς προχώρησε πὺ γρήγορα καὶ τὴν πληοίωσε.

— Ἀγγέλικά τῆς εἶπε, μὰ σὺ εἶσαι!.

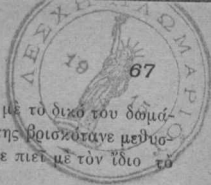
— Ναί, ἐγώ, ἐγώ! τοῦ ἀπάντησε αὐτὴ, καὶ στὸ πρόσωπό της, πὺ τώρα, εἶδε νὰ μὴν εἶνε καὶ πολὺ ἀλλαγμένο, φάνηκε ἓνα ἀπ’ τὰ παλιά της γλυκὰ χαμόγελα.

— Μὰ πῶς, πῶς, τί ἔγινες τόσα χρόνια; τῆς εἶπε καὶ ἡ καρδιά του χτυποῦσε δυνατὰ καὶ ἄταχτα.

— Εἴμουνα, ξέρεις, τρελὴ!

Ξαφνιασθηκε. Μαὺτὸ ὅμως, πὺ τοῦ εἶπε, ἄρχισε νὰ βλέπει στίς ἔπειτα ὁμιλίες της, κάποια ταραχὴ, τὰ λόγια της νὰ βγαίνουν ὄχι στερεά, ἴσια, κανονικά, ἀλλ’ ἀκανόνιστα καὶ μπερδεμένα πολλὲς φορὲς!.

Εἶχε παντρευτεῖ τοῦ ἔλεγε, ἀλλὰ πολὺ κακά. Οὔτε τὸν ἀγαποῦσε, τοῦ εἶπε, ἀλλ’ ἔσπασε μιὰ νύχτα τὴν

πόρτα της, πού συγκοινωνούσε με τὸ δικό του δωμά-
τιο, καὶ τὴ βίασε. Ὁ πατέρας της βρισκότανε μεθυ-
μένος σ' ἓνα καπηλιό, ὅπου εἶχε πιεῖ με τὸν ἴδιο τὸ
βιαστή.

Τὴν πῆρε ὁμως, καὶ τὴν ἔβαλε, μόλις τὴ στεφάνω-
σε, νὰ δουλεύει κάνοντας τὴ μοδίστρα, στὰ σπίτια..
Μετά, μετὰ ἐγέννησε, καὶ τὸ παιδί ἓνα βράδι, πετά-
χτηκε στὸ βρεφοκομεῖο. Αὐτὸ τῆς ἔφερε καὶ τὴν
τρέλα... Τώρα καθότανε με τὸν ἄντρα της σ' ἓνα ὑ-
πόγειο πολὺ βαθύ, ἐνὸς καφενεῖου..

Ὁ Γιάλας τὴν κοίταζε πού μιλοῦσε, κ' αἰσθανό-
ταν ὅσο πηγαινε τὴν παλιὰ ἀγάπη, ἢ καλύτερα τὴν
παλιὰ ἐπιθυμία σὲ κεῖνο τὸ σταράτο πρόσωπο με τὰ
γλυκὰ μάτια καὶ μιὰ λαχτάρα σὲ κεῖνο τὸ σῶμα, πού
μ' ὅλο τὸ κακὸ ντύσιμό του, φαινόταν καλόγραμμο,
προκλητικό. Τὸ πρόσωπό της δὲν εἶχε ἀλλάξει καθό-
λου σχεδόν, ἔμενε ὅπως τῷχε γνωρίσει, καὶ μόνο, μό-
νο τὸ σῶμα της ἦτανε γυναίκας πιά, γυναίκας ὁμως
καλοφκιαγμένης, Τὸ λεπτό, πρόστυχο ῥοῦχο της, ἄ-
φηνε καλὰ νὰ φαίνονται οἱ καμπύλες... Τῷχε δεῖ καὶ
καθὼς τὴν ἀκολουθοῦσε.

Κι' ὅσο, τῷβλεπε ὁ Γιάλας, τόσο αἰσθανόταν, μαζ
με τὴν ἡδονή, πού τὸν ἔπνιγε, νὰ τοῦ ἔρχονται πα-
λιὰ δικαιώματα ποῦ'χε σαυτῇ..

Ρώτησε γιὰ τὸ καφενεῖο, πού βρισκόταν, κἔμαθε
καλά. Ὑστερα τῆς εἶπε, πού θὰ τὴν συναντοῦσε πάλι,
πού θὰ μπορούσε νὰ τὴν ξαναδεῖ.

Αὐτὴ χωρὶς κανένα δισταγμό, γρήγορα, τὸν ῥώ-
τησε:

— Ποῦ θέλεις;

Τῆς ὄρισε ἓνα μέρος κοντὰ στὰ δέντρα ποὺ χανε συναντηθεῖ. Θὰ βρισκόντουσαν τὸ αὐριανὸ μεσημέρι. Πιὸ πρωΐ αὐτὸς δὲ μπορούσε γιατί εἶχε τὴν ἐργασία του.

Χωρίστηκαν. Αὐτὸς στάθηκε ἴσαμε πὺν τὴν εἶδε νὰ μπαίνει μέσ' στὸ φτωχικὸ συνοικισμό, ποὺ ἦταν πέρα ἀπ' τὰ χωράφια, καὶ νὰ χάνεται. Προχώρησε ἔπειτα, γιὰ νὰ φύγει σιγά, ἐνῶ στὸ νοῦ του ἀναμνήσεις παλιές ἐρχόντουσαν.

Καὶ θυμήθηκε πὺν κάθε βράδυ πῆγαινε μὲ τὴν Ἀγγέλικα σὲ ἐρημικὰ μέρη καὶ μιλοῦσαν. Κάθε βράδυ, ἀρκετὸν καιρὸ, αὐτὸ γινόταν.

Καὶ τώρα, πὺν τὸ σκέπτεται αὐτό, εἶπε:

— Μὰ τὶ διάβολο, λέγαμε;

Θυμήθηκε καὶ πὺν αὐτὸς πάντα τῆς ζητοῦσε ἓνα φίλημα, γιατί. ἂν καὶ εἶχανε ἀρκετὸν καιρὸ σχέση δὲν εἶχε κατωρθώσει νὰ πάρει. Ἀλλ' αὐτὴ ἐκεῖ, ἐπέμενε, ὅχι! Καὶ τοῦλεγε:

— Δὲν εἶσαι πρῶτος, ποῦχω ἀγαπήσει, σοῦ λέγω τὴν ἀλήθεια, κι' ἄλλους ἀγάπησα, ἀλλὰ σὲ κανέναν, σὲ κανέναν δὲν ἄφησα νὰ μὲ φιλήσει!.. Θέλω ἔτσι, νὰ μὴ φιληθῶ ἀπὸ κανέναν παρὰ μόνο ἀπ' τὸν ἄντρα μου!..

Μιὰ νύχτα ὅμως, πὺν τὸ μέρος, πὺν στεκόντουσαν φωτιζότανε λίγο ἀπὸ λάμπεις κάποιας πυρκαϊᾶς, ἄρχισε νὰ τῆς μιᾶ, νὰ τὴν παρακαλεῖ ζητῶντας τὸ φίλημα. Εἶδε σιγά, σιγά στὴ μορφὴ τῆς νὰ γίνεται μιὰ ἀλλαγή. Φαινόταν καλὰ τὸ τρέξιμο τῆς ἐπιθυμίας, ἢ ὁ ἐρχομὸς τῆς ἐπιθυμίας νὰ φιληθεῖ ἐπιτέλους. Καὶ στάθηκε καὶ τὴν ἀγκάλιασε καὶ τὴν φί-

λησε. Τὸ θυμᾶται τώρα, κι' ἀνάβει ὅλος. Ἐνα μόνο τῆς εἶχε πεῖ, ἕνα! Ἀλλὰ τὸ ἕνα φίλημα ἀκολούθησε κιᾶλλο, κιᾶλλο, πολλὰ πλῆθος, μέσ' στὸ μέρος κεῖνο τὸ φωτισμένο ἀπ' τὶς λάμπεις τῆς πυρκαϊᾶς καὶ πού ἐρχόταν ὁ ἦχος καμπάνας μακρυνῆς, πού χτυποῦσε τὸν κίνδυνο.

Ἄλλ' ἀπ' τὴ βραδιά κείνη τὴν ἔχασε.

Τὴν ἄλλη βραδιά δὲν ἦρθε στὸ μέρος πού τὴ συναντοῦσε. Ἐπίσης καὶ τὴν ἄλλη, τὴν ἄλλη! Καὶ ἤξερε ὁ Γιάλας, μόνο τὴ γειτονιά της, μιὰ παλιωγειτονιά βρώμικη, στὰ πλευρὰ ἐνὸς λόφου. Τὸ σπίτι της δὲν τῷ ξερε. Κῆτσι, ἀφοῦ τὴ ζήτησε μέσα στὴ γειτονιά της, ἀρκετὲς φορές, ἀπελπίστηκε κι' ἄρχισε κοιτάζοντας ἄλλες γιὰ νὰ παρηγορηθεῖ.

Μιὰ μέρα, μετὰ καιρό, τὴν εἶδε ξαφνικά σ' ἕνα δρόμο κεντρικό. Τὴν πλησίασε καὶ τῆς μίλησε.

Τοῦ φέρθηκε ψυχρά, πολὺ ψυχρά. Παρατήρησε ὅμως πῶς φοβόταν τοὺς χωροφύλακες. Κάποιος ποῦχε παρουσιαστεῖ, τὴν εἶχε τρομάξει. Καὶ ἦταν ὄχι καλὰ ντυμένη, ὅπως ντυνόταν. Τὸ σακκάκι της, ἕνα μπλὲ βαθύ, ἦτανε στοὺς ἀγκῶνες φαγωμένο, τρύπιο, κ' ἕνα κουμπὶ μεγάλο κρεμότανε μαζὶ μὲ σχισμένο ὕφασμα.

Πόσο τὴ λυπήθηκε τότε!

Ὁ Γιάλας γέλασε ξερὰ ἐδῶ, ἀφίνοντας τὶς ἀναμνήσεις:

— Ἐγὼ ὅλο λυπόμουν! εἶπε.

Ὅταν ἔφθασε σὲ κεντρικοὺς δρόμους εἶδε ἕνα

τράμ νὰ κατηφορίζει καὶ πήδησε μέσα. Ἐμεινε στὸν ἑξώστη κοιτάζοντας κάποτε, τοὺς ἀνθρώπους ποὺ καθόντουσαν.

Πολλοὶ μαζεμμένοι ἔξω, κοντά του, μιλοῦσαν. Ἕνας ὑπάλληλος ἀπ' τοὺς ἀνωτέρους τοῦ τράμ, μὲ καμπουρωτὴ μύτη καὶ γλῶσσα γρήγορη, ὅλο μιλοῦσε, ἔλεγε, ἔλεγε, καὶ κάθε τόσο ρωτοῦσε τοὺς ἄλλους.
— Ἔτσι δὲν εἶνε; Δὲ λέω σωστά;

Σὲ μιὰ στιγμή ποῦπε καὶ κάποιον ἄστεϊο καὶ γέλασε κοίταξε καὶ τὸ Γιάλα, κουνῶντας τὸ κεφάλι. Αὐτὸς ἔκανε νὰ τοῦ χαμογελάσει, ἀλλὰ κρατήθηκε καὶ κούνησε μόνο τὸ κεφάλι. Καὶ μόλις ἄρχισε πάλι ὁ ὑπάλληλος νὰ λέει τραβήχτηκε καὶ πῆγε στὴν ἄλλη ἄκρη.

Ἐκεῖ κάτι ἄλλες σκέψεις τοῦ ἤρθανε. Ἡ σκέψη ὁμως, τῆς γυναίκας μὲ τὰ φτωχικὰ ρούχα δὲν τοῦ εἶχε φύγει, ἀλλὰ σὰ νὰ βρισκόταν, ἢ νᾶχε τραβηχτεῖ παράμερα τὴν αἰσθανόταν κάθε τόσο. Καὶ ὅταν τοῦ παρουσιαζότανε δυνατὰ ἔνοιωθε τότε, τὴν ἡδονὴ νὰ τὸν ζαλίζει.

Ὁ Γιάλας κάτι θυμήθηκε ξαφνικά :

— Βρέ, βρέ! ἔκανε.

Στὸ νοῦ του εἶχε ἔρθει μιὰ τρελή, ποῦχε πρὸ καιροῦ δεῖ, καθὼς καθόταν στὴν πόρτα ἐνὸς βιβλιοδετείου.

Εἶχε περάσει αὐτὴ ξεμαλλιασμένη, καὶ ὅταν τὸν εἶδε στηλώθηκαν πάνω του τὰ μεγαλωμένα ἀπ' τὴν τρέλα μάτια της. Καὶ στηλώθηκαν τόσο ἐπίμονα πάνω του, ποὺ κι' ὁ βιβλιοδέτης τὸ παρατήρησε καὶ τοῦ εἶπε :

— Γιά, γιά πῶς σὲ κοιτάζει !

Τώρα τὸ πρόσωπο κείνο, πού δὲ μπορούσε νὰ θυμηθεῖ πὺν τῷδε δεῖ, γιατί ἔφερεν λίγη, πολὺ λίγη ὁμοιότητα μὲ κάποιο γνωστό του, τώρα τὸ βλέπει μὲ πῶν γνωστὰ χαρακτηριστικὰ νᾶρχεται καὶ νὰ γίνεται ἓνα μὲ τὸ πρόσωπο τῆς γυναίκας, πὺν μὲ τὰ παλιὰ ῥούχα, τὸ σακκάκι τὸ ξεβαμμένο κόκκινο καὶ ξεσχιωμένο στὸν ὦμο, τὴ φούστα, πὺν θᾶχε χρῶμα κάποτε, καὶ τώρα φαίνονταν ἄσπρη, καὶ τὰ παπούτσια τὰ πατημένα, δίχως κορδόνια, στεκόταν πρὶν ἀπὸ λίγο κοντά του...

..

Κατέβηκε ἀπ' τὸ τραμ λίγα βήματα ἀπ' τὸ μέρος πὺν ἤθελε νὰ πάει. Καὶ αὐτὸ τὸ μέρος ἦτανε τὸ μαγεριὸ τοῦ Τσιμπίδα, πὺν ὅταν πλησίασε, ἄκουσε μέσα κρότον ὀργάνων.

Εἶδε στὴν καρδιά του τὴ χαρὰ σὰ λουλούδι ν' ἀνοίγει, σὰ λουλούδι στὸν ἥλιο, στὴν ἡμέρα, καὶ σούφρωσε τὰ φρύδια του.

— Γιά, ἔκανε στὸν ἑαυτὸ του, γιά κοίταξε μὴν ἀρχίσῃς τὰ ἴδια ! Ξέρεις !

Κ' ἔφθασε κεῖ σκυθρωπός.

Μέσα στὸ μαγεριὸ ὁ Μάλτας ἓνας ψηλός, ξανθός, μὲ μουστάκια πὺν σκέπαζαν τὰ χεῖλια του, κομπάνιαρε μὲ τὸ τρουμπόνι ἓνα γέρο ζητιάνο, κοντούτσικο ποῦπαιζε λύρα. Κεῖχε σταθεῖ γυρτὸς ἀπὸ πάνω του. Οἱ ἄλλοι ὀρθιοὶ κι' αὐτοὶ, γελοῦσαν.

Στὴν πόρτα ἄνθρωποι μαζευνόντουσαν.

— Γιάλα, γλέντι ἔχουμε ! τοῦ εἶπε ἓνας μελαχρινὸς πολὺ μὲ μεγάλα, πλατειὰ χεῖλια.

Τὸν πείραξε περισσότερο ἅπ' ἄλλοτε, πού τὸν εἶπε μόνο μὲ τὸ ὄνομά του καὶ δὲν τοῦβαλε καὶ τὸ «κύριε» καὶ χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ προχώρησε μέσα.

Ὁ γέρος ξακολουθοῦσε νὰ παίζει τὴ λύρα καὶ ὁ Μάλτας γυρτὸς ἀπὸ πάνω του νὰ φουσᾷ τὸ ρυγανό του.

— Βρέ, πάφτε πιά, καὶ μαζεύτηκε ὁ κόσμος! τοῦ φώναξε ὁ ταβερνιάρης σηκώνοντας τὰ χεῖρια. Ὑστερα πλησιάζοντας στὴν πόρτα :

— Ἔλα, ἔλα ! φευγάτε ! Τί θέατρο εἶνε ; εἶπε στοὺς ἀνθρώπους πού εἶχανε μαζευτεῖ.

Ὁ Μάλτας ἔπαψε, σκούπισε τὰ χεῖλιά του, τὰ χεῖλια τοῦ ὀργάνου του καὶ τῶβαλε σὲ μιὰ ἄκρη πού στὴ γωνιά της ἔλαμπε ἓνα καντύλι κάτω ἀπὸ εἰκόνα ἄσπρογένῃ ἀγίου.

Ὁ γέρος στράφηκε στὸν μελαχρινὸ μὲ τὰ μεγάλα χεῖλια, ποῦχε μιλήσει στὸ Γιάλα ὅταν ἔμπαινε, καὶ τοῦ ζήτησε τὸν κόπο του.

Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ πλατειὰ χεῖλια κοίταξε ψηλά, τὸ ταβάνι, τοὺς καπνισμένους δοκοὺς καὶ εἶπε :

— Μωρὲ ποιὸς τοὺς μουντζούρωσε !

Οἱ ἄλλοι δύο, ἓνας γέρος κοντός, ἀδύνατος μὲ τὴ ρεπούμπλικα ἴσαμε τ' αὐτιά, κ' ἓνας ἄλλος ἄσπρο-μάλλης μὲ παχύ, χοντρὸ πρόσωπο, κόκκινο, γύρισαν τὶς πλάτες καὶ προχώρησαν στὸ βάθος τοῦ καταστήματος.

— Μωρέ, ἅπ' αὐτοὺς ζητᾷς λεφτά ! Μωρέ, εἶνε ὅλοι μουζικάντηδες ! τοῦ φώναξε ὁ ταβερνιάρης.

— Συνάδελφοι ! εἶπε ὁ Μάλτας πλησιάζοντας.

Ὁ γέρος ἔρριξε μιὰ ματιὰ στὸ Γιάλα, ἀλλ' ἀντί κρυσε μιὰ κακιὰ ματιὰ. Ὁ Γιάλας τὸν εἶχε ἀγοριο-κοιτάξει.

— Καλὰ παιδιά μου, εἶπε καὶ κινήθηκε νὰ φύγει.

— Νά, νά, ἔλα δῶ! τοῦ φώναξε ὁ ταβερνιάρης, σηκώνοντας τὸ κεφάλι ἀπὸ μιὰ ἐφημερίδα ἀπλωμένη σ' ἓνα τραπέζι, ποῦχε σκύψει καὶ διάβαζε.

— Ἔλα, θὰ πάρουμε ἓνα ; κύριε Γιάλα ; ἔλατε ! τοὺς εἶπε ὁ Μάλτας.

— Ναί, ναί ! τοῦ ἀπάντησε ὁ Γιάλας.

Εἶχε εὐχαριστηθεῖ πού τοῦ εἶχε μιλήσει ὁ Μάλτας μ' εὐγένεια καὶ τὸν εἶπε κύριε, καὶ πῆγε κοντὰ στὸ τραπέζι πού πλησίασαν καὶ οἱ ἄλλοι νὰ καθίσουν. Ζητοῦσε, ὅμως νὰ κρατιέται σοβαρὸς, καὶ τὸν ἐνοχλοῦσε ἡ καρδιά του, ἢ μιὰ ἐπιθυμία, πού τοῦ ἐρχότανε μαζὶ μὲ τὴν ἐνθύμηση τῆς Ἀγγέλικας, νὰ τοὺς μιλήσει, νὰ γελάσει, νὰ φήσει ἐλεύθερη τὴ χαρὰ του, πού τὴν αἰσθανότανε σὰ νὰ τὴν εἶχε δεμένη.

— Στὸ διάολο, βλάκα ! εἶπε στὸν ἑαυτό του. Ἀκόμη δὲν ἔβαλες μυαλό ; Ὁχι, τόπα ! Ἡ λύπη κ' ἡ καλὴ καρδιά πρέπει νὰ χαθοῦνε ! Ἀρκετὰ σ' ἔκαναν καὶ ὑπόφერες!

Καὶ καθὼς τᾶλεγε αὐτά, χτυποῦσε χάμω νευρικὰ καὶ γρήγορα, σιγὰ ὅμως, τὸνα τοῦ πόδι.

Καὶ θυμίσε στὸν ἑαυτό του τί εἶχε πεῖ καὶ τί ἔπρεπε νὰ κάνει, προσπαθῶντας νὰ μὴ γκίζει τὴν ἐνθύμηση τῆς Ἀγγέλικας, πού, ἀλήθεια, τῷ βλεπε, αὐτὴ ἔφταιγε σαυτὴ του τὴ χαρὰ.

— Ὁ Τσουλούπης φάνηκε διόλου ; ῥώτησε τοὺς συντρόφους του.

— Ὁχι.

— Δὲν ἦρθε ἀκόμα, τοῦ εἶπε ὁ ταβερνιάρης.

— Κανένα μεζέ ! Μὰ ἔτσι θὰ τὸ πιοῦμε ! φώναξε ὁ Μάλτας στὸ μάγερα.

Μὲ γεμάτα τὰ ποτήρια καθόντανε γύρο στὸ τραπέζι. Δὲ μιλούσανε.

— Μωρέ, ἔκανε ὁ Μάλτας, κανεῖς μας δὲ βγάζει μιλιὰ !

— Στάσου νᾶρθει ὁ Βασιλιάς τῶν Ὀργάνων καὶ θὰ δεῖς !

— Γιὰ σταθῇτε νὰ ρουφήξω κάνα δυὸ καὶ σᾶς λέω γώ ! εἶπε ὁ μελαχρινὸς μὲ τὰ πλατειὰ χεῖλια.

— Ἄ, ναί, γιὰ σταθῇτε νὰ πλύνει ὁ Χειλάρμπης τὸ λάρυγγά του καὶ τὰ χεῖλια του καὶ θὰ δῆτε πῶς θὰ κόψει καὶ θὰ ῥάψει !

— Κατὰ φωνή... τοὺς εἶπε ὁ ταβερνιάρης ἀπ' τὴν πόρτα, γυρίζοντας σαυτοὺς τὸ πρόσωπο λίγο.

— Ποιὸς εἶνε ;

— Ὁ κὺρ Σπῦρος.

— ὦ !

— Καὶ μοῦ φαίνεται νὰ τᾶχει τσούξει !

— ὦ, ὦ, τώρα θὰκούσουμε φιλοσοφία !

Ἕνας κοντός, ἀδύνατος, ξανθὸς μὲ ἄσπρες τρίχες σπαρτές, στὸ μουστάκι του, μπῆκε γυρτός.

— ὦ ! ἔκανε καὶ στάθηκε ὀρθώνοντας τὸ κορμί του, βλέπω μαζεύτηκε ἡ Γερουσία !

— Ὅριστε, κὺρ Σπῦρο ! τοῦ εἶπε ὁ Μάλτας. Ἕνα ποτηράκι στὸν κὺρ Σπῦρο !

— Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ ! εἰσθε πολὺ εὐγενής ! τοῦ ἀπήντησε αὐτὸς σκύβοντας λίγο καὶ βάζοντας τὸ χέρι στὸ στομάχι του.

Καὶ κάθισε.

— Θὰ μοῦ πῆτε τὰ νέα σας ; ρώτησε ἔπειτα, κοιτάζοντας τὸ Μάλτα καὶ τοὺς ἄλλους στὴ γραμμή !

—Τὰ νέα ἄστα, τοῦ ἀπάντησε ὁ Μάλτας, ὅπως γενίκαμε, ἄστα! Θὰ πᾶμε κατὰ διαβόλου! Γιαντὸ δὲ θέλω νὰ τὰ βᾶζω διόλου μὲ τὸ νοῦ μου!

Ὁ κὺρ Σπῦρος ἄπλωσε τὸ χέρι του σὰ ν᾿ἄθελε νὰ ὀρκιστεῖ:

—Καὶ ἄριστα κάνεις φίλε μου, εἶπε, ἐμεῖς οἱ μουσικοὶ πρέπει νὰ εἴμεθα σὰν τὰ ἀηδόνια! Νὰ ψάλλουμε!.. Χωρὶς, ἐδῶ, ἐδῶ, δόστε προσοχή! χωρὶς οὔτε σκέψις γιὰ τὰ ἐγκόσμια νὰ περνᾷ, νά,.. αὐτό... ἔτσι νὰ διέρχεται ἀπ' τὸν νοῦν μας!.. Τί ὥραϊα λόγια! Χωρὶς οὔτε σκέψις νὰ διέρχεται ἀπ' τὸν νοῦν μας γιὰ τὰ ἐγκόσμια!..

Ὁ Γιάλας δὲ μπόρεσε νὰ μὴ χαμογελάσει. Δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορά, ποὺ ἄκουγε τὸν κὺρ Σπῦρο νὰ θαυμάζει τὰ λόγια του μόνος, καὶ νὰ τὰ ξαναλέει, πολλὰς φορές, ἐνῶ οἱ ἄλλοι δὲν τὸν πρόσεχαν, ἢ δὲν τοῦ ἀπαντοῦσαν.

Αὐτὴ τὴ φορά ὅμως, τοῦ ἀπάντησε ὁ Χειλάρμπεης μὲ τόνο πειραχτικό:

— Τί εἶνε αὐτά! ποιὰ εἶνε τὰ ὥραϊα λόγια, ποὺ ὅλο μᾶς λές! Τὰ ἐγκόσμια, οἱ σκέψεις, τὰηδόνια!

Ὁ κὺρ Σπρῦος στράφηκε σαυτόν:

— Ἐσύ, τοῦ εἶπε δείχνοντάς τον, ἐσὺ νὰ φουᾶς μόνο, γού, γού! τὸ μπομπαρδίνο σου, πὶὸ πέρα νὰ μὴν πηγαίνει.

— Κ' ἐσύ, ἦ, ἦ...

Καὶ ὁ Χειλάρμπεης ἔκανε πὼς ἔπαιζε βιολί.

Ὁ κὺρ Σπῦρος κοκκίνισε, ὁ Χειλάρμπεης τὸν περιγελοῦσε ἢ μιλοῦσε μὲ ἀνεβλάβεια γιὰ τὸ βασιλέα

τῶν ὀργάνων, ὅπως αὐτὸς ἔλεγε τὸ ὄργανο ποὺ ἔπαιζε. Ἄλλ' ὁ Μάλτας μπῆκε στὴ μέση :

— "Αστον, κὺρ Σπῦρο μου, ἄστον, αὐτὸς εἶνε Ἀφρικανός, δὲν τὸν λές, πῶς ἢ καταγωγή του εἶνε ἀπ' τὴν Ἀφρική ; "Αστον ! "Ελα, ἔλα ! Εἰς ὑγείαν σου !...

Ὁ Γιάλας πῆρε τὸ κρασί του ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ τῷφερε στὰ χεῖλια. Δὲν ἤπιε παρὰ λίγο, καὶ τᾶφησε.

— Παλιάνθρωποι καὶ κτήνη εἶνε ὅλοι, σκέφτηκε. Μὴ δὲ σὲ περγέλασαν καὶ σ' ἓνα, αὐτά, αὐτὰ τὰ κτήνη ;

— Στὸ διάολο ὅλοι ! Ἐκτὸς μόνο κείνου, κείνου τοῦ Σουλούπη αὐτουνοῦ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ βγαλμένου ἀπ' τὴ φυλακή ! Στὸ διάολο ! Στὴ φυλακή οἱ καλοὶ κ' ἔξω οἱ παλιάνθρωποι ! Κι' ὁ Μάλτας κι' αὐτός....

Τρεῖς νέοι μπήκανε μέσα, οἱ δυὸ ἀδύνατοι καὶ ὁ τρίτος μὲ πλατειοὺς ὤμους καὶ χοντρὸ πολὺ πρόσωπο καὶ σχεδὸν χωρὶς μουστάκι.

— Ὅριστε, ὀρίστε ! τοὺς εἶπε ὁ κὺρ Σπῦρος.

— "Α, εὐχαριστῶ ! Θὰ σᾶς κάνουμε σήμερα ἀντικάμαρα ! Θὰ καθίσουμε κεῖ στὴ γωνιά ! τοῦ ὁπάντησε ὁ ἕνας κ' ἔδειξε τὴ γωνιά ποὺ εἶταν κοντὰ καὶ γιάλιζε τὸ ὄργανο τοῦ Μάλτα καὶ πάνω ἔλαμπε τὸ καντίλι.

— Εἶν' ἰδρωμένος ὁ Κουράκος ! Πῆγε καὶ γυμνάστηκε ! εἶπε ὁ ἄλλος ἀδύνατος, γιὰ τὸ χοντρὸ νέο, ποὺ ἔμεινε σιωπηλός.

— Καλά, καλά, ὅπως θέλετε !

Σὲ λίγο ὁ κύρ Σπῦρος στράφηκε στοὺς νεοφερμένους πάλι, πού ἦταν καθισμένοι στὴ γωνιὰ κοντά.

— Ἐγνώρισα χθές, κάτι συναδέλφους σας, τοὺς εἶπε. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση, ἐδῶ, ἐδῶ, κύριοι, δόστε προσοχή, μοῦ ἔκανε ἐντύπωση καὶ τὸ συζήτησα καὶ μένα γιατρό, πού ὅλοι οἱ καντάντες ἔχουνε αὐτὸ ἐδῶ, αὐτό! πῶς τὸ λένε; τὸ καρύδι!

— Εἶνε τὸ μῆλο, πού κάθησε στοῦ Ἀδάμ τὸ λαιμό! εἶπε ὁ Χειλάρμπεης.

— Τὸν κακό σου! τοῦ ἀπάντησε ὁ κύρ Σπῦρος χωρὶς σχεδόν, νὰ στραφεῖ, ἔπειτα στοὺς ἄλλους:

— Αὐτὸ πού λέτε δῶ, τὸ καρύδι, λέω..

Ὁ Γιάλας εἶδε τοὺς δυὸ κορίστες νὰ φέρνουνε τὸ χέρι τους στὸ λαιμό, ὅμοια εἶδε νὰ κάνει καὶ ὁ ἀθλητής.

— Μὰ τί κάνεις ἐσύ! καὶ σὺ κοιτάζεις τὸ λαιμό σου! τοῦ φώναξε ὁ Μάλτας. Ἀδिका παιδεύεσαι, παιδί μου! Ἐσένα τὴ φωνή σου τὴν ἔφαγε ἡ γυμναστική, καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔχεις τὸ καρύδι! . Ξέρεις, εἶπε στὸ Γιάλα, πῶς ἡ φωνή... Ὁ Γιάλας εἶχε δεῖ ν᾿ ἄχει πάλι ἐπιθυμία νὰ γελάσει, νὰ μιλήσει, ἀλλὰ κρατήθηκε μέ μανία. Προσποιήθηκε ὅτι ἀκούει γέροντας τὸ σῶμα καὶ γυρίζοντας λίγο ταῦτί του πρὸς τὸν Μάλτα, τᾶχα ν᾿ ἀκούσει καλύτερα, καὶ εἶπε μέ τὸ νοῦ του:

— Ὅχι, ὄχι, δὲ θὰ γελάσης! ἀρκετὰ γέλασες χωρὶς νὰ θέλεις, γιὰ νὰ εὐχαριστήσεις ἄλλους! .. Ὅχι, Ὅχι! τῶπα! . Θὰ γελάσω ὅταν, ὅταν ὅταν! .. Ἀκου τώρα, κουταμάρες! .. Κι' εὐτὺς ὁ Τσουλούπης ἀκόμα!

Ἐνας ἀπ' τοὺς νέους, πού μιλοῦσε ἀπ' τᾶλλο τρα-

πέζι, ἔλεγε πολλά « ξέρεις » στήν ὁμιλία του, καί αὐτὸ τοῦφερε δυνατὰ τὴν ἐνθύμηση τῆς Ἀγγέλικας. Ἔτσι μιλοῦσε κι' αὐτὴ, ὅλο τ'όλεγε καὶ τὸ ξανάλεγε τὸ « ξέρεις ».

Κινήθηκε στὸ κάθισμά του κάθισε καλύτερα κῆ-
γειρε λίγο, καὶ κοίταξε ἔξω.

Ἀντικρὺν μέσ' τὸν κῆπο, τοῦ μεγάλου σπιτιοῦ, τὰ τρία κυπαρίσσια, τόνα κοντὰ στ'άλλο, σὰ σὲ κύκλο, κουνοῦσαν τὶς κορυφές τους, σκύβανε σὰ νὰ μιλούσανε, νὰ λέγαν κάποιο μυστικό, καὶ ταραζόντουσαν ἔπειτα, σὰ νὰ ξεκαρδίζονταν στὰ γέλια.

Κεῖνῃ τῇ στιγμῇ στὴ μικρὴ ταράτσα, ποῦπεφτε στὸν κῆπο, μιὰ ὑπηρετρία φάνηκε κρατῶντας δυὸ παπούτσια μεγάλα, καὶ τᾶφησε πάνω στὸ πεζούλι.

Αὐτὰ τοῦφεραν στὸ νοῦ κάτι πόδια κομμένα ἐνός ποῦ σύντριψε, κομματίασε ἓνα τράμ, μιὰ μέρα, ποῦ τὰ νόμισε στήν ἀρχὴ γιὰ παπούτσια μόνο .. Καὶ πάλι εἶδε ὁ Γιάλας τὰ ἐντόσθια τοῦ ἀνθρώπου σπαρμένα, τὸ φουσκωμένο φλεμόνι στὴ μέση τῆς γραμμῆς..

Θυμήθηκε καὶ ποῦ ὅταν πλησίασε καὶ εἶδε τὸ πτώμα τὸ κοματιασμένο, ἓνα ὅμοιο μὲ τὰ πτώματα τῶν ζώων, ποῦ ἀφίνουν, ἅμα χορτασθοῦν ὄρνεα καὶ σκύλοι, δὲ συγκινήθηκε, ἀλλὰ ψυχρὸς πολὺ τὸ ἔβλεπε σὰ νὰ εἶχε παγώσει ἢ φρίκη καὶ ἡ λύπη μέσα του, καὶ εὐχαριστήθηκε πολὺ γι'αὐτὸ τώρα.

Στὸ τραπέζι εἶχαν ἀρχίσει πολιτικά, καὶ μάταια ὁ κύρ Σπῦρος πολεμοῦσε νὰ πάψουνε γιὰ νὰ χαράξουν ὅπως ἔλεγε, δυὸ νότες τὰ παιδιά.

Ἐπὶ τέλους τὸ κατῳρθωσε κ' ἔγινε σιωπὴ. Καὶ τὰ παιδιά τοῦκναναν τὴ χάρη. Βοηθῶντας, ἢ κάνοντας μπάσο τοῦ Μάλτα, ἀρχισαν ἓνα τραγουδάκι, καὶ μιὰ

ἁρμονία ἀπλώθηκε στὸ βρωμερὸ μαγαζὶ μὲ τὸ καπνισμένο ταβάνι.

— Ψυχὲς λευκὲς καὶ οὐράνιες ! εἶπε ὁ κύρ Σπῦρος λιγωμένος ἀπ' τὴν ἁρμονία.

Τὴν ἄλλη μέρα καθισμένος ὁ Γιάλας στὸ γραφεῖο του στὸ κατάστημα τοῦ Πλάτα ἔγραφε. Κανεῖς ἄλλος δὲν ἦταν ἐκεῖ στὸ βαθὺ καὶ γεμάτο κριθάρια καὶ σανοὺς μαγαζί.

Στὸ νοῦ του ἐρχόταν ἡ Ἀγγέλικα, καὶ κάθε τόσο σταματοῦσε τὴν ἐργασία του, γιὰ νὰ σκεφτεῖ καὶ πάλι, γιὰ τὴν ἀπόφαση ποὺ εἶχε κάνει. Καὶ ταραζότανε στὴν ἐνθύμηση τῶν λόγων, ποῦχε ἀκούσει...

Τὸ χθεςινὸ ἀπόγεμα εἶχε πάει κεῖ, πέρα, ποὺ καθόταν ἡ Ἀγγέλικα, κ' εἶχε ρωτήσῃ γιαντὴ κατὰ γνωστούς του. Ἔμαθε πὼς κατοικοῦσε σ' ἓνα βαθὺ ὑπόγειο ἐνὸς καφενεῖου. Ὁ ἄντρας τῆς μέθυσος, χαρτοπαίχτης, οὔτε φρόντιζε γιαντὴ διόλου, καὶ λέγανε μάλιστα πὼς τὴν εἶχε παραδώσει στὸν καφετζῆ, σὲ κεῖνον δηλαδή, ποὺ τούς εἶχε δώσει τὸ ὑπόγειο νὰ κατοικοῦνε.

Αὐτὸ τὸν εἶχε ταραξεί καὶ μιὰ ἐπιθυμία τοῦ ἦρθε νὰ τὴν πάρει, νὰ τὴν ἀποσύρει ἀπ' ἐκεῖ, ἀπ' αὐτούς.

Καὶ τὰποφάσισε γρήγορα. Θὰ τῆς τῶλεγε ἅμα τὴν ἔβλεπε, καὶ θὰ τὴν ἔπερνε μαζί του, σπίτι του.

Ἀλλὰ μετὰ, μετὰ ἄρχισε νὰ τὸν ἐνοχλεῖ μιὰ σκέψη. Τί θὰ τὴν ἔκανε ὕστερα ; Μάταια, ἔλεγε στὸν ἑαυτό του, πὼς ἅμα θὰ τὴν ἀπολάμβανε, θὰ τὴν ἔδιωχνε. Νόμιζε πὼς ἐνοιωθε μέσα του τὸ ἐναντίο, κὼς δὲ θὰ τὸ ἔκανε. Ὁχι, ὄχι, δὲ θὰ τὴν ἔδιωχνε, δὲ θὰ τὴν πετοῦσε στὸ δρόμο καὶ θάμπλεκε !

—Βλάκα, αὐτὸ φοβοῦμαι, ἔλεγε, καὶ καλύτερα νὰ τὴν ἀφήσεις ὅπου εἶνε ! Θὰ μπλέξεις !

Καὶ θέλησε νὰ συμβουλέψῃ τὸν ἑαυτὸ του πὼς καλύτερο θάτανε νὰ τὴν ἔχει ἐρωμένη χωρὶς νὰ τὴν ἔχει μαζί του. Ἀλλ' εὐθὺς σαυτὸ εἶπε :

—Ὅχι, ὄχι ἀδύνατο !.. Τί εἶμαι γώ ! Μὰ εἶνε δυνατὸν σκεπτότανε, νὰ λυπηθεῖ πιά ! Πάει, ἡ λύπη, γι' αὐτόν, πάει !., Θὰ τὴν ἔπερνε τὴν Ἀγγέλικα, στὸ σπιτάκι του θὰ τὴν ἔβαζε μὲ τὴν γρηὰ Φυσαρμόνικα, νὰ κάθεται, κέπειτα :

—Πήγαινε στὸν ἄντρα σου, ἢ στὸν καφετζῆ σου ! θὰ τῆς ἔλεγε.

Καὶ αὐτὸ πάλι ξακολούθησε, ἢ ἔκανε νὰρχίσει καὶ στὸ μαγαζὶ τοῦ Πλάτα, τὴν ἄλλη μέρα. Ἀλλ' αὐτὴ τῇ φορὰ εἶπε περιγελαστικά στὸν ἑαυτὸ του :

—Ἀλήθεια ; τὸ πιστεύεις ; Μωρὲ ξέρω γώ !. Ἀμα τὴν ἀπολαύσω θὰ φύγῃ αὐτό, ποὺ βλέπεις, θὰ φύγῃ ! θὰ ξεθυμάνει !.. Γιαυτὴ ; τὸ ὕστερο, ὕστερο σ' ἓνα σπίτι τὴ βάζω, σ' ἓνα σπίτι !.. Ὅριστε !..

Ὁ καταστηματάρχης ἤρθε. Ἦτανε μὲ κάποιο χωριάτη καὶ συμφωνοῦσε, ὅπως κατάλαβε, ἄλογο.

Τὸν εἶδε νὰ πηγαίνει στὸ ἰδιαίτερο γραφεῖο του, καὶ τὸν ἄκουσε νὰ λέει :

—Γιὰ κοίτατο ντέ, νὰ δεῖς καὶ σὺ μὲ τὰ ματάκια σου ! γιατί μῆσκασες, μῆσκασες, καὶ γιαυτὸ τὸ κάνω ! Τὸ βλέπεις ; Γιὰ κοίτατο ντέ, καλὰ !.. Ἔ, τὸ βλέπεις ; Τόσο μοῦ στοιχίζει, ὅσο νὰ τὸ φέρω δῶ στὸ χάνι ! Ἐφερα εἴκοσι μαζί ! Βλέπεις λοιπόν ; Καὶ τί κέρδος σοῦ ζητῶ ;.. εἶνε ντροπῆς ! Μωρέ, πουλάκι μου, δὲ θέλω νὰ σὲ γελάσω, σὲ πῆρα ἀπὸ καλὸ μάτι

καὶ τὸ κάνω αὐτό. Κέπειτα σύ, ξέρεις ἀπ' ἄλλοι, σὲ κατάλαβα!

Δὲν ἀξίζει περισσότερο !.. Αὐτὸ ποῦκανα νὰ σοῦ δείξω τὰ βιβλία μου, δὲν τὸ κάνει κανέννας, κανέννας, οὔτε ὁ θεός !.. μὰ ἀδελφός του νᾶνε ! Εἶνε τὰ μυστικά μου !..

—Σὲ ὅλους τὰ ἴδια λέει, ἅμα βρεῖ κανέναν !.. εἶπε μὲ τὸ νοῦ του ὁ Γιάλας. Ὑστερα στὸν ἑαυτό του :

—Βλέπετα !.. Στὸ πα κι' ἄλλοτε, αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶνε δυνατοὶ !.. δὲ λυποῦνται κανέναν, κοιτάζουν νὰ κερδίσουν. νὰ ζήσουν καλὰ !.. Ἐσύ ;,

Ἡ φωνὴ τοῦ Πλάτα πάλι :

—Ἄ, ὄχι, μὴν κόβεις οὔτε πεντάρα ! Θὰ δώσεις σωστὲς χίλιες διακόσιες ! Σκέψου πὼς πέρνεις ἄλογο θεριό, τῶδες, ἀπὸ χάνι ! Ἀράπικο !

—Ναί, ναί, πρόσθεσε μὲ τὸ νοῦ του ὁ Γιάλας, πὺν κουβαλοῦσε τέσσερις, πέντε μῆνες ἄμμο καὶ δὲν τραβοῦσε καὶ γι' αὐτὸ μᾶς τὸ δώσανε !.. Καὶ μᾶς στοιχίζει τετρακόσιες πενήντα !

Ὁ Πλάτας μὲ τὸ χωρικὸ συμφώνησαν. Ἐμειναν στὶς χίλιες ἑκατὸ ἑβδομήντα πέντε. Ὁ ἀλογοέμπορος τοῦ χάρισε ἓνα εἰκοσιπεντάρικο, γιὰ νὰ τοῦ δείξει ὅπως ἔλεγε, πὼς τῶκανε, γιὰτὶ τὸν πῆρε ἀπὸ καλὸ μάτι.

—Πάμε νὰ σοῦ δώσω τώρα ἓναν καφέ ; τοῦ εἶπε ἅμα τελειώσαν. Καὶ φύγανε.

—Αὐτοὶ εἶνε οἱ δυνατοὶ ! εἶπε πάλι ὁ Γιάλας στὸν ἑαυτό του. Δὲ λυποῦνται οἱ ἄτιμοι. κανέναν, κανέναν, τὸν ἑαυτό τους μόνο !.. Ὅχι σὰν καὶ σένα !..

Τότε, μάλιστα, βλάκα. τότε!..

Ἔσφιξε τὰ δόντια καὶ κούνησε τὸ κεφάλι δεξιὰ καὶ ἀριστερά.

— Ἡ λύπη, ἡ λύπη! Καὶ νὰ μὴν κάνει καμιὰ κακιὰ πράξη τὸ παιδάκι!. Ἔ, ρὲ κουνενέ! Βλάκα!. Ἄς εἶνε ὅμως, εὐτυχῶς πάει, πάει! Θὰ τὸ δοῦμε!. Τὶ θὰ δεῖς; νὰ ἄρχισε, καὶ μεθαύριο, ἕστερα ἀπὸ λίγες ἡμέρες, θὰ τὸ δεῖς!

Σὲ λίγο θέλησε νὰ γράφει, ἀλλὰ τοῦ ἤρθε ἡ ἐνθύμηση τῆς Ἀγγελίκας καὶ κοίταξε τὴν ὥρα. Πλησίαζε μεσημέρι.

Σηκώθηκε καὶ πηγαίνοντας στὴν πόρτα κοίταξε ἔξω. Ζητοῦσε ἓνα μικρὸ ὑπηρέτη.

— Σένα σπíti, ποὺ λὲς τὴ βάζω ἔπειτα, σ' ἓνα σπíti!. εἶπε.

Εἶδε τὸν Πλάτα νᾶρχεται. Κ' εἶχε τὸ πρόσωπο ὅλο εὐχαρίστηση.

— Ἄντε πηγαινε νᾶ φᾶς! τοῦ εἶπε αὐτὸς.

Ὁ οὐρανὸς ἦτανε συννεφιασμένος. Σύννεφα κομματιασμένα εἶχαν πέσει καὶ κρύψει τὸν ἥλιο.

Βάδιζε γρήγορα νὰ φτάσει στὰ δέντρα, μέσ' στὸν κῆπο, ὅπου θὰ τὴ συναντοῦσε. Εἶχε τώρα, ποὺ βάδιζε, μιὰ λαχτάρα νὰ φτάσει γρήγορα, νὰ τὴ δεῖ. Οἱ ἄλλες σκέψεις τοῦ μόλις τὸν πλησίαζαν ἐδιώχνονταν, διαλύονταν ἀπ' τὴ λαχτάρα σὰ σύννεφα ἀπ' ὀρμητικὸν ἄνεμο.

Μέσ' στὸν κῆπο δὲν ἦταν κανεὶς. Τὰ δέντρα μόνα κουνιόντουσαν τινάζονταν ῥίχνοντας τὰ φύλλα τους, ἄφιναν φωνές, στενάζανε..

Ἐφτασε στὸ μέρος, πὺν τῆς εἶχε πεῖ, καὶ ἔκανε γὰ πιστέψει πὼς δὲ θὰ ἐρχόταν, ἀλλ' εἶδε μιὰ μορφὴ γὰ σηκωθεῖ κοντὰ ἀπ' τὴ μαρμαρένια σκάλα. Ἦταν αὐτὴ !

Γρήγορος τὴν πλησίασε.

Χτενισμένη σήμερα, καὶ τὸ πρόσωπό της εἶχε ἴχνη πούδρας. Τὰ μάτια της λάμπανε ὅπως ὅταν τὴ γνώρισε.

— Ἐλεγα, πὼς δὲ θὰ ἐρχόσουν ! τῆς εἶπε.

— Τί λέτε !

Τῆς εἶπε γὰ περπατήσουνε μέσ' στὰ δέντρα, καὶ κούνησε τὸ κεφάλι της λέγοντας :

— Ναί, ναί. ὅπως θέλετε !

Καὶ μπήκανε μέσ' στὰ δέντρα πὺν κουνιόντουσαν, φωνάζανε μανιακά.

Περπατήσανε λίγο σιωπηλοί.

Τὴν εἶδε γὰ τὸν κοιτάζει ἀπὸ κάτω, γέροντας τὸ κεφάλι.

— Ἀλλαξα ἔ ; πὼς σοῦ φαίνομαι ; τὴ ρώτησε.

— Ὅχι, διόλου ! Ἰδιος εἶσθε ! τοῦ ἀπάντησε.

Αὐτὸς ζητοῦσε γὰ τῆς πεῖ ὅτι εἶχε σκεφτεῖ. Καὶ δὲ δυσκολεύτηκε. Θυμίζοντας τὰ περασμένα, τὴν ἀγάπη του, πού, καθὼς τῆς εἶπε, πάντα βρισκότανε στὴν καρδιά του, ἔφτασε κεῖ πὺν ἤθελε.

Αὐτὴ δέχτηκε χωρὶς πολλὰ καὶ μάλιστα, πολὺ γρήγορα. Θὰ τὸν ἀκολουθοῦσε αὔριο στὸ σπίτι του, ὅτι αὐτὸς ἤθελε...

Ὁ Γιάλας αὐτὸ τὸ γρήγορο τὸ ἀπέδωσε στὸ κακατρακύλισμα ποῦχε πάθει. Παρατήρησε ὅμως, ὅτι κάθε τόσο, ἔσβυνε κεῖνο τὸ σκανδαλιάρικο, πὺν τὸν

ἔκανε νὰ τὴν ἐπιθυμεῖ ἄλλοτε τόσο, κ' ἔπερνε ἓνα παιδικό.

— Εἶνε τὰ ἴχνη τῆς τρέλας ! σκέφθηκε, δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἀφίσει, ὅπου πατήσῃ, ἴχνος !

Ἄλλ' ὅταν τὴν ἄφινε νὰ προχωρεῖ λίγο ἐμπρὸς κέβλεπε ἓνα σῶμα καλοφκιαγμένον ὁμορφο προκλητικό, νὰ φαίνεται μέσ' σὰπ' τὰ παλιόρουχα, ἡ ἐπιθυμία του πιὸ δυνατὴ ξεπηδοῦσε, δυναμωμένη καὶ ἀπ' τὴ σκέψη, πὼς δὲ θὰ περνοῦσε καὶ πολὺ, καὶ θὰ σφιγγε κεῖνο τὸ σῶμα στὴν ἀγκαλιά του.

Ὅταν ἔκανε νὰ φύγῃ, ἀφοῦ εἶπανε νὰ συναντηθοῦνε στὸ ἴδιο μέρος, τὴν ἴδια ὥρα, αὐτὴ τὸν κράτησε :

— Κάτσε ἀκόμα ! τοῦ εἶπε.

Τὸν ἔπιασε καὶ ἀπ' τὸ σακκάκι. Εἶχε ὅμως τόσο παιδικό, τόση ἀφέλεια αὐτὴ τῆς ἡ κίνησῃ, ποὺ αἰσθάνθηκε συγκίνησῃ, Κ' ἔμεινε λίγο.

Στὸ δρόμο ὅμως, ὅταν χωρίσανε, ἔλεγε :

— Βρέ ἄς τὴν ἀπολαύσω ἐγὼ τώρα, κ' ἔπειτα βλέπουμε ! Μὰ εἶδες πὼς τὰ φουρνίζω τὰ ψέμματα ;

Ἀπ' τὸν καιρὸ κεῖνο, δὲν εἶχα πάψει νὰ τὴν ἀγαπῶ !

Κάτι θυμήθηκε :

— Βρέ, βρέ ! ἔκανε, ἀλήθεια γιὰ θυμήσου ; ποὺ δὲν τῆς εἶχες πεῖ ποτὲ τότε, ὅτι τὴν ἀγαπᾷς ; καὶ μὲ τρόπο τὸ ἀπέφευγες ; Γιατὶ ἤθελές, λέει, νὰ μὴ λές ψέμματα, ἐπειδὴ δὲν αἰσθανόσουν αὐτὴ ἀγάπῃ γι' αὐτὴ ! Μὰ τί βλάκας εἶμουν !

Ἀφοῦ ἔφαγε ἐπέστρεψε στὸ γραφεῖο του.

Στὸ στενὸ ἔμπλασμα τῆς δεύτερης εἰσόδου, ποῦ μπῆκε, ἓνα ὑποσκότεινο, εἶδε κάποιον νὰ ἐμποδίζει τὸ πέρασμα, σκυμμένος, μὲ τὸ σῶμα του. Κάτι ἔφκριαχνε ἢ κοίταζε κάτω.

— Μιὰ στιγμή, παιδί μου ! τοῦ εἶπε γιὰ νὰ περᾷ.

Ὁ ἄνθρωπος σηκώθηκε καὶ τοῦ ἀπάντησε ;

— Ὅριστε, πατέρα μου !

Κοιταχτήκανε.

— Δὲ σᾶς γνώρισα, τοῦ εἶπε ὁ Γιάλας, μαὐτὰ τὰ ρούχα.

Εἴταν ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Πλάτα καὶ φοροῦσε κάτι παλιὰ σταχτιώ, ρούχα, ἐνῶ πάντοτε εἴταν καλοφορεμένος μὲ μπλὲ μαρὲ ρούχα.

Αὐτὸς δὲ μίλησε, ἀλλὰ τὸν κοίταξε μὲ περιφρόνηση.

Ὁ Γιάλας μπῆκε μέσα τρίζοντας σιγά, τὰ δόντια του.

— Ποὺ θὰ μοῦ πάτε ! ὦ Α, ἄ ! θὰ σᾶς πιῶ τὸ αἷμα ! ἔλεγε.

Κάθισε στὴ θέσῃ του καὶ στράφηκε καὶ κοίταξε στὴ στενὴ εἴσοδο :

— ὦ Ατιμε ! Φτάνει νὰ γίνει καὶ θὰ δεῖς ! Ἐδῶ ἐκτὸς ἀπ' τὸν Τσουλούπα, ἐκτὸς ἀπ' αὐτόνα, τοὺς ἄλλους τοὺς βρῆκες σὲ μιὰ κουταλιὰ νερό, πνίχτους ! πνίχτους ! ἔλεγε στὸν ἑαυτό του. Αὐτὸ νὰ γίνει θέλω ! ὦ Αστην ἐκείνη ! Τί νὰ τοὺς κάνεις τοὺς ἔρωτας ! Ἐδῶ ἐδῶ ! ἢ θὰ γίνεις κάτι, νὰ μὴν ἔχεις κανέναν ἀνάγκη ἢ νὰ βουλιᾷεις ! Νὰ σὲ κρεμάσουν καλύτερα. Στὴν καρμανιόλα ἑκατὸ φορές !

Ἡ ματιά του πῆγε ἔξω. Κείνη τῇ στιγμῇ ἓνας νέος καλοντυμένος, εἶχε σταθεῖ ἔξω ἀπ' ἓνα παράθυρο ἀνοιχτό, καὶ φώναζε :

-- Μαμά ;

Μιά γυναίκα μεσόκοπη μὲ κόκκινη ῥόμπα, φάνηκε στὸ παράθυρο. Κάτι τῆς ζήτησε καὶ τοῦ τὸ ἔδωσε. Καὶ ὁ νέος ἔφυγε, ἐνῶ ἡ μητέρα του σκυμμένη, τὸν κοίταζε...

— Μαμά ! ἔκανε ὁ Γιάλας, μαμά ! Ἐγὼ δὲν εἶχα ποτὲ μαμά, μάνα !

Καὶ ζήτησε, ἢ στράφηκε ὁ νοῦς του πίσω καὶ σὰ σὲ σκοτεινὸ μέρος, ζητῶντας τὸ πρόσωπο μάνας. Ἄδειο εἶταν τὸ μέρος καὶ κανένα πρόσωπο δὲ φάνηκε. Στὴ θέση ὅμως, πὺν θὰ φαινόταν τὸ πρόσωπο τῆς μάνας, ἢ τοῦ πατέρα, εἶδε δυὸ πρόσωπα νὰ παρουσιασθοῦνε. Ἐνα εἶτανε μὲ μακρὰ γένεια καὶ ράσα, καὶ τᾶλλο γυναίκα μελαχροινῆς.

Αὐτὸς μὲ τὰ μακρὰ γένεια εἶταν ὁ θεῖος του δεσπότης, πὺν τὸν ἀνάθρεψε, καὶ ἡ γυναίκα κάποια συγγενῆς του, ἀνεψιά του ἔτσι τὴν ἔλεγε, πὺν ἔμεινε μαζί του. Καὶ σὰ νὰ τὸν εἶδε ὁ Γιάλας πάλι, μὲ δίχως ῥάσο, μὲ τὸ μέσα θαλασσί, φόρεμά του, ζωσμένο ξεσκούφωτο, μὲ τὰ μαλλιά τυλιγμένα σὰ γυναίκας, νᾶδε τὴν κόκκινη μύτη του, καὶ νᾶκουσε τὴ βροντερὴ φωνή του νὰ τραγουδεῖ :

Ντερπεντέρισα Βασίλω

στρῶσ' τὸ μπράτσο σου νὰ γείρω.

Δὲν εἶταν καὶ κακός. Τὸν ἔστελνε σχολεῖο, τὸν ἄφινε νὰ παίξει... Ἄλλ' ἐκείνη, ἐκείνη ! Μιά στρίγγλα μιὰ στρίγγλα πὺν κάθε τόσο, ἀφορμὲς θᾶβρισκε

Ξύπνησε, ἐνῶ ἔβλεπε πὼς τὸν κυνηγοῦσε μεγάλη φωτιά, πὺν μὲ δύναμη καὶ τρομερὴ γρηγοράδα, κατέκαιε τὴν πόλη, ὅπου περνοῦσε. Κ' ἔτρεχε νὰ σωθεῖ, ἐνῶ ἔβλεπε πίσω του τὴ φωτιά γρήγορα νὰ τὸν ἀκολουθεῖ καίοντας σπίτια, τὰ πάντα.

Καὶ ξύπνησε ἰδρωμένος, ταραγμένος.

— Μὰ τί ὄνειρο εἶνε αὐτό ; εἶπε. Μὰ ! παράξενο ὄνειρο !... "Ἄς τὸ διάλο !

Στὸ νοῦ του ἦρθε ἡ Ἀγγέλικα, ἀλλὰ κοντὰ σαυτό, γρήγορα θυμήθηκε τὰ χθεςινὰ καὶ τὸν ἔκαναν νὰ θυμώσει, νὰ ταραχεῖ μὲ τὸν ἑαυτό του.

"Α, δὲν ὑποφερόταν!.. Τὸν θυμήθηκε διαχυτικό, νὰ μιᾶ σὲ ὅλους, νὰ συζητᾷ καὶ μάλιστα νὰ τραγουδᾷ!

Τοῦ ἦρθε κάτι κακὸ νὰ κάνει στὸν ἑαυτό του καὶ σηκώθηκε μανιακός.

Εἶδε τὰ ροῦχα του πεταμένα σὲ μιὰ καρέκλα, ἀλλὰ κάτω, τὸ πουκάμισό του σὲ μιὰ γωνιὰ ριγμένο, τὸ καπέλο του, καὶ τὰ κοίταξε μὲ ἔχθρα σὰ νᾶταν κάποιου θανάσιμου ἐχθροῦ του ρούχα.

Κ' εἶχαν ἔρθει κι' ἄλλοι μαζί τους, στὴν παρέα τους, Καὶ μὲ ὅλους μιλοῦσε αὐτός, μὲ ὅλους γελοῦσε, εἶχε πιάσει φιλία !..

Δὲ μπορούσε ὅμως νὰ θυμηθεῖ πὼς εἶταν αὐτοὶ καὶ ποιοὶ εἶταν. Ἐβλεπε σὰ μέσα σὲ σκοτάδι τὰ πρόσωπά τους νὰ κινοῦνται καὶ γιὰ μιὰ στιγμή, τὰ σύγχιζε μὲ τὶς μορφές ποῦχε δεῖ στὸν ὕπνο του, ὅταν ἔβλεπε πὼς εἶτανε στὸ στῆλο ψηλά, δεμένος.

"Ἀκουσε τὴ γρηὰ Φυσαρμόνικα, ὅπως τὴν ἔλεγε, μέσα στ' ἄλλο δωμάτιο, νὰ μιᾶ, κάτι νὰ λέει. Σαυτόν θὰ μιλοῦσε δίχως ἄλλο.

Ἡ φωνὴ τῆς γρηᾶς τὸν ἐνόηλησε :

— Σκάσε, στὸ διάολο ! τῆς φώναξε ἄγρια.

Ἡ φωνὴ τῆς γρηᾶς ἔπαψε.

— Ἐχω τὴ φούρκα μου, νάχω κι' αὐτή ! εἶπε κι ἄρπαξε τὰ ρούχα του γιὰ νὰ ντυθεῖ.

— Ξέρω γώ, ξέρω γώ ! ἔλεγε κουνῶντας τὸ κεφάλι καθὼς ντυνότανε γρήγορα.

Κ' ἐπειδὴ ἡ ἐνθύμηση τῆς Ἀγγέλικας ὅλο ἔκανε νὰ φανεῖ, εἶπε μὲ θυμό :

— Ἄσε με καὶ σὺ τώρα !

Καὶ ντύθηκε τραβῶντας τὰ ρούχα του μὲ δύναμη σὰ νὰθελε νὰ τὰ ξεσχίσει. Τόδε αὐτὸ ποῦκανε καὶ θέλησε νὰ συμβουλέψῃ τὸν ἑαυτὸ του, ἀλλὰ τίποτα !

— Στὸ διάολο !

Ὅταν πάλι πῆγε στὸν καθρέφτη γιὰ νὰ σιάξῃ τὰ μαλλιά του, κοίταξε ἄγρια τὴ μορφὴ του :

— Γιὰ μούτρα ! ἔκανε δείχνοντάς την, οὐς τὸ διάολο ! πρόστυχε, κούφιε ! Τίποτα δὲ θὰ γένεις !

Καὶ τραβήχτηκε νὰ μὴν τὴ βλέπει.

— Θὰ κοπεῖ καὶ τὸ κρασί, εἶπε σὲ λίγο, κ' ἔτσι θάχω τὰ λογικά μου νὰ προσέχω ! Πάει ὅτι ἔγινε, ἔγινε τώρα ! Καὶ δὲν εἶδες, βρέ, πὼς ἀπ' τὴν ἡμέρα ποὺ κάνεις τὸ σοβαρό, ποὺ ἀλλάξεις, ἄς ποῦμε, λίγο ὅλοι ἀρχίσανε νὰ σὲ σέβονται ;

Βλάκες, ἡλίθιοι εἶνε οἱ ἄνθρωποι, κτήνη σωστά καὶ κάτι πιὸ πολὺ !

Πάλι ἄκουσε τὴ φωνὴ τῆς γρηᾶς ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα τώρα, καὶ μικρὸ ξύσιμο σαυτῇ...

Ὅρμητικὰ πῆγε κι' ἀνοιξε.

—Τί θέλεις ; ρώτησε τὴ γρηά πὺν φάνηκε, μιὰ γρηά μὲ ζαρωμένο, πολὺ ζαρωμένο πρόσωπο.

—Νὰ τίς μπάλωσα ! τοῦπε αὐτὴ δείχνοντας ἓνα ζευγάρι κάλτσες κίτρινες, μπαλωμένες μᾶσπρη κλωστή.

Ἡ ματιά του πῆγε στὶς κάλτσες, ἔπειτα πάλι, στὸ καταζαρωμένο πρόσωπό της.

Τὰ μάτια της ἤσυχα τὸν κοίταζαν. Ἀλλὰ γιατί τοῦ φάνηκαν τώρα νὰ μοιάζουνε στὴν ἔκφραση μὲ τὰ μάτια ἐνὸς σκυλίου ποῦχει, καὶ πὺν τὸ σκότωσε ἔπειτα ;...

Ἔκανε ἓναν τιναγμὸ καὶ τῆς εἶπε :

—Τώρα πάει ! βαριουῖμαι νὰ τίς βγάλω !.. Αὔριο !

Καὶ διορθώνοντας τὸ καπέλο του βγῆκε καὶ πῆγε πρὸς τὴν πόρτα.

—Μὰ τί θὰ φάμε σήμερα ; ἄκουσε τὴ γρηά νὰ τοῦ λέει.

Σταμάτησε. Ἐφερε τὸ χέρι του στὸ μουστάκι του καὶ εἶπε σιγά :

—Ἀ, ναί, πρέπει καὶ νὰ φάμε !.. Μὰ καὶ τί νὰ φάμε, γρηά ;. Ἐχεις ἀκόμα λεπτά ;.

—Ναί, ναί !.. τί λὲς νὰ πάρω, λοιπόν ;

Μιὰ σκέψη τοῦ ἦρθε φέροντας σὰν ἄνεμος δυνατὸς τὴν ἀναστάτωση...

—Πάρε ὅτι θέλεις, ὅτι σὰρεσει ! τῆς εἶπε φεύγοντας γρήγορα.

Τὸ μεσημέρι πῆγε στὸ ἴδιο μέρος τοῦ κήπου, καὶ βρῆκε τὴν Ἀγγελίκα καὶ τὴν ὁδήγησε στὸ σπίτι του.

Δὲν πῆγαιναν μαζί, αὐτὸς ἐβάδιζε μπρὸς, γιὰ νὰ μὴ τὸν βλέπουνε νὰ πηγαίνει μὲ μιὰ κακοντυμένη,

κιαυτή πίσω σὲ ἀρκετὴ ἀπόσταση. Κάθε τόσο γύριζε καὶ κοιτάζε ἂν τὸν ἀκολουθοῦσε. Κιαυτὴ πῆγαινε ὅπου αὐτός.

Ὅταν ἔφτασε σπίτι του, ἄφησε τὴν πόρτα ἀνοιχτὴ καὶ ἡ Ἀγγέλικα μπῆκε μέσα.

Γιὰ τὴ γρηὰ Φυσαρμόνικα δὲν τὸν ἔμελλε. Τῆς τῷχε πεῖ ἀπ' τὴν ἄλλη μέρα. Τῆς εἶχε πεῖ, ἡ ἄρχισε ἔτσι :

— Ἐλα νὰ σοῦ πῶ ἓνα νόστιμο!. Χτές...

Ἡ γρηὰ Φυσαρμόνικα, ἅμα τᾶκουσε, κάτι θέλησε νὰ πεῖ. ἄλλ' αὐτὸς, ποῦχε θυμώσει γιὰ τὴ τῆς ἔδινε λόγο, τὴ διέκοψε :

— Καὶ τί μὲ μέλλει μένα τί θὰ πεῖ ὁ κόσμος!... ἐγώ...

Σταμάτησε γιὰ τὸ φάνηκε πὼς δικαιολογόταν κἔφευγε ἀπ' ὅτι ἔπρεπε νὰ κάνει.

— Ἐτσι θέλω!. τῆς εἶπε καὶ τραβήγτηκε.

Καὶ ἡ γρηὰ Φυσαρμόνικα τὴ δέχτηκε τὴν Ἀγγέλικα μαζεμμένη σὰ σκυλὶ ποῦφαγε ξύλο, γιὰ τὴ γαύγιζε, κοιτάζοντάς τὴν ὅμως, ὅχι μὲ καλὴ ματιά. Αὐτὸς τὸ εἶδε.

— Ἀκου δῶ, τῆς εἶπε σύροντάς τὴν κοντὰ στὸ παράθυρο, γιὰ αὐτὴ ποὺ βλέπεις, νὰ στὸ πῶ πιὸ καλά, ἐγὼ εἶχα χαλάσει ἄλλοτε, κόσμο! Θέλω νὰ τὴν περιποιεῖσαι! Ἀκοῦς; Σὰν καὶ μένα!.

Τὴν ἡμέρα αὐτὴ ὑπῆρχε μεγάλη κίνηση στοὺς δρόμους. Κόσμος ἔτρεχε πάνω, κάτω, μιλοῦσε, συζητοῦσε, καὶ χίλιες φῆμες γυρίζανε.

“Ακουσε νὰ λένε γιά κρυφὴ ἐπιστράτευση κι’ ἄλλα πολλά... Αὐτὸ καὶ ποὺ εἶδε τὸν κόσμον ἔτσι, τὴν τα-
ραχὴ του τὸν ἔκαναν νὰ πεῖ :

— Γιὰ κεῖ πάμε καὶ τρέχοντας μάλιστα !

Μέσ’ στὸ κατάστημα, ὅταν πῆγε, βρῆκε τὸν Πλάτα
νὰ μιλᾷ μ’ ἓνα φίλο του. Μιλούσανε γιά τὴν κατα-
σταση χτυπώντας ἄγρια τὴν κρυφὴ ἐπιστράτευση...

Τοὺς κοίταξε κρυφά, σηκώνοντας τὰ μάτι λίγο
κι’ εἶπε μὲ τὸ νοῦ του :

— Τί ἔχετε νὰ πάθετε!.

Κάτι τοῦ εἶπε ὁ Πλάτας γιά ἔξω, πὼς εἶδε κι’ αὐτὸς
τὰ πράγματα, ἐνῶ ἄλλοτε δὲν τοῦ μιλοῦσε διόλου,
ἐκτὸς ὅταν ἐπρόκειτο γιά ἐργασία.

Τοῦ ἀπάντησε κάνοντας τὸν ἀδιάφορο.

“Ακουσε τὴ φωνή του, ὅταν ἀπαντοῦσε στὸν Πλάτα,
καὶ τοῦφάνηκε νὰ ἔμοιαζε καταπληχτικά μὲ τοῦ Μάλτα
σὰ νᾶταν κρυμμένος ὁ Μάλτας μέσα καὶ μιλοῦσε!.

— Οἱ δαίμονες ἀληθινὰ μὲ βοηθοῦνε !. Ἔχω δίκαιο
νὰ τὸ λέω ! εἶπε.

Καὶ ὅταν εἶταν ἀκόμα ὁ Πλάτας μὲ τὸ φίλο του,
καὶ ὅταν ἔφυγε, αἰσθανόταν ὁ Γιάλας τὴν καρδιά
του νὰ πετᾷ στὴν ἐνθύμηση τῆς Ἀγγέλικας.

Ξαφνικά ὅμως, εἶδε νὰ μὴ θέλει πιά νάνακατευτεῖ
σ’ αὐτὸ ποῦχε αποφασίσει, νὰ ζητᾷ τὴν ἡσυχὴ ζωὴ
κοντά της, κοντά στὴν Ἀγγέλικα καὶ νᾶφινε τὴν ἐκδί-
κηση καὶ τὴ ζήτηση τοῦ πλούτου...

— Νάτα, νάτα !. Δὲν τῷπα !. ἔκανε καὶ σηκώθηκε.
Θέλει τὴν ἡσυχία, κοντά της !. Καὶ ἄς εἶνε γιά πάντα
δοῦλος, τιποτένιος !. “Οχι, ὄχι θὰ σὲ πάω κεῖ, ἐκεῖ !.
Κιαὐτὴ θὰ τὴ διώξεις !.

Καθὼς ἔλεγε αὐτὰ τὰ τελευταῖα, τοῦ φάνηκε πὼς βαθεῖά, ἄλλα βρισκόντουσαν ἀντίθετα...

Καὶ μαυτὸ πάλι ἔπese στὸ ἄλλο, στὸ φόβο μὴ δὲν τὴ διώξει, μὴ μπλέξει μὲ μιὰ γυναῖκα φτωχιά καὶ ποῦχε κατρακυλίσει, εἶχε κυλιστεῖ στὴν ἀτιμία.

Ζητοῦσε νὰ πείσει τὸν ἑαυτό του πὼς θὰ τὴν ἔδιωχνε λέγοντάς του τὰ ἴδια σχεδόν, λόγια, πού τοῦχε πεῖ ἄλλοτε καὶ ὅτι μάλιστα, καλύτερα εἵτανε γιαυτὸν ποῦχε αὐτὴ ξεπέσει. Αὐτὰ ἔλεγε, ἀλλὰ νόμιζε πὼς ἀνακάλυπτε ἴσα ἴσα γι' αὐτὸ τὸ τελευταῖο, τὴ λύπη, τὴ λύπη κρυμμένη, τὴ λύπη πού μισοῦσε καὶ πού δὲ μπορούσε ἀκόμα νὰ διώξει ἀπ' τὴν καρδιά του.

— "Ὁχι, ὄχι, τόπα! εἶπε στὸ τέλος. Ἡ γυναῖκα αὐτή, θὰ πάει μετὰ πέντε μέρες στὴ δουλιά της!. Θάλλάξεις σπίτι! δὲ θὰ σῆβρει!. Μιὰ ἀπόφαση εἶνε!

"Ἀκουσε τὸν ἄνεμο νὰ φυσᾷ μὲ κάτι κυματισμοὺς πού σταματούσανε ξαφνικά. Ἐπαψε. Ἀκούστηκε μακρυνά, πέρα καὶ τοῦ φάνηκε σὰν ὁμοβροντίες πυροβόλων, καὶ πάλι μὲ μιᾶς ξέσπασε κοντά. Δὲ θρηνοῦσε οὔτε ἔβγαζε φωνές, εἵτανε σὰν κρότος μάχης μεγάλης, κρότοι πυροβόλων... Καὶ ἀπ' τὴν ἀταβάνωτη σκεπὴ αἰσθάνθηκε μύριες πνοὲς ψυχρὲς νὰ μπαίνουν.

Πιὸ νωρὶς ἀπ' ἄλλοτε, ὁ Πλάτας τοῦλε νὰ φύγει.

Πῆρε τὸ δρόμο γὰ πάει πρῶτα στὸ σπίτι του, γὰ νὰ δεῖ τί ἔκανε ἡ Ἀγγέλικα. Ὅσο καὶ ἂν ἔκανε νὰ τραβήξει ἄλλοῦ πρῶτα, σερνότανε νὰ πάει σαυτὴ. Εἶδε νάχει κ' ἓνα φόβο.

— "Ἄς πάω νὰ δῶ, εἶπε, κεῖ εἶνε ἢ τόσκασε!

Κ' ὕστερα ἀπὸ λίγο, κουνώντας τὸ κεφάλι :

— Δὲν τόπα, δὲν τόπα : "Α, ἀλλοίμονο ! ἔκανε.

..

Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει ἀπ' ὥρα καὶ τὸ σκοτάδι ἐρχόταν. Ἀκόμα ὁμως στὴ συννεφιασμένη δύση, ὑπῆρχε ἓνα σκοτεινὸ κοκκίνισμα.

Εἶδε ψηλὰ δυὸ κοράκια νὰ πηγαίνουνε γρήγορα μὲ δυνατὲς φτερουγές, πρὸς τὸ βουνό.

Ὅταν ἔφτασε στὸ σπίτι του εἶχε σκοτεινιάσει καλὰ.

— Μπά ! γιὰ πῶς κάνει ἡ καρδιά μου ! εἶπε πὺν αἰσθάνθηκε τὴν καρδιά του νὰ χτυπᾷ ἀνήσυχτα.

Στὸν κρότο τῶν βημάτων του στὴν αὐλή, ἡ γρηὰ Φυσαρμόνικα ἀνοίξε τὴν πόρτα.

Αὐτὸς μπῆκε μέσα.

— Ποὺ εἶνε ; ῥώτησε κοιτάζοντας τριγύρω.

— Παιδί μου, ἔφυγε !

— Τί λὲς' μωρή ! ἔφυγε ! Θὰ τὴν ἔδιωξες ;

— Στάσου, παιδί μου ! Ἄμα ἔφυγες σὲ λιγάκι, δὲμποροῦσε νὰ καθίσει, ἦθελε, λέει, νὰ σέβρει..

Αὐτὸς γύριζε πάνω, κάτω. Αἰσθανότανε νὰ ζαλίζεται, τὰ πόδια του νάχουν κοπεῖ..

— Γρηὰ Φυσαρμόνικα, γρήγορα νὰ πᾶς νὰ τὴν βρεῖς !. τῆς εἶπε σταματώντας στὴ μέση τοῦ δωματίου. Θέλω νὰν τὴν βρεῖς ἢ νὰ μὴ γυρῶσεις καὶ σύ !.

Κεῖνη τὴ στιγμή ἡ πόρτα χτύπησε.

— Νά, αὐτὴ θᾶνε !. ἔκανε ἡ γρηὰ Φυσαρμόνικα καὶ πῆγε γρήγορα, χαμπουρωτά, στὸ παράθυρο, καὶ τᾶνοιξε.

— Δέ στ'όπα ! εἶπε, ἅμα κοίταξε.

Αὐτὸς ἡσύχασε, εἶδε τὴ γαλήνη νὰ τοῦ ἔρχεται καὶ πῆρε ψυχρὸ ὕφος.

Ἡ Ἀγγέλικα μπῆκε.

— Ναί, νᾶτος !. ἔκανε καθὼς μπῆκε.

— Μὰ πὺ ἦσουν; τὴ ρώτησε αὐτὸς σουφρώνον-
τας τὰ φρύδια.

— Εἶχα βγεῖ νὰ σῆβρω !. τοῦ ἀπάντησε κοιτάζον-
τάς τον μὲ τὰ γαλανὰ γλυκὰ μάτια της.

Τί νὰ τῆς πεῖ; Γιὰ λία λίγο κοιταχήκανε σιφπη-
λοί. Εἶδε ἓνα κοκκίνισμα νὰ φαίνεται στὸ πρόσωπό
της, πὺ δὲν πίστευε νὰ βρισκόταν τέτοιο πιά σαυτῇ.

Ἡ γρηὰ Φυσαρμόνικα εἶχε φύγει γιὰ νὰ τοὺς ἀ-
φήσει μόνους. Αὐτὸς τὴν ἔσυρε στὸ δωμάτιό του πὺ
φωτιζόταν ἀπ' τὸ ἀσθενικὸ φῶς τοῦ λυχναριοῦ.

— Ἔλα, τῆς εἶπε, πάμε μέσα ! Θέλω νὰ μοῦ πεῖς
καλὰ γιὰτὶ ἔφυγες !

Καὶ κάθισε βάζοντάς τὴν μέσ' στὰ γονατὰ του νὰ
καθίσει.

— Γιὰ πές μου, λοιπόν, γιὰτὶ ἔφυγες;

— Γιὰ νᾶρθω νὰ σῆβρω ! τοῦ ἀπάντησε. Μά, ξέ-
ρεις, δὲ μποροῦσα πιά, μοῦρθε μιὰ πλάκα στὴν καρ-
διά μου !. Ἡ γρηὰ, ἡ καϊμένη εἶνε καλή ! πὺς ἔκανε
γιὰ νὰ μὴ...

Μιλοῦσε σὰ μικρὸ κορίτσι καὶ δὲ στρεφόταν
παρὰ λίγο σαυτόν. Ἀλλ' ὅταν ἔλεγε, πὺς ἡ γρηὰ
ἤθελε νὰ τὴν κρατήσῃ, ἀλλὰ τῆς ἔφυγε, καθὼς κού-
νησε τὸ κεφάλι της, τῆς ἤρθε κ' ἓνα γέλιο μικρό,
μικρό, ἀλλὰ σκανδαλιάρικο, γεμάτο ἡδονή, ἢ ποῦ-
κρυβε ἡδονή, ὑπόσχεση ἔρωτα, ἡδονῆς...

* Τὴν ἔσφιξε δυνατὰ στὴν ἀγκαλιά του καὶ φίλησε τὰ ὠχρά της μάγουλα.

Κι' ἄρχισε νὰ τῆς λέει λόγια ἀγάπης, νὰ κάνει καὶ ὅρκους. Στὸ νοῦ του ὅμως ξαφνικὰ ἤρθαν κεῖνα ποῦλεγε νὰ κάνει, οἱ ἀποφάσεις του, καὶ ἀκουμπώντας τὸ στόμα του στὸ λαιμό της πίσω, εἶπε μ' ἓνα κούνημα τοῦ κεφαλιοῦ, κάνοντας ὅτι τὴν φιλεῖ :

— Ὑστερα, ὕστερα, ἄφησέ με τώρα, ὕστερα θὰ τὸ σκεφτῶ, δέ μπορῶ τώρα ! Ἀφησέ με !

* *

Βγῆκε πάλι ἔξω, ἀφοῦ ἔφαγε, γιὰ νὰ πάει νὰ βρεῖ τὸν Τσουλούπη ὅπως εἶχανε μείνει σύμφωνοι.

Ἐκανε ψύχρα, ἀλλ' αἴρας δὲ φυσοῦσε, εἶχε κοπεῖ. Ἡ σελήνη λευτερωμένη ἀπὸ σύννεφα, ὅμως ἀκόμα φώτιζε...

— Λίγα βήματα ἀπ' τὸ σπίτι του ἀπάντησε κατσίκες, τραγιά, ποὺ τὰ ὀδηγοῦσαν γιὰ σφάξιμο.

Μιά κατσίκα στάθηκε γιὰ ἀνάγκη της, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος, ἓνας μεγάλος μάγκας, ἄρπαξε μιὰ πέτρα καὶ τῆς τὴν πέταξε μὲ δύναμη. Ἡ πέτρα βρῆκε τὴν κατσίκα στὸ πόδι.

Ὁ Γιάλα τὴν εἶδε, ποῦφευγε γρήγορα νὰ κολλοῦθήσῃ τὸ κοπάδι, νὰ κουτσένη.

— Νὰ οἱ ἄνθρωποι ! εἶπε μὲ ἀγανάκτηση τοὺς βλέπεις; Κ' ἔπειτα δὲν ἔχω δίκαιο ! Μωρὲ χτύπα τους, χτύπα τους ὅλους ! κάνε τους ἓνα σωρὸ ἀπὸ κρέατα ! ἐγὼ στῶπα. Καλὰ κάνουν πολλοί ! Ἀμα εἶνε μαυτὸ νὰ φτάσουν κεῖ ποὺ θέλουν !..

Καὶ πού τὰ εἶπε αὐτά, εἶδε τὸν ἑαυτό του νὰ μὴν εἶνε πιά τυλιγμένος μέσ' στὴν ἀπόφασή του, ἀλλ' ἔξω ἀπ' αὐτή...

Τοῦ ἦρθε στὸ νοῦ, σὲ λίγο, πὼς ὁ ἄντρας τῆς Ἀγγελίκας, ἴσως καὶ ὁ καφετζῆς, πού τὴν εἶχε, νὰ τὴ ζητοῦσαν.

Ἀνησύχησε, τρόμαξε στὴν ἰδέα, πὼς μπορούσαν νὰ τοῦ τὴν πάρουν, καὶ σκέφτηκε νὰ μὴν τὴν ἀφίνει νὰ βγαίνει διόλου ἔξω.

Τώρα εἶπε στὸν ἑαυτό του :

—Βλέπω τὴν ἀγαπᾶς καὶ τὴν ἀγαπᾶς, καημένε !

—Τὴν ἀγαπῶ λέει ; Τὴν ἀγαπῶ ὅσο πέρνει !

Σαυτό δὲν ἀπάντησε σὰ νᾶχανε συμφωνήσει πιά μέσα του καὶ τ' ἀντίθετα.

Περνοῦσε κεῖνη τὴ στιγμὴ κοντὰ ἀπὸ κῆπο δημόσιο, κ' εἶδε τὰ πεύκα μαύρα, ἀκίνητα, τόνα κοντὰ στ' ἄλλο σὰν ἀγκαλιασμένοι γίγαντες. Ἐνὸς πού πρόβαλε μιὰ κορυφὴ μικρὴ τοῦ θύμιζε τὸ χτένισμα τῆς Ἀγγελίκας.

Ἀπ' ἐκεῖ πῆρε ἕναν ἀνηφορικὸ δρόμο. Αὐτὸς θὰ τὸν ἔφερνε σὲ μικρὴ πλατεῖα, ὅπου βρισκόταν ἕνα μαγαζάκι, μιὰ ταβέρνα. Ἐκεῖ θὰ ἐρχόταν ὁ Τσουλούπης.

Κι' ἀνέβαινε χωρὶς νὰ σκέπτεται, ἢ καλύτερα νὰ μαλώνει μὲ τὸν ἑαυτό του. Αἰσθανόταν κάποτε, μιὰ εὐχαρίστηση νανοίγει μέσα του, καὶ μιὰ ἡδονὴ νὰ τὸν ζαλίζει.

Θὰ πηγαινε ἔπειτα, θὰ τὴν εὑρισκε...

Καὶ τὸ βῆμα του τότε, γινόταν ἑλαφρό, ἑλαφρό.

Τὸν εἶχε ἐνοχλήσει ὅμως, πάλι κεῖνη ἡ σκέψη

πὼς καλύτερα θᾶτανε νᾶταν κοντά της, τί ἤθελε...

Στὴ μέση τῆς μικρῆς πλατείας, ὅταν ἀνέβηκε, εἶδε, μαζί μ' ἓναν κρότο π' ἄκουσε, δέντρα, ὅχι πολλὰ ὅπως ἤξερε ὅτι ὑπῆρχαν, ἀλλὰ λιγοστά καὶ γυμνωμένα ἀπὸ φύλλα. Λίγες λεύκες μὲ τὸν κορμὸ σάχιονισμένο κ' ἓνα κυπαρίσσι στὴ μέση. Ψηλὰ ἡ σελήνη ἔρριχνε τώρα, θαμπὸ φῶς, τυλιγμένη σ' ἓνα σύννεφο ἀραιό.

Ζήτησε τὸ μαγαζάκι καὶ τὸ βρῆκε λίγο πρὶν πέρα ἀπ' τὴν πλατεία. Ὁ Τσουλούρης δὲν εἶχε φανεῖ ὅμως ἀκόμα. Καὶ κάθισε περιμένοντας.

Μέσα στὸ βάθος, σ' ἓνα χώρισμα, εἶδε νέους καλοντυμένους νὰ πίνουν.

Καθισμένος σὲ μιὰ ἄκρη κοντὰ στὴν πόρτα, ἔπινε σιγὰ τὸ κρασί του. Εἶδε πὼς εἶχε ἐπιθυμία νὰ βρισκότανε στὸ μαγαζί, πὺν σύχναζε ὁ Μάλτας καὶ οἱ ἄλλοι.

Αὐτὸ τὸν πείραξε, "Ὅχι, ὄχι, δὲν ἔπρεπε νὰ μελαγχολεῖ καὶ νὰ ἐπιθυμεῖ κανένα πρόσωπο νὰ βλέπει... ἐκτός, ἐκτός, μόνο αὐτό, ἀπ' τὸ πρόσωπο τῆς Ἀγγελίκας!

Καὶ ἡ γρηά; "Ἐ τὴν καϋμένη!.. Τί νὰ σοῦ κάνει κι' αὐτή!.. Ἀλήθεια, ἀρχισε νὰ γαπᾶ τὴν Ἀγγέλικα σὰ μάννα!..

Μιὰ γυναίκα μεσόκοπη κακοντυμένη μπῆκε. Ἡ μορφὴ τῆς εἶταν ἄσχημη τόσο, πὺν ὁ Γιάλας εἶπε μὲ τὸ νοῦ του, πὼς ἡ φύση παίζοντας, ἢ ἔχοντας κακὴ διάθεση νὰ γελάσει εἰς βάρος μιᾶς γυναίκας, ἔκανε κείνη τὴ μορφή.

—Μὰ δὲν εἶνε αὐτὸ μεγάλο, μεγάλο κακούργημα;

σκέφτηκε. Αὐτὴ εἶνε ἡ φύση ! κακιά, κακούργα
 Αὐτὸς εἶνε ὁ Θεός ! Γιατί νὰ τὴν κάνει ἔτσι ; Καὶ
 τὴν ἔκανε σὰν ἄσχημη μουτσούνα !..

Ὁ ταβερνιάρης, καθὼς ἡ γυναῖκα μετροῦσε σκυμ-
 μένη, τὰ λεπτά, αὐτὸς ἔνευε στοὺς νέους, ποὺ εἶχαν
 ἀρχίσει νὰ τραγουδοῦνε, νὰ σηκωθοῦν. Καὶ σηκώθη-
 καν αὐτοί, τρέξανε ὅλοι, τὴν εἶδανε καὶ γέλια γέμι-
 σαν τὸ μαγαζί, γιὰ τὴν κακιά καὶ ἄσχημη μορφὴ
 τῆς γυναίκας.

Αὐτὴ σήκωσε τὰ μάτια μόνο, ἐνῶ τὸ χέρι τῆς ψα-
 χούλευε τὴν τσέπη τοῦ σχισμένου φτωχικοῦ τῆς φου-
 στανιοῦ.

Ἐπλήρωσε ἐπὶ τέλους, κ' ἔφυγε, ἐνῶ τὴν ἴδια ὥρα,
 ἡ παρέα τῶν ὠραίων νέων ξέσπαζε σ' ἓνα τραγούδι
 ποῦλεγε μέσα γιὰ γυναῖκες ἄσχημες, γρη῏ς καὶ ἄλλα...

— Νά, αὐτοὶ εἶνε καὶ οἱ ἄνθρωποι !... εἶπε στὸν
 ἑαυτό του ὁ Γιάλας καὶ κούνησε τὸ κεφάλι.

Μελαγχόλησε ὁμως. Ἡ θεὰ τῆς ἄσχημης γυναίκας
 τοῦφερε στὸ νοῦ τὴ μορφὴ τῆς γρη῏ς Φυσαρμόνι-
 κας, ὅπως τὴν ἔλεγε, τῆς γρη῏ς συγγενῆς του, ὅστε-
 ρα κοντὰ τὸ πρόσωπο τῆς Ἀγγέλικας. Καὶ μιὰ ἐπι-
 θυμία δυνατὴ τοῦ ἦρθε νᾶταν ἐκεῖ, στὸ σπίτι του.

Καὶ αὐτὸ ποῦκανε τώρα, ποὺ θὰ τὸν ἔφερνε ;..
 Τί κωμωδία παίζει ; Ἄν δενόταν περισσότερο μὲ
 τὰ πρόσωπα αὐτά, ποὺ θᾶβλεπε τὰ σπουδαία, καθὼς
 ἔλεγε ὁ Τσουλούπης, μπορούσε τότε νὰ ξεφύγει ;.

Στενοχωρέθηκε, ἀνησύχησε κἔβγαλε τὸ ρολοῖ του
 καὶ κοίταξε τὴν ὥρα. Εἴταν ἐννιὰ καὶ κάτι.

Χτυπώντας νευρικά τὸ πόδι του στὸ πάτωμα, περί-
 μενε καὶ κάθε τόσο κοίταζε τὴν ὥρα.

Στὸ νοῦ του ἦρθε ξαφνικά, τὸ πρωῒ πού, ὅταν εἶχε συναντήσῃ τὴν Ἀγγέλικα πῆγε στὴν ταβέρνα τοῦ Τσιμπίδα, καὶ δὲ μιλοῦσε, ποῦμενε σοβαρός. Καὶ θυμῆθηκε πὺν ὁ Μάλτας ἐπὶ τέλους τὸν ρώτησε γιὰτὶ δὲ μιλᾷ.

— Δὲν ἔχω ὄρεξη, τοῦ ἀπάντησε εἶμαι ἀδιάθετος!

— Ἀδιάθετος! τοῦ ἔκανε ὁ Χειλάρμπεης, νὰ τὸ φάρμακο! καὶ τοῦ ἔδειξε τὸ ποτῆρι μὲ τὸ κρασί.

— Τὸ ξέρω!.

— Τί εἶνε αὐτά, τί εἶνε αὐτά!. εἶπε τώρα, ὁ Γιάλας πειραγμένος, κ' ἔβγαλε καὶ κοίταξε τὴν ὥρα. Εἶχε περάσει ἀπ' τὶς ἐννιά, κ' ἕνα τέταρτο... Σηκώθηκε μὲ μιᾶς.

Ἀκουσε δῶ, εἶπε στὸν ταβερνιάρη, ἅμα ἔρθει ὁ Τσουλούπης, πές του πὼς ἦρθα καὶ περίμενα! Ἀλλά, κάτι μοῦτυχε καὶ φεύγω!.

Κ' ἔφυγε γρήγορα.

— Ἐγὼ περίμενα! ἐννιά μοῦπε, ἄς ἐρχόταν! εἶπε ἔτσι σὰ νὰ δικαιολογόταν, καθὼς ἔφευγε, ὅχι στὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ σὲ κάποιον ἄλλο, ξένο.

Κοντὰ στὰ δέντρα τῆς μικρᾶς πλατείας εἶδε πολλοὺς νὰ ἀνεβαίνουν. Ἐκανε δίπλα κ' ἔπεσε στὴ σκιὰ ἐνὸς τοίχου καὶ περίμενε νὰ περάσουν.

Εἶταν ὁ Τσουλούπης, δὲν εἶχε κάνει λάθος μὲ ἄλλους πολλούς...

Τοὺς ἄφησε νὰ φύγουν, ἂν κ' αἰσθάνθηκε μιὰ ἐνόχληση γι' αὐτό, ποῦκανε, νὰ φύγει, καὶ γρήγορος πῆρε τὸν κατηφορικὸ δρόμο.

— Τί θέλεις, τί θέλεις!· ἔκανε.

Κ' ὕστερα ἀπὸ λίγο :

— Τοῦ τὸ λέω αὖριο τοῦ Τσουλούπη καὶ τελειώνει!..

Μὲ βῆμα γρήγορο πήγαινε σπίτι του. Ψηλὰ ἡ
σελήνη ἔλαμπε μόνη. Τὰ σύννεφα εἶχαν τραβηχτεῖ.

Ἐρημιὰ εἶταν παντοῦ. Τὰ σπίτια κλειστὰ καὶ
σιωπὴ. Καὶ μόνο ὁ ἄνεμος, ποὺ πάλι ἄρχισε νὰ φυσᾷ
ἀκουγότανε νὰ τρέχει σέρονοντας φύλλα ξερά, χαρτιά.

Καὶ τὰ δέντρα τοῦ δρόμου βουίζανε, φωνάζανε,
στενάζαν...

Η ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΠΟΥ ΕΚΛΑΙΕ ΚΑΙ ΓΕΛΟΥΣΕ...

Διόλου δὲν τὴν ἤξερα αὐτὴ τὴ γειτονιά, πού με-
ριξε μιὰ ἐποχή, ἡ τύχη, ἂν καὶ εἶχα χρόνια καὶ χρό-
νια στὴν Ἀθήνα κ' εἶχα γυρίσει τὴν κάθε γωνιά.
Σ' αὐτὴν δὲν εἶχα πατήσει ποτέ, οὔτε ἀπὸ μακριὰ
τὴν εἶχα δεῖ καὶ οὔτε εἶχα ἀκούσει ὅτι ὑπῆρχε. Εἵ-
τανε μιὰ γειτονιά παράδοξη, μὲ δικά της, μπορεῖ νὰ
πῶ, ἦθη καὶ ἔθιμα.

Καὶ γιὰ νὰ πᾶς σ' αὐτὴ τὴ γειτονιά, ἔπρεπε νὰ
περάσεις μιὰ ἔκταση μεγάλη χέρσα, κατηφορική, γε-
μάτη ἀπὸ ὄγκους μικροὺς χωμάτων καὶ σκουπιδιῶν.

Μὰ τί δὲν εἶτανε ῥεῖ ριγμένα ! Νόμιζε κανεὶς πὼς
ὄχι μόνον ἡ πόλη ἔρριχνε τὰ σκουπίδια της, ἀλλὰ καὶ
ὅλη ἡ Ἑλλάδα. Καὶ ὅταν μὲ κόπους καὶ βάσανα τὰ
περνοῦσε θὰ βρισκότανε σ' αὐτὴ τὴ γειτονιά.

Ἄλλ' ἔπρεπε ν'ἄνε ἐορτή, ἡ Κυριακή, γιὰ νὰ τὴ
δεῖ στὸν ἀνθό της.

Ἐγὼ δὲν τὴν ἤξερα, καθὼς εἶπα αὐτὴ τὴ γειτονιά,
ἀλλὰ μὴ βρίσκοντας ἄλλοῦ δωμάτιο κατρακύλησα ἐκεῖ.
Καὶ μάλιστα πλήρωσα τρία νοίκια μαζεμμένα.

Εἵμουνα ἄγνωστος, δὲν εἴμουν ἀπ' τὴ γειτονιά.

Στὴν ταβέρνα, μιὰ διπλανή στὸ σπίτι πού κάθισα,
ὅταν πρωτοπῆγα, μιὰ παρέα τραγουδοῦσε κι' ἔπινε
καὶ μιὰ γυναίκα κοντά τους, μὲ κόκκινη μύτη, ξεμαί-
λιάρα, γυμνοπόδα, ἔπινε ὄρθια. Πέρα λίγο, εἶδα κή-
πους, κυπαρίσσια, δέντρα πολλὰ νὰ ὑψώνονται...

Ἡ δύση κοκκίνιζε. Καὶ τότε τὰ δέντρα, τὰ κυπα-
ρίσσια πού ὑψώνονταν στοὺς κήπους μου ἄρresαν μὲ
τὸ βάθος ἐκεῖνο τὸ αἵματένιο καὶ δὲν ξέρω πὼς μου

φάνηκε, ὅτι κάθε δύση στὸ μέρος αὐτὸ ἔτσι θάτανε,
δὲ θάλλαζε...

* *

Τὸ βράδι, ἔπεσα νωρίς, εἶδα κένα περίεργο ὄ-
νειρο.

Εἶτανε βαθειὰ νύχτα καὶ πήγαινα πρὸς τοὺς κή-
πους. Ἄλλ' ἐκεῖ, ὅταν ἔφθασα, δὲν εἶδα κήπους, ἀλλ'
ἓνα γιγάντιο ἀτμόμυλο. Ἀνθρώποι πολλοὶ ἀνέβαιναν
ὄχι ἀπὸ σκάλες, ἀλλ' ἀπὸ σανίδια μεγάλα μαδέρια
βαλμένα γιὰ σκάλες, φορτωμένοι σακκιὰ σιτάρι. Καὶ
ὁ ἀτμόμυλος δούλευε σκοτεινός, χωρὶς τὸ παραμικρὸ
φῶς...

Πρωί, πρωὶ μὲ ξύπνησε τρομερὸς θόρυβος, φωνές,
χτυπήματα ντενεκέδων ἄγρια. Πετάχτηκα τρομαγμέ-
νος νὰ δῶ τί συμβαίνει.

Σὲ μιὰ βρῦση ποὺ εἶτανε λίγο μακριὰ ἀπὸ σπίτι
μου, γυναῖκες, γοηές, κορίτσια μάλωναν ποιά νὰ
πρωτοπάρει νερό. Χτυποῦσαν τοὺς ντενεκέδες, χτυ-
ποῦσαν τὶς στάμνες καὶ φώναζαν, φώναζαν βρίζανε.

Καὶ ὁ ἥλιος ἀκόμα δὲν εἶχε φανεῖ καὶ ὁ ἀέρας
εἶτανε ψυχρὸς. Μπήκα μέσα, ἀλλὰ δὲν πλάγιασα.

Ντύθηκα καὶ θέλησα νὰ ἐργασθῶ. Πῶς ὅμως νὰ
ἐργασθῶ μὲ κεῖνον τὸ θόρυβο; Τ'ἄφηκα κ' ἐγείρω
περιμένοντας νὰ πάψει. Πέρασε ὥρα. Ὁ νοῦς μου
πλανήθηκε ἄλλοῦ.

Εἶδε ἓνα φῶς γλυκό, νὰ χύνεται ξαφνικά. Μοῦ φά-
νηκε σὰ νὰ χαμογέλασε ἡ σκυθρωπὴ ἡμέρα. Ὁ ἥλιος
εἶχε βγεῖ. Εὐτυχῶς μαζί μὲ τὴν ἐμφάνισή τοῦ ἡλίου

ἔξω ἦρθε καὶ ἡ γαλήνη. Ὁ θόρυβος, οἱ φωνές πάψανε, κοπήκανε μὲ μιᾶς. Καὶ ὅταν βγῇκα στὸ παράθυρο νὰ δῶ, πὼς ἔγινε αὐτὸ τὸ θαῦμα, εἶδα τὶς κυράδες νὰ σκορπίζονται, νὰ φεύγουν γιὰ τὰ σπίτια τους, ἄλλες μὲ γεμάτους ντενεκέδες, καὶ ἄλλες μὲ ἀδιανούς. Κατάλαβα τὶ εἶχε συμβεῖ. Ἡ βρύση εἶχε πάψει νὰ τρέχει κέτσι ἔφερε τὴν εἰρήνη, καὶ τὸ κοπάδι τῶν γυναικῶν διαλύθηκε.

Ἦσυχία τώρα. Ἀλλὰ δὲν πέρασε καὶ πολὺ, καὶ τὴν ἡσυχία ποῦχε γίνεи, τὴ γέμισαν φωνές, τραγούδια.

—Μὰ τίνε δῶ ! εἶπα.

Ὅλοι τραγουδοῦσαν ἐκεῖ, ὅλοι. Ἀπὸ ἓνα σπίτι ἄσωβάριστο, ψηλὸ, μὲ πόρτα μπαλκονιοῦ. χωρὶς ν᾿ἔχει μπαλκόνι, μιὰ φωνὴ γυναικεία, σουβλερὴ, τρυπὰνι σωστό, ἔβγαινε πάνω ἀπ' ὅλες. Καὶ ὁ δρόμος εἶχε γεμίσει ἀπὸ διάφορα ζῶα. ὄρνιθες κατσίκια, χοίρους. Αὐτοὶ εἶχαν πάει στὴ λάσπη τῆς βρύσης, σ' ἓνα βουρ-κάρι μαῦρο σὰν κατράμι καὶ μάλωναν ποιὸς θὰ πρωτοκάνει τὸ λουτρό του. Ὅσο περνοῦσε ἡ μέρα ὁ θόρυβος μεγάλωνε. Μετὰ οἱ γυναικεῖες φωνές πάψανε καὶ τραγούδια νέων ἀκούστηκαν.

Παρέες εἶχαν καθίσει στὸ μπακάλικο ἀπ' ἔξω καὶ μὲ κιθάρες τραγουδοῦσαν.

—Θαυμασία γειτονιά, σκέφτηκα, εἶνε φιλόμουςος ὅσο παίρνει !..

Κ' εἶχα βγεῖ στὸ παράθυρο γιὰ νὰ ἀπολαύσω τὴν ἁρμονία. Καὶ δὲν τραγουδοῦσαν ἄσχημα, πολὺ καλὰ μάλιστα.

Ἀντικρὺν εἶδα ἓνα σωρὸ παιδιὰ γυμνόποδα νὰ παί-

ζουνε σ' ἓνα λάκκο. Βρώμικα ὅλα σὰ νάχανε πλυθεῖ
 στὴ λάσπη πὺν κυλιόντουσαν οἱ χοῖροι. Εἶδα καὶ
 τρία, κῆβαλα τὰ γέλια. Αὐτὰ μοιάζανε στὸ ντύσιμο,
 ἢ καλύτερα στὴ γύμνια, καὶ χωρὶς ἄλλο, θᾶταν
 ἀδελφια.

Μὰ τί ρούχα εἶταν ἐκεῖνα, πὺν τάχα φοροῦσαν ;
 Ἐφτανε αὐτὸ ἴσαμε τὸν ἀφαλό, ἢ καλύτερα ἀπάνω
 ἀπ' τὸν ἀφαλό ἔφτανε τὸ πονκάμισο, καὶ τὸ σακκάκι
 τους λίγο κάτω ἀπ' τὶς μασχάλες. Καὶ ὅλα ἔξω, φόρα!

Σὲ λίγο βγῆκε μιὰ ἀδύνατη γυναίκα ἀπ' ἓνα σπίτι,
 σχεδὸν ἀντικρὺ μου, καὶ φώναξε γυρίζοντας δεξιὰ
 καὶ ἀριστερὰ τὸ κεφάλι της:

— Ἀγαμέμνων ! Ἀγησίλαε ! Ὀδυσσεά !

Τὰ τρία ξεβράκωτα μὲ τὰ βασιλικά ὀνόματα τρέ-
 ξανε κοντά της.

Ἐπειτα ἔμαθα, καὶ καθὼς μοῦ φάνηκε, πὺς εἶταν
 τυφλή.

..

Μοῦχε κάνει ἐντύπωση, πὺς σαυτὴ τὴ γειτονιά,
 τῶν παιδιῶν τὰ ὀνόματα εἶταν ὅλα ἀρχαῖα καὶ μά-
 λιστα βασιλικά ἢ ἡρώων. Ἄλλο ὄνομα δὲν ἄκουγες.
 Τὰ, Γιάννης, Γιώργης καὶ τ' ἄλλα, πὺν ἄλλοῦ βρίσκον-
 ται σὲ ἀφθονία, ἐδῶ εἶχανε χαθεῖ ὅλως διόλου. Δὲ
 βράδυνα ὅμως νὰ μάθω τὴν αἰτία. Ἡ αἰτία εἶταν
 ἓνας δάσκαλος ἐπίτροπος κάποιας ἐκκλησιᾶς πὺν συμ-
 βούλευε τοὺς γονιοὺς καὶ τοὺς νονοὺς τὶ ὀνόματα
 νὰ βγάζουν. Κι' αὐτοί, ὅπως φαινόταν, κρατοῦσαν
 τὴ συμβουλή του. Ἄλλ' ἓνα ὄνομα πὺν ἄκουσα μιὰ
 μέρα, ποτὲ δὲν πίστευα νὰ τὸ ἀκούσω, ἂν καὶ εἶταν

ἀρχαῖο καὶ Βασιλιᾷ μεγάλου. Ἀκουσα μιὰ μέρα ἓνα κορίτσι νὰ φωνάζει ἀπ' τὴν πόρτα, σ' ἓνα παιδί τοῖ-μπλικο, βρωμιάρικο, πὺν πῆγαινε σιγὰ μὲ μιὰ ἀκο-λουθία ἄπειρη μυγῶν :

— Βρέ, Ἀρταξέρξη, δὲν κουνᾷς λίγο τὰ ξεράδια σου !

* * *

Τὸ μεσημέρι τὰ τραγούδια ἔπαψαν. Ἡσυχία με-γάλη ἔπεσε στὴ γειτονιά. Τώρα ὅμως μπουκάλες με-γάλες ἄδιες τρέχανε στὸ μπακάλη, καὶ γεμάτες γυρί-ζανε ἢ φεύγανε. Πῆγα κὲγὼ νὰ φάω στὸ μπακάλικο, γιὰτὶ καθὼς εἶχα μάθει ἀπ' τὴν κυρὰ Πανώρια, τὴν κυρὰ τοῦ σπιτιοῦ μου, ὁ μπακάλης αὐτὸς μα-γέρευε, καὶ μαγέρευε καλὰ καὶ καθαρά. Παρέες πολλὲς εἵτανε μέσα στὸ μπακάλικο καὶ τρώγανε, ἄλ-λεις σιωπηλά, καὶ ἄλλες σιγομιλώντας. Πῆγα καὶ κά-θισα σὲ μιὰ ἄκρη ἑνὸς τραπεζιοῦ, πὺν καὶ ἄλλοι κα-θόντουσαν, καὶ διέταξα τί νὰ μοῦ φέρουν. Θυμᾶμαι πὼς εἶχε ψάρια.

Καὶ γρήγορα μοῦ τᾶφερε ὁ ἴδιος ὁ μπακάλης. Αὐτὸς εἵταν ἓνας μελαχρινός, σχεδὸν καφετής, μεσό-κοπος μὲ μαλλιά κατσαρά, μὲ λίγες τρίχες γιὰ μου-στάκι καὶ μὲ μύτη ἀρχαίου ἀγάλματος. Ἀλλὰ τί βρωμιάρης, τί βρώμικα ροῦχα φοροῦσε ! Καὶ μοῦ τᾶφερε τὰ ψάρια, πὼς νομίζετε ; Ψαχουλεύοντας μὲ τὸ δάχτυλο τὸνα του ρουθοῦνι, καὶ ρίχνοντας σπάταλα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὸ περιεχόμενό του. Συχά-θηκα, ἀλλ' ἔφαγα γιὰτὶ πεινοῦσα. Μὲ προσοχή ὅμως.

Οἱ παρέες σιγομιλοῦσαν, τρώγανε καὶ πίνανε.

Καὶ ὁ μπακάλης πήγαινε κ' ἐρχότανε φέρονοντας κρασί, μεζέδες καὶ ἀδιάζοντας τᾶλλο του ρουθοῦνι.

Ξαφνικὰ στὶς παρέες ἔγινε κάποια κίνηση, ἓνας θόρυβος : Ὁ Μπλεμαρές!

..

Ἕνας χοντρός, μελαχροινὸς πολὺ, μὲ κατάμαυρα μάτια ὑγρά, καὶ μὲ μαλλιά καὶ μουστάκι σὰν τὸ φτέρωμα τοῦ κοράκου, εἶχε παρουσιαστῇ ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ μπακάλικο, στὴν πόρτα του.

— Ὅρίστε, Ὅρίστε!

Ὅλοι τὸν θέλανε κοντά τους, ὅλοι κάνανε τόπο γιὰ νὰ καθίσει, τοῦ δίνανε τὶς καρέκλες τους. Ἐνόμισα στὴν ἀρχή, πὼς θά'τανε κάποιος μεγάλος καὶ τρανὸς τῆς γειτονιάς, γιατί φοροῦσε καὶ καλὰ ροῦχα, ἀλλ' ἔπειτα ἔμαθα τί εἶταν. Ὁ Μπλεμαρές, παιδὶ ἀτοιγγάνας καὶ Ἑλληνα, εἶταν ὁ μεγαλύτερος μπεκοῦης τῆς γειτονιάς. Τῆς γειτονιάς ὅμως μόνο; Ἀφοῦ λέγανε μυθικὰ πράγματα γι' αὐτόν; Ποτὲ δὲ μεθοῦσε, ὅσο κι' ἂν ἔπινε, καὶ κανεὶς δὲν τὸν εἶδε, ὄχι μεθυσμένον ἀλλὰ λίγο νὰ φαίνεται, ὅτι ζαλίστηκε. Ἐπινε, ἔπινε, ἔπινε κι' ὅλο ζητοῦσε νὰ πιεῖ.

Καὶ λέγανε οἱ θαυμαστές του, πὼς καὶ σὲ λίμνη ἀπὸ κρασί ἂν τὸν ἔρριχναν, θὰ τὴ ρουφοῦσε ὅλη, καὶ ὅταν ἐβγαίνει θὰ ζητοῦσε νὰ πιεῖ ἓνα ποτηράκι, γιὰ ξεκούρασμα...

Ἀφῆσα τὸ Μπλεμαρὲ καὶ τοὺς φίλους του νὰ πίνουνε καὶ πῆγα στὸ δωμάτιό μου.

Εἶχα κλείσει τὸ παράθυρο τοῦ δρόμου, κ' εἶχα ἀνοίξει τᾶλλο ποῦβλεπε στὴν αὐλή.

Ἡ κυρὰ Πανώρια ἔλειπε ἀπ' τὸ πρωί. Εἶχα μάθει πὼς πήγαινε στὴν κόρη της, πὺν εἶταν παντρεμένη κ' ἐρχόταν τὸ βράδι μὲ τὸν ἄντρα της. Αὐτὸς εἶχε μαγαζί μὲ τὸ γαμπρό του. Γύριζα μέσα στὸ δωμάτιο. Ἀλλὰ ξαφνικὰ κάτι εἶδα ἔξω, πὺν μ' ἔκαμε νὰ τιναχτῶ, νὰ ταραχτῶ, σὰ νᾶδα ἥλιο νὰ βγαίνει μεσάνυχτα.

Μιὰ κόρη καστανή, ὠραία ὠχρὴ ἀλλὰ παχουλὴ, εἶτανε σ' ἓνα παράθυρο ψηλό, κακοφκιασμένου σπιτιοῦ, καὶ κοιτάζε ἐκεῖ, σὲ μένα, στὸ δωμάτιό μου!

Μὲ εἶδε πὺν τὴν εἶδα καὶ πῆγε πρὸς τὰ μέσα. Ἐγὼ πῆγα κοντὰ στὸ παράθυρο. Αὐτὴ στεκόταν καὶ μὲ κοιτάζε. Ἐγὼ ἀφοῦ ἔρριξα ματιὲς στὴν αὐλὴν κεῖδα τὶς ὄρνιθες τῆς κυρὰ Πανώριας νὰ γυρίζουν σήκωσα τὸ κεφάλι σαυτῇ. Πάλι ἦρθε πρὸς τὸ παράθυρο. Κ' ἔκανε τώρα τὸ ἴδιο πὺν ἔκανα κ' ἐγὼ. Κοίταξε ἐδῶ καὶ κεῖ, κάτω. Καὶ πάλι πῆγε μέσα καὶ στάθηκε κοιτάζοντάς με.

Γιὰ μιὰ στιγμή τὴν ἔχασα. Ἀλλὰ νὰ τὴν καὶ μ' ἓνα ρόδο στὰ χέρια. Καὶ στάθηκε χωρὶς νὰ πλησιάζει στὸ παράθυρο, μὲ τὰ μάτια στηλωμένα σὲ μένα. Κεῖ εἶχε κάτι μάτια! Ξαφνικὰ τὴ βλέπω νὰ φέρνει τὸ ἄνθος στὰ χεῖλια, χωρὶς νὰ πάψει τὸ κοιτάγμα...

Ὅταν ὁ ἥλιος εἶχε χαθῇ πιά, καὶ ἡ κόρη εἶχε κρυφτεῖ, βγήκα ἔξω, στὸ δρόμο. Εἵμουν εὐτυχισμένος, ἀλλὰ καὶ ἀνήσυχος. Ἀνήσυχος γιὰ τὴν τόλμη τῆς κόρης, πὺν γοήγορα γοήγορα ζητοῦσε τὴ σχέση μου.

Καὶ κοιτάξα τότε, τὴ δύση..

Ἡ δύση εἶτανε ρόδινη...

Ἐπεςα νωρὶς νά κοιμηθῶ. Ὡρες ὅμως ἔμεινα ἄ-
χρυσπος βυθισμένος σὲ κείνη τὴν εὐτυχία καὶ τὴν ἡ-
συχία...

Ἐπὶ τέλους ὁ ὕπνος μὲ πῆρε. Καὶ κοιμώμουνα βα-
θυά, ὅταν ξύπνησα ἀπὸ χτύπημα καμπάνας μικρῆς,
ποὺ σήμαινε ἐκεῖ κοντά!

— Μπά! εἶπα, τεῖνε αὐτό!

Ἡ καμπάνα χτύπησε λίγο ἀκόμα, κ' ἔπαψε. Ση-
κώθηκα καὶ ἀνάβοντας φῶς, εἶδα τὴν ὥρα. Εἵτανε
δυὸ μετὰ τὰ μεσάνυχτα.

Ἀκουσα βήματα στὸ δρόμο καὶ ἀνοιξα τὸ παρά-
θυρο. Ἡ νύχτα εἵταν κατασκότεινη. Τὰ βήματα
σιγά, σιγά ἐχάνονταν πρὸς τοὺς κήπους.

Ἐκλεισα τὸ παράθυρο καὶ πλάγιασα σβύνοντας
τὸ φῶς.

Ξύπνησα πρωί, πολὺ πρωί. Καὶ ξύπνησα μόνος
μου, χωρὶς νά πεταχτῶ ἀπ' τὸ ξυπνητήρι τῶν ντενε-
κέδων.

— Ἴσως, σκέφτηκα δὲ θάρθε τὸ νερό...

Ἀκουσα ἡσυχία μεγάλη στὸ δρόμο, παντοῦ. Κοί-
ταξα ἀπ' τὸ παράθυρο τῆς αὐλῆς, τὸ παράθυρο τῆς
κόρης. Κλειστό. Μὰ εἵταν καὶ πολὺ πρωί. Θὰ κοι-
μώταν...

Πῆγα τότε στὸ ἄλλο καὶ τᾶνοιξα. Μιὰ γυναῖκα
ἐπαιρνε νερὸ ἀπ' τὴ βρύση! Ἀλλή καμμιά, κ' ἐρη-
μιὰ στὸ δρόμο. Μὰ τί συνέβαινε;

Πέρασε ὥρα. Ὁ ἥλιος βγῆκε, φώτισε. Ὁ δρόμος
ἐρημος σχεδόν. Ἐνα παιδάκι, ἀπ' τὰ γυμνά, βγῆκε

γιὰ μιὰ στιγμή, ἔκανε μιὰ βόλτα τρέχοντας σὰ νεαρό ἄλογο, καὶ πάλι χώθηκε στὸ σπίτι του. Καὶ τὸ παράθυρο τῆς κόρης κι' αὐτό, ξακολουθοῦσε ν'ἄνε κλειστό..

Ἦθελα νὰ ρωτήσω τί συμβαίνει, ἀλλὰ πού; Καὶ μόλις εἶδα στὴν αὐλὴ τὴν κυρὰ Πανώρια, βγῆκα γιὰ νὰ μάθω.

Ἐρχινε κριθάρι στὶς ὀρνιθές της, Μέσα ὅμως, σ' ἓνα δωμάτιο, εἶδα τὸν ἄντρα της καὶ ἀπόρησα. Αὐτὸς ἔφευγε πολὺ πρωΐ.

— Μήπως εἶνε καμμιά ἑορτή, κυρὰ Πανώρια; τὴ ρώτησα.

— Ἑορτή; Ὁχι, ὄχι!

— Τότε γιὰτί εἶνε ἔτσι...

Αὐτὴ κούνησε τὸ κεφάλι της.

— Γιὰτί ἓνα παιδί τῆς γειτονιάς μας πέθανε!

Θυμήθηκα τότε καὶ τὸ χτύπημα τῆς καμπάνας, καὶ νόμισα πὼς εἶτανε, γιὰτί εἶχε πεθάνει αὐτὸ τὸ παιδί. Καὶ τὴ ρώτησα.

— Χτύπησαν στὸ νεκροταφεῖο, γιὰτί εἶχανε φέρει κάποιον ποὺ βρήκανε νεκρό σ' ἓνα δρόμο κοντὰ στὰ περιβόλια..

— Καὶ τὸ νεκροταφεῖο ποὺ εἶνε;

— Δὲν τὸ ξέρεις! Νὰ ἐδῶ κοντὰ στὰ κυπαρίσια!.

Ἡ ἡμέρα προχωροῦσε. Τὸ παράθυρο ἔμενε κλειστό. Ἀλλ' ὁ δρόμος ἄρχισε νὰ γεμίζει θόρυβο καὶ βγῆκα κὲγὼ νὰ δῶ.

— Μὰ τί ὅμως εἶταν ἐκεῖνα τὰ μαῦρα ροῦχα; Ἄν

μὴ ὅλες, οἱ περισσότερες γυναῖκες καὶ τὰ κορίτσια φοροῦσαν μαῦρα !

— Μὴ τᾶβαλαν γιὰ τὴν κηδεῖα, σκεπτόμουνα, ἢ ὁ θάνατος εἶχε χτυπήσει ὅλων αὐτῶν τὸ σπίτι ;

Καὶ ὅλοι καὶ ὅλες ἐκλαιγαν, ὅταν πῆγαιναν τὸ νεκρὸ νέο. Εἶδα καὶ κείνη. Καὶ αὐτὴ μαυροντυμένη, κ' ἐκλαιε... Μὲ εἶδε κι' αὐτὴ κ' ἓνα μικρὸ χαμόγελο ἐχάραξε τὴ δακρυσιμένη της μορφή.

Τὸ μεσημέρι πῆγα σ' ἄλλο μπακάλικο τῆς γειτονιάς, κῆφαγα.

Ὅταν ἐπέστρεψα εἶδα τὴν κόρη στὸ παράθυρο νὰ κάθεται καὶ νὰ φαίνεται ὅτι μὲ περιμένει.

Πλημμυρισμένος ἀπὸ χαρά, ἐτόλμησα νὰ τὴ χαιρετήσω. Κι' αὐτὴ μ' ἐχαιρέτισε μὲ χαμόγελο.

Ἡ γειτονιά αὐτὸ τὸ ἀπόγευμα δὲν τραγούδησε, μὲ σιωπὴ τὸ πέρασε.

Ἐγὼ ἔμεινα ὥρες ἐκεῖ, στὸ παράθυρο κολυμπώντας στὴν εὐτυχία. Καὶ ἡ κάθε στιγμή, πού ἐρχότανε, μοῦ ἔδινε ἀπὸ ἓνα κῶμα εὐτυχίας πού μ' ἐξάλιζε.

Καὶ ὅταν ὁ ἥλιος ἔφυγε καὶ ἡ κόρη κρύφτηκε, βγῆκα πάλι στὴν πόρτα. Ἡ ματιά μου ζήτησε τὴ δύση.

Ἡ δύση εἶτανε μαυρισμένη..

Πρῶί, πολὺ πρῶί κρότοι δαιμονισμένοι ντενεκέδων, φωνῆς οὐρλιάσματα μὲ ξύπνισαν. Πάλι εἶχαμε τὸ ἴδιο πανηγύρι καὶ χειρότερο. Κ' εἶταν Κυριακή.

Ὁ θόρυβος δυνάμωσε τόσο, πού μὲ ἀνάγκασε νὰ βγῶ στὸ παράθυρο. Καὶ κείνη τὴ στιγμή εἶχαν ἀρ-

παχτεῖ μαλλιά μὲ μαλλιά, οἱ γυναῖκες, οἱ ντενεκέδες κατέβαιναν στὰ κεφάλια.

“Αντρες μισόγυμνοι, ἄλλοι χωρὶς καπέλλο τρέχανε νὰ τὶς χωρίσουν.

Εἶδα καὶ τὴν κυρὰ Πανώρια ν᾿αῤχεται μὲ τὴ στάμνα τῆς τραυματισμένη. Τῆς εἶχαν ἀνοίξει ἄλλο ἓνα στόμα στὴν κοιλιά.

“Οταν ἡ μάχη ἔπαψε, βγῆκα στὴν πόρτα. Στάμνες, κανάτια σπασμένα, εἶταν γύρω ἂπ’ τὴ βρύση, ντενεκέδες πατημένοι. Εἶδα καὶ νὰ κουβαλοῦν ἂπ’ τὸ σπίτι ποῦχε πεθάνει κεῖνος ὁ νέος.

Ἐτοιμαζόμουνα νὰ μπῶ γιὰ νὰ δῶ μὴν εἶχε ἀνοίξει ἡ κόρη τὸ παράθυρο, ὅταν εἶδα κάτι καὶ μὲ σταμάτησε.

Ὁ Μπλεμαρὲς κρατώντας δύο παλιοκαρέκλες εἶχε φανεῖ στὸ δρόμο, καὶ πίσω του μὲ παλιοπράγματα πέντε, ἕξη παιδιὰ. Καὶ πιὸ πίσω, μιὰ γυναῖκα ξερακιανή, μ’ ἓνα τραπεζάκι.

Πέρασαν στὴ γραμμὴ ἀπὸ προστά μου χωρὶς νὰ μὲ κοιτάξουν, καὶ μιὰ καὶ δυό, διευθυνθήκαν καὶ μπήκανε στὸ σπίτι ποὺ κουβαλοῦσε.

Μέσα ποὺ πῆγα, τὸπα στὴν κυρὰ Πανώρια.

— Μὰ αὐτὸ τόξερα ὅτι θὰ γίνει, μοῦ ἀπάντησε.

“Ο Μπλεμαρὲς ἔτσι κάνει ! Ἄρα πεθάνει κανεὶς ἀπὸ φτίση, καὶ φύγουν οἱ δικοί του, πάει αὐτὸς καὶ κάθεται κάμποσον καιρὸ γιὰ νὰ λησμονηθεῖ. Δὲν πληρώνει νοῖχι.

Τὸ βράδυ ἔμαθα καὶ ἄλλα ἀπ’ τὴν κυρὰ Πανώρια. Τὴ γειτονιά τὴν ἔδερνε ἡ φθίση. Τὰ ροῦχα τὰ

μαῦρα οἱ πὶο πολλὰς τὰ φοροῦσαν γιὰτὶ ἡ φθίση τοὺς εἶχε ἀφανίσει. .

Τρόμαξα. Ἀλλὰ μποροῦσα νὰ φύγω ἀπ' ἐκεῖ ; Μέσα σὲ κείνη τὴν κόλαση, καθὼς μοῦ φάνηκε ὅταν ἄκουσα γιὰ τὴν ἀσθένεια, ἐγὼ εἶχα βρεῖ ἕναν παρὰ-δεισο...

Ἡ σχέση μου μὲ τὴν κόρη πηγαινε καλὰ καὶ καλὰ. Ἡ τόλμη της ἐκείνη, πὺ ἀκόμα μὲ κρατοῦσε σὲ ἀνησυχία, τὴν ἔκανε νὰ κατεβεῖ ἕνα ἀπόγευμα στὸ μισογκρεμισμένο τοῖχο τῆς μάντρας, πὺ μᾶς χωρίζε, καὶ νὰ μιλήσουμε. Καὶ μετὰ δυὸ μέρες πέρασα τὴ μάντρα καὶ ὥρες μείναμε σ' ἕνα μικρὸ δωμάτιο. Σχεδὸν πρωτὶ ἔφυγα. Ἀπὸ τότε δὲν ἐπέτρεψα πιά στὸν ἑαυτὸν μου νὰ ἔχει κείνη τὴν ἀνησυχία.

Εἶχε μόνο μιὰ μάνα. Ἡ μάνα της κοιμόταν.

Κάθε βράδι μαζί της εἶμωνα. Καὶ ὅταν πλησίαζε τὸ ξημέρωμα ἔφευγα γιὰ νὰ πάω στὸ δωμάτιό μου. Τὸ κρεβάτι μου ἔμενε πάντα στρωμένο.

Σκεπτόμωνα νὰ τὴ ζητήσω γιὰ νὰ μὴν πηγαῖνω ἔτσι σὰν κλέφτης. Κ' εἶχα βρεῖ καὶ κάποια ἐργασία.

Ἐνα βράδι ὅμως, μάταια τὴν περίμενα νὰ φανεῖ, γιὰ νὰ πηδῆσω τὴ μάντρα, μάταια.

Τὸ ἄλλο βράδι ἐπίσης. Ἀνησυχία τρομερὴ ἄρχισε νὰ μὲ δέρνει. Σκέφτηκα νὰ ρωτήσω τὴν κυρὰ Πανώρια καὶ τὴ ρώτησα. Εἶταν Κυριακὴ μάλιστα ἀπόγευμα, καὶ δὲν εἶχε φύγει γιὰ τὴν κόρη της.

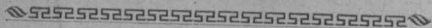
— Τῶχα μυριστεῖ, παιδί μου, πὼς τᾶχατε καλὰ, τῶχα μυριστεῖ ! μοῦ εἶπε. Παιδάκι μου, κι' αὐτὴ θὰ πάει νὰ βρεῖ τὶς ἀδελφές της καθὼς φαίνεται ! Αὐτὴ

παιδί μου, ἔπεσε ξαφνικὰ βαρὺ ἀπ' τὴν καταραμένη
ἀρρώστια, πὺν δέρνει τὴ γειτονιά μας! Εἴτανε γι'
αὐτὴ χτυπημένη καὶ γρήγορα, ἀργὰ θὰ πηγαίνε. Μὰ
καὶ γι' αὐτὸ ἡ μάνα τῆς τῆς εἶπε, ν' ἀπολάψει τὸν
κόσμο, νὰ κάνει ὅτι ἐπιθυμεῖ...

Ὅταν βγῆκα συντριμμένος ἔξω στὴν πόρτα, στὸ
δρόμο γιὰ νὰ πάρω ἀέρα, ἡ ματιά μου πῆγε στὴ
δέση.

Ἡ δύση εἶταν κόκκινη σὰν αἱματωμένη ὅπως τὴν
πρώτη φορὰ πὺν πῆγα κεῖ... Καὶ τὰ κυπαρίσσια
κουνιόντανε σιγά.

ΠΑΤΩΝΤΑΣ ΣΤΙΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Κάτι βαρύ, βαρύ, πνιχτικό, θυμᾶμαι, εἶχε ἡ μέρα ἐκείνη. Ὁ οὐρανὸς γεμᾶτος, κλεισμένος ὅλος ἀπὸ σύννεφα, ποὺ κάποτε, κάποτε ράντιζαν τὸ διψασμένον χῶμα, καὶ ἀέρας δὲ φυσοῦσε. Τὰ δέντρα τοῦ μεγάλου κήπου τοῦ σπιτιοῦ της, τὰ γνώριμά της δέντρα, τὰ μαῦρα κυπαρίσσια, ἀκίνητα μένανε σὰ νάχανε βυθιστεῖ σέ μιὰ μεγάλη δέηση, ποὺ κάνανε γιὰ τὴν ψυχὴ της. Ἀλλὰ δέντρα τώρα ἀδελφία τους, θὰ τὴν συντρόφευαν, θὰ τῆς κρατούσανε συντροφιά στὸν ἀπέραντο ὕπνο της...

Ἄλλοι μιλοῦσαν, σιγομιλοῦσανε λέγοντας ἄλλα πράγματα, διάφορα καὶ ὅπως διόλου ξένα ἀπ' αὐτὸ ποῦχε γίνεи. Ἐγὼ καὶ ὁ φίλος μου ὁ Δημόπουλος, καθόμαστε παρᾶμερα, καπνίζοντας.

Ξαφνικὰ εἶδα τὸ μπάρπα Γιῶργο νὰ μπαίνει. Εἶχε τὰ μάτια κλαμμένα, φουσκωμένα, κόκκινα καὶ ὑγρὰ ἀκόμα. Ἐμένα μοῦρθε νὰ γελάσω. Ξέρω κ' ἐγὼ πῶς μοῦ φάνηκε μὲ τὰ κλαμμένα μάτια. Κωμικὸς ἴσως. Ποτὲ ὅμως, δὲ θὰ μπορούσα νὰ φαντασθῶ τὸν μπάρμπα Γιῶργο νὰ κλαίει! Εἶχε μιὰ μορφὴ ἄγρια, καὶ ἄγρια. Χοντρά φρύδια μὲ κάτι τριχάρες, ποὺ πηγαινάν νὰ σκεπᾶσουν τὰ μάτια του, τὸ βλέμμα σκληρὸ σὰ μαντρόσκυλου καὶ τὰ ψαρρά του μουστάκια, μεγάλα καὶ ἴσια, σὰ γάτου, ποὺ δὲν κρύβανε τὰ πλατειά του χεῖλια. Ὅταν τὴν ἔβλεπε κανεὶς αὐτὴ

τῇ μορφῇ θάλλεγε, ὅπως ἐγώ, ὅταν τὸν πρωτογνώ-
ρισα:

— Μωρὲ αὐτὸς θά'νε γεροκακοῦργος!

Καὶ ὅμως, πιδ ἥσυχο, πιδ ἀγαθὸ ἄνθρωπο δὲν εἶχα
δεῖ. Τὰ ἄγρια μουστάκια, ἡ σκληρὴ ματιὰ καὶ ὅλα
τᾶλλα, εἴτανε σὰν ψεύτικα, ἡ σὰ νὰ φοροῦσε προσω-
πίδα ἀγριανθρώπου. Τὸν θυμοῦμαι τὸ χειμῶνα, τὴν
καλὴ ἐποχὴ, τὴν εὐτυχισμένην, ὅταν πήγαίνα σ' αὐτὸ
τὸ συγγενικὸ μου σπίτι, κ' ἔμεινα λίγες ὥρες τὸ βράδι.
'Ερχόταν κι' αὐτός, κ' ἐρχότανε γιὰ νὰ πεῖ παρα-
μύθια. Μὰ τί μανία εἶχε πάθει μ' αὐτά !.. Καὶ τὴν
ἡμέρα ἀκόμη ὅσες φορές τὸν εἶδα, μέσα στὴν ὀμι-
λία, προσπαθοῦσε νὰ χώσει κ' ἓνα παραμῦθι. Καὶ
θυμώταν παραμύθια πολλὰ, πλῆθος, ποὺ τὰ κρα-
τοῦσε καλὰ ἡ μνήμη του. 'Αλλ' ὅταν τὰ τελείωνε καὶ
δὲν εἶχε ἄλλα, ἔλεγε καὶ δικά του. Δὲ μᾶς τῷλεγε ὅτι
εἴταν δικά του, ἀλλὰ τὸ καταλαβαίναμε, γιὰτὶ κόμ-
πιαζε, σκεπτόταν καὶ πολλὰς φορές δὲ μπορούσε νὰ
βρεῖ τὸ τέλος.

Καὶ ὅταν θᾶρχιζε παραμῦθι, θᾶρχιζε ἔτσι, τίς
βραδιὲς τίς χειμωνιάτικες:

— 'Ακοῦτε, μᾶς ἔλεγε, νὰ σᾶς πῶ ἓνα παραμῦθι!
Κανεῖς δὲν τὸ ξέρει κανεῖς ἄλλος! 'Εμπρός, ἀκοῦστε
καλά: Μιὰ φορὰ εἴταν ἓνας βασιλιᾶς καὶ μιὰ βασι-
λισσα...

'Αν δὲν εἴταν κανένα δικό του παραμῦθι, τίς πε-
ρισσότερες φορές αὐτὸ τὸ παραμῦθι, ποὺ δὲν τῷξερε
κανεῖς, τὸ ξέραμε ὅλοι μας. 'Αλλὰ δὲν τοῦ λέγαμε
τίποτα, τὸν ἀφίναμε νὰ τὸ λέει. Μὰ καί ἂν τοῦ τὸ
λέγαμε, αὐτὸς θὰ φώναζε:

— Δὲν εἶνε, ἔχετε ἄδικο! Ἔχει μέσα τὸ δικό σας τὸ κουβάρι πὺν ξετυλάει ὁ ἀντρειωμένος;

— Μὰ αὐτὸ δὲν τῶπες!

— Θὰ τῶλεγα.

Καὶ στὸ παραμῦθι, ποῦλεγε, κόλουσε κ' ἓνα κουβάρι, πὺν ξετύλαγε ὁ ἀντρειωμένος καὶ παρουσιάζονταν πολυτεῖες...

Ἔκανε καὶ μιὰ παγαποντιά. Ἀμα εἶχε τελειώσει τὰ παραμῦθια κ' ἔλεγε δικά του, πολλὲς φορὲς ἢ ἐπειδὴ βαριότανε νὰ σκέπτεται, ἢ δὲν εὔρισκε, ἔπαιρνε ἀπ' τὸνα παραμῦθι, ἔπαιρνε ἀπ' τ' ἄλλο, ἀπ' ἐκεῖνα, πὺν μᾶς εἶχε πεῖ, καὶ προσπαθοῦσε νὰ κάνει παραμῦθι. Ἀλλὰ μιὰ βραδυνὰ σωστὰ τὰ θαλάσσωσε.

— Μὰ τί ἔγινε ὁ κουτσὸς μὲ τὸνα πόδι; τὸν εἶχα ρωτήσει.

— Σᾶς εἶπα γὼ γιὰ κουτσὸ μὲ τὸνα πόδι;

— Πῶς, πῶς! φώναξαν ὅλοι καὶ ὅλες.

Αὐτὰ ὅλα ἔφερε στὴ μνήμη μου ἡ θεά του. Χωρὶς νὰ φανεῖ ὅτι μὲ εἶδε, χωρὶς νὰ μὲ προσέξει διόλου, πῆγε καὶ κάθισε σὲ μιὰ γωνιά, κ' ἔμεινε κεῖ μὲ σκυμμένο κεφάλι.

Ἐγὼ δὲν τὸν πρόσεχα πιά, τὸν εἶχα λησμονήσει καὶ κάτι ἔλεγα σιγὰ στὸ φίλο μου τὸ Δημόπουλο. Ξαφνικὰ ἀκούω τὴ φωνή του νὰ λέει:

— Ἔτσι εἶνε αὐτὸς ὁ κόσμος, ἔτσι εἶνε!.. Κ' εἶχε μεγάλο δίκαιο κεῖνος ὁ Βασιλέας!.. Εἴταν ἓνας μιὰ φορὰ, μεγάλος βασιλιάς, ἀλλὰ ποτέ του δὲν εἶχε κλάψει, δὲν ἤξερε ἀπὸ κλάμμα! Ἐβλεπε τοὺς ἄλλους πὺν κλαίγανε καὶ ἀποροῦσε...

Εἶχε ἀρχίσει ὁ μπάρομπα Γιώργος πάλι παραμῦθι!

Ὅταν φύγανε οἱ ξένοι καὶ ὁ μπάριμπα Γιώργος βγήκε ἔξω, ἔμεινα γὼ καὶ ὁ Δημόπουλος, ποὺ τὸν κράτησα γιὰ νὰ φύγουμε ἔπειτα μαζί.

Ἡ μέρα εἶχε ἀρχίσει νὰ χάνεται, εἶδαμε τὸ σβύσιμό της, τὸ λιποψύχισμά της. Ἀλλὰ τὰ σιωπηλὰ ἴσαμε τότε, δέντρα τοῦ κήπου, ἀρχίσανε νὰ θορυβοῦνε...

Σὰ νὰ γύρισε μου φάνηκε ἄλλο φύλλο, τὸ πένθιμο νὰ ἔκλεισε.

Ἡ μάνα καὶ ὁ πατέρας δὲν εἶταν ἀπ' τὴν ἀρχή, στὸ δωμάτιο αὐτό, οἱ κόρες καὶ οἱ δύο, εἶχαν τραβηχτεῖ γιὰ μιὰ στιγμή, ἀπὸ φωνὴ τῆς μάνας, καὶ μᾶς ἄφισαν μόνους.

Ὁ Δημόπουλος βρῆκε ἓνα μεγάλο βιβλίο καὶ τᾶνοιξε. Εἶταν νότες καὶ ἀπὸ κάτω ἓνα τραγουδάκι...

— Δές... μου εἶπε.

Καθὼς κοιτάζα κ' ἐγὼ καὶ διάβαζα τὸ τραγουδάκι, ἓνα γνωστό μου, ποὺ τραγουδοῦσε τόσο ὥραϊα ἢ μεγάλη ἀδελφή, μπῆκε αὐτὴ μέσα καὶ μᾶς εἶδε.

— Ἀ, ἔκανε, πάει πιὰ τὸ τραγούδι, πάει ! Δὲ θὰ τραγουδήσω ποτέ, ποτὲ πιὰ ! Εἶνε τελειωμένο ! Σᾶς κάνω τὸ μεγαλύτερο ὄροκο !

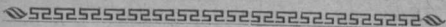
Ὁ φίλος μου χαμογέλασε πικρὰ καὶ κούνησε τὸ κεφάλι.

— Ὅχι, τῆς εἶπε, μὴν τὸ λέτε αὐτό, γιατί θὰ τραγουδήσετε πάλι !..

— Ποτέ !.

— Καὶ ὅμως, θὰ τραγουδήσετε ! Ἀκούσατέ με !... Πάντα θὰ ἔρχεται σὲ λίγο, τὸ τραγούδι στὰ χεῖλιά σας καὶ θὰ τὸ παύετε γρήγορα, θὰ τὸ κόβετε ταραγμένη. Καὶ αὐτό θὰ γίνεται ἕως ὅτου μιὰ μέρα, μετὰ

καιρό, θὰ τὸ πῆτε ὁλόκληρο ! Θὰ τὸ ἐξακολουθή-
 σετε, πιστεύσατέ με, θὰ τὸ ἐξακολουθήσετε περνῶν-
 τας; ἢ πατῶντας πάνω στὶς ἐνθυμήσεις, στὴν ἀνά-
 μνηση τῆς χαμένης ! Καὶ μετὰ ; Μετὰ θὰ τραγου-
 δᾶτε, ὅπως τραγουδοῦσατε πρὶν, πρὶν συμβεῖ αὐτό,
 τὸν καιρὸ τὸν εὐτυχισμένο !..

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΓΕΡΟ ΛΕΒΑΝΤΗ

Καθισμένοι στὸ ἰδιαίτερο τοῦ μαγαζιοῦ τοῦ κύρ Ἡλίου, μέναμε ἀπ' ὥρα, σιωπηλοί. Μιὰ στενοχώρια μᾶς βάρυνε. Πρὶν εἶχαμε πεῖ πολλὰ γι' αὐτὴ τὴ στενοχώρια, καὶ μετὰ, ἀφοῦ εἶπαμε, εἶπαμε ὁ ἕνας στὸν ἄλλον, πάλι γι' αὐτὴν ἀρχίσαμε νὰ λέμε καὶ μὲ τὸν ἑαυτό μας.

Πάνω σαὐτὸ ἡ πόρτα ἄνοιξε καὶ φάνηκε ὁ γέρο Λεβαντῆς. Ἦρθε καὶ κάθισε κ' αὐτὸς στὸ τραπέζι μας. Ἡ συζήτηση μὲ τὸν ἑαυτό μας ἔπαψε στὴν ἐμφάνισή του. Ἀλλ' αὐτὸς ἀντὶ νὰ μιλήσει, νὰ πεῖ, ὅπως πάντα, γιατί εἶχε εὐθυμία νεανική, ἡ νέου εὐθυμου μ' ὅλα του τὰ ὀγδόντα τέσσερα χρόνια, τὸν εἶδαμε νὰ μένει σκεπτικός κι αὐτὸς καὶ στενοχωρημένος σὰν καὶ μᾶς.

—ὦ, ὦ ! ἔκανα, ἄλλος μὲ στενοχώρια μᾶς ἦρθε ! Μὴ ἔχουμε συνέδριο στενοχωρημένων ;

—Μὰ τὸν ἄγιο, εἶπε αὐτός, ἔχεις δίκαιο, εἶμαι στενοχωρημένος ! Δὲν ἔχω ὀρεξὴ ἀπόψε, μοῦ κόπηκε !

—Μὰ πῶς ἔγινε αὐτὸ τὸ θαῦμα ; ρώτησε ἕνας ἀπ' τὴν παρέα μας !

—Θὰ σᾶς τὸ πῶ, μωρὲ παιδιά, γιατί εἶνε ἀλήθεια, περὶεργο ! Ἀλλὰ πῶς νὰρχίσω ; Πρέπει πρῶτα, πρῶ-

τα, νὰ σᾶς πῶ μιὰ παλιά μου ἱστορία, ἓνα μυστικό μου !.. Τώρα πάλιωσε πιά !..

Ὅλων τὰ μάτια λάμπανε, μιὰ πνοὴ φύσηξε ζωῆς στὴν παρέα μας, καὶ οἱ καρτέκλες κινηθῆκανε πιὸ κοντά !

— Γιὰ λέγε, λέγε μας !

— Ἀκοῦτε καλά !.. Εἶχα κ' ἐγώ, ἄρχισε αὐτός, μιᾷ φορὰ κ' ἓναν καιρό, μάνα ! Δὲν πιστεύω κανεὶς σας νὰ μπιβᾷ ; Πῶς δὲν εἶχα μάνα κ' ἐγώ καὶ δὲν εἶμουνα μιὰ φορὰ κ' ἓναν καιρό, παιδί, καὶ φώναζα — Μαμά, μάνα ; Ναὶ εἶχα κ' ἐγώ μαμά' μάνα... Μάνα !

Ἄς εἶνε. Ἔτσι εἶνε ὁ κόσμος !.. Ποὺ λέτε, ὅπως καὶ τώρα, ἐδῶ, μιὰ ἀσθένεια εἶχε πέσει στὴν πατρίδα μου μεγάλη ὅμως, πολὺ αὐτὴ, καὶ θέριζε κόσμο καὶ κοσμάκη... Ἄλλοι εἶχανε φύγει, πήραν τὰ βουνά, ὅπως λένε, γιὰ νὰ σωθοῦν, κιᾷλλοι εἶχαν κλειστεὶ στὰ σπίτια τους. Οἱ δρόμοι εἴταν ἔρημοι, ἄκουγα νὰ λέει ὁ πατέρας μου ἔπειτα, καὶ κάποτε ξεφωνητὰ ἀκούγονταν... Φόβος καὶ τρόμος !.. Ἐνα ἀμάξι μακρύ, λέγανε, γύριζε κ' ἐπαιρνε τὰ πτώματα καί, χωρὶς παπᾶ καὶ διᾶκο, τὰ πήγαιναν !.. Ἐμεῖς καθόμαστε ἔξω ἀπ' τὴν πόλη. Ἐκεῖ δὲν εἶχε γίνεи κανένα κρούσμα. Μέσα στὸ περιβόλι μας καὶ στὴν ἀποθήκη μας εἶχαμε ὅτι μᾶς ἀναγκαιοῦσε κ' ἐτσι δὲν τρέχαμε νὰ ζητοῦμε δῶ καὶ κεῖ... Καὶ δὲ βγαίναμε διόλου ἔξω ἀπ' τὴ μάντρα τοῦ περιβολιοῦ, μέναμε κεῖ κλεισμένοι. Ὁ πατέρας μου καὶ ἡ μάνα μου μᾶς φοβέριζαν. Ἄλλ' ἐγὼ ἔβγαίνα κρυφά. Δὲν πήγαινα πρὸς τὴν πόλη, ἀλλὰ γύριζα κεῖ ὅπου κάτι φίλους μου καὶ

παίζαμε. Παιδιά, παιδιά !, . Πεντάρα δὲ δίναμε γιὰ τὴν ἀρρώστια, κοιτάζαμε τὸ παιχνίδι μας...

— Ἀλλὰ μιὰ μέρα ἓνα ἀπ' αὐτὰ τὰ παιδιά, ἔνα πολὺ φτωχὸ παιδί, μᾶς εἶπε κάτι. Μᾶς εἶπε, ὅτι σ' ἔνα σπίτι, πού τὸ ξέραμε καλὰ, κοντὰ σὲ μιὰ ἔρημη ἐκκλησίτσα, μισὴ ὥρα ἀπὸ μᾶς, κἔξω σχεδὸν ἀπ' τὴν πόλιν, ὅλοι μέσα κεῖ εἶχανε πεθάνει ἀπ' τὴν ἀρρώστια ! Ἰσαμε τὸν τελευταῖο ! Καὶ τὸ σπίτι ἔμενε ἄδιο ἀπ' ἄνθρωπο μὲ τὰ πουλερικά...

Ἡ ἰδέα τῆς ἀρπαγῆς κίνησε ὅλους τοὺς συντροφους μου νὰ πάνε. Καὶ πῆγα κὲγὼ μαζί. Καὶ μπήκαμε στὸ σπίτι κεῖνο τὸ ἔρημα.. Ἀστετα !.. Ἐγὼ δὲν πῆρα τίποτα, γιατί πῶς θὰ τὸ πῆγαινα στοὺς γονιούς μου. Οἱ ἄλλοι πήραν. Τώρα πῶς θὰ τὰ παρουσιάζανε, δὲν ξέρω ! Μετὰ δυὸ ὅμως, μέρες, νὰ ἦ μάνα μου καὶ ἀρρωστένει ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀσθένεια ! Καὶ τὴ χάσαμε!.. Ἀρρώστησε καὶ ὁ πατέρας μου καὶ μιὰ ἀδελφή μου, ἀλλὰ σωθῆκανε...

Ὁ πατέρας μου δὲν ξαναπαντρεύτηκε, ἔμεινε ἔτσι, καὶ μόνος μᾶς περιποιότανε. Καὶ εἴμαστε τρία κορίτσια καὶ δυὸ ἀγόρια. Κάποτε ἄκουγα τ' ἀδέλφια μου νὰ λένε :

— Εἶδα ἀπόψε τὴ μανούλα μας !

Καὶ ὁ πατέρας μου πάλι :

— Εἶδα ἀπόψε τὴ μάνα σας !..

Ὅλοι τὴ βλέπανε ὅλοι στὸν ὕπνὸ τους, σὲ ὅλους πῆγαινε, καὶ μόνον σὲ μένα, σὲ μένα πού τὴν ἐπιθυμοῦσα τόσο, κἔκλαιγα νὰν τὴ δῶ, δὲν ἐρχότανε !.. Πέρασαν λίγα χρόνια. Ἡ μάνα μου σὲ μένα δὲν εἶχε φανεῖ ! Μιὰ μέρα μεγάλος πιά, καὶ γραμματισμένος,

μου ἦρθε ἡ ἰδέα, πὼς ἐγὼ τῆς πῆγα τῆς μάνας μου τὸ θάνατο. Καὶ τότε σὰ νὰ βρῆκα καὶ τὴν αἰτία, ποὺ δὲ φανερονότανε σὲ μένα !.. Τί μαρτύριο τράβηξα !.. Χρόνια καὶ χρόνια μοῦκοβε αὐτὸ τὴν κάθε χαρά! Καὶ μοῦ παρουσιαζόταν αὐτό, ἴσα, ἴσα, στὶς στιγμές, ποῦχα κάποια εὐθυμία. Ἀλλὰ σιγά, σιγά ἔπαψε νὰ μένοχλεῖ. Καὶ μήπως ἔφταιγα γώ, ἓνα παιδί ἀνόητο; Ἀλλὰ καὶ μεγάλος πιά, ἄντρας, ἡ μάνα μου ποτὲ δὲν μοῦ εἶχε παρουσιαστῇ στὰ ὄνειρά μου. Ὅταν πηγαινα νὰ δῶ τὶς ἀδελφές μου, παντρεμένες με παιδιὰ, τὸν ἀδελφό μου, ἄκουγα, πὼς εἶχανε δεῖ τὴ μάνα μας στὸν ὕπνο τους. Καὶ γὼ τί νὰ τοὺς πῶ; Τοὺς ἔλεγα πὼς κ'ἐγὼ τὴν εἶχα δεῖ. Κρατοῦσα καὶ τὸνα μυστικὸ καὶ τᾶλλο.

Περάσανε χρόνια καὶ χρόνια. Ἀλλὰ ἀπ' τ' ἀδέλφια μου στὴν πατρίδα, πεθάνανε καὶ ἄλλα ζοῦν ἀκόμα με παιδιὰ κ' ἐγγόνια. Κάποτε, ἀργὰ καὶ πού, πού βλέπουν καὶ μοῦ γράφουνε, μοῦ λένε, ὅτι βλέπουν, εἶδαν τὴ μάνα μας, ἢ τὸν πατέρα μας στὸν ὕπνο τους. Καὶ αὐτὸ ἴσα, ἴσα τοὺς παρακινεῖ καὶ μοῦ γράφουν. Ἐγὼ τὸν πατέρα μου κάπου κάπου τὸν βλέπω καὶ τὸν ἔβλεπα πάντα, ἀλλὰ τὴ μάνα μου ποτέ! Ποῦ νὰ φανεῖ σὲ μένα! Σὰ νὰ μοῦ βαστᾷ κάκια γιὰ κεῖνο ποὺ τῆς ἔκανα !.. Κι αὐτὸ εἶνε, αὐτό!..

Λοιπόν, σήμερα, νά, αὐτὸ τὸ ἀπόγευμα, πῆγα στὸ σπíti καὶ πλάγιασα λίγο, ὅπως συνηθίζω. Καὶ τί εἶδα στὸν ὕπνο μου νομίζετε; Τὴ μάνα μου!.. ναί, ναί, τὴ μάνα μου! Ὅστερα ἀπὸ τόσα χρόνια με θυμήθηκε!. Καὶ νὰ δεῖτε! Εἴμουν, λέει, μικρὸς καὶ κα-

θόμαστε κεῖ, στὸ σπίτι τὸ παλιὸ μὲ τὸ περιβόλι,
στὴν πατρίδα μας...

—Ν' ἀλλάξεις, μοῦ εἶπε, σοῦ τὰ πλυννα τὰ ρουχὰ
σου καὶ στεγνώσανε !..

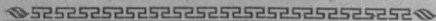
Κ' εὐθὺς ξύπνησα...

Ὁ γέρο Λεβαντῆς ἔπαψε καὶ χαμήλωσε τὸ κεφάλι.
Ἐμεῖς μείναμε ἄφωνοι. Αὐτὸς πάλι, μίλησε, μὲ κά-
ποιο πικρὸ χαμόγελο, ὑψώνοντας τὸ κεφάλι :

— Παιδιά, νὰ τὸ ξέρετε, μὲ συγχώρεσε ἡ μάνα
μου, ἀλλὰ... τώρα μὲ θέλει μαζί της !..

Τοῦ δώσαμε θάρρος, τὸν περγελάσαμε, κἔπειτα μὲ
τὸ κρασι φάνηκε ὁ γέρο Λεβαντῆς νὰ τὸ λησιμόνησε.

Τὴν ἄλλη ὅμως βραδιὰ μάταια τὸν περιμέναμε νὰ
ἔρθῃ. Καὶ ἄλλη μέρα, πὺν τὸν ζητήσαμε στὸ σπί-
τι του, μάθαμε πὺς εἶταν ἄρρωστος βαριά ἀπ' τὴν ἀρ-
ρώστια, πὺν ἔδεχνε τὴν πόλη μας...

ΤΟ ΓΛΕΝΤΙ ΤΩΝ ΠΕΙΝΑΣΜΕΝΩΝ

Όταν πιά εἶχε ἀπελπιστεῖ ὁ Κάδης ἄκουσε βῆμα στὸ διάδροδο, τὸ γνωστό του βῆμα καὶ τὰ τριζωτὰ παπούτσια τοῦ Μαλίδα.

— Ἰδού τον ! ἔρχεται μὲ μουσική !

Καὶ ἄνοιξε τὴν πόρτα.

— Ἐ, τί ἀπέκανες ; ρώτησε τὸ Μαλίδα, πὺν ἔφθανε κείνη τῇ στιγμῇ ἀπ' ἔξω.

— Λάσπη ἢ δουλειά μας !.. Αὐτὸς ἔφυγε, πάει ταξίδι !..

— ὦ, διάβOLE !..

Καὶ ὁ Κάδης ἔτριψε τὸ φρύδι του...

— Αὐτὸ θὰ γίνει, εἶπε ἔπειτα, κουνῶντας τὸ ἄχτυλο.

— Τί...

— Θὰ τὸ μάθεις !.. Εἶνε τὸ μοιραῖον, φίλε μου, τὸ μοιραῖον !.. Ἐλα μέσα...

Ὁ Μαλίδης μπῆκε καὶ τῇ ματιᾷ του εὐθὺς τὴν ἔσυρε ἢ ἀκαταστασία τοῦ δωματίου. Ροῦχα πεταμένα κάτω, σκόνη παντοῦ, βιβλία, χαρτιά καὶ ἀποτσίγαρα σκορπισμένα. Σὲ μιὰ γωνία ἔνα καπέλο παλιὸ πάνω σ' ἕνα χάρτη σχισμένο...

— Τί, βλέπεις τὰ χάλια μου ; Δὲ μοῦ σιγυρνᾷ πιά· γιατί τῆς χρωστῶ δυὸ νοίκια !.. Σὺ πόσα χρωστᾷς

—'Εγώ... Δὲ χρωστῶ κανένα !..

—Βλάκα...

—Γιατὶ μὲ λὲς βλάκα ;

—Γιατὶ καλύτερα νὰ χρωστοῦσες καὶ νὰχες λεπτὰ στὴν τσέπη !..

—'Α, αὐτό...

—Αὐτό, αὐτό !.. 'Αλλ' ἄστα αὐτὰ τώρα, γιατί ἔχω κᾶτι νεῦρα ποὺ εἶνε τρομάρα ! Καὶ ξέρεις στὸχο πεῖ νομίζω, πὼς ἅμα πεινῶ μὲ πιάνουν τὰ νεῦρα μου ! 'Εκεῖ μὲ χτυπᾶ, στὰ νεῦρα !.. Καὶ μὴ ρωτᾷς, πόσο πεινῶ ! Αἰσθάνομαι, μὰ τὸ θεό, πὼς ἂν ξακολουθήσει αὐτό, θὰ γείνω λύκος, λεοντάρι, τίγρης πεινασμένος !.. Εὐτυχῶς ὅμως, δὲ θὰ γίνει αὐτό, γιατί ἔχω ἓνα σχέδιο. 'Αλλοιῶς ; 'Αλλοίμονό σου. Θάτρωγα ἐσένα πρῶτον !... .

—Καλά, καλά ! Γιὰ πὲς μας τώρα, τὸ σχέδιο.

—Εἶνε μεγάλο, θαυμαστό !.. 'Ο 'Ανίβας ὁ Καρχιδόνιος, πάει χάνεται μπροστὰ μου !.. Δὲν τὰ λέω πολλὰ, τὰ λέω ἴσα ἴσα λίγα !.. 'Ηθελα τὸν 'Ανίβα σου νὰ τὸν ἔβλεπα στὴ θέση μου ! Θᾶβλεπα τότε τὸ σχέδιό του !.. Θὰ τοῦ πήγαινε ἡ σκούφια του ἀνάποδα !..

—'Ελα, τώρα, ἄφησέ τα αὐτὰ καὶ πὲς μου τὸ σχέδιο αὐτὸ τὸ περίφημο ;

—Καὶ εἶνε περίφημο ! 'Ακου δῶ ! Δὲν εἶνε πολὺ ὥρα καὶ ἡ σπιτονοικοκυρά μόν ἔβαλε σὲ δυὸ κλῶσες τῆς τριάντα, ἀριθμὸς 30, αὐγά ! 'Απὸ δέκα πέντε στὴν κάθε μιὰ... 'Εγώ, ἀκοῦς ; ἐγὼ πῆγα στὸ φίλο μου, ξέρεις σὲκεῖνον τὸ βλάκα τὸν αὐγουλᾶ, καὶ μοῦδωσε εἴκοσι κλούβια αὐγά, κατάλαβες ;

— Ἀπάνω, κάτου. Λοιπόν;

— Τί λοιπόν; Δὲν τὸ κατάλαβες; «Λοιπόν. αὐτὴ θὰ βγεῖ ἔξω τώρα, ἔτσι κάνει πάντα, πάει καὶ συρ-
γιανᾶ σὰ μεγάλη κυρία στὸ Ζάππειο. Γιὰ νὰ δείξει
καὶ τὰ κάλλη της.. Ἀκόμα θέλεις;

— Τελειώσε...

— Νὰ τὸ τελειώσω, χοντροκέφαλε! Ἐσὺ θὰ καθή-
σεις νὰ παραφυλᾷς, κ' ἐγὼ θὰ πάω νὰ πάρω τὰ καλὰ
αὐγά καὶ θὰ βάλω τὰ κλούβια. Θάφήσω καὶ πέντε
καλά, γιατί αὐτὴ ἡ κυρὰ Πανλίδη, πολλὰ ἔχει βάλ-
λει στὴν καημένη τὴν κλώσσα!..

— Μὰ αὐτὸ εἶνε κλοπὴ!..

— Ὅριστε τον! Αὐτὸ εἶνε κλοπὴ!.. «Βρὲ κοῦτα,
κρίμα πὺν εἶσαι καὶ φοιτητὴς τῆς νομικῆς!.. Δὲν
ξέρεις; ποιοὶ εἶπαν αὐτό, τὸ νὰ πάρεις ἢ νὰ βουτήξεις
κρυφὰ κάτι, ποιοὶ τὸ εἶπαν κλοπὴ; Κεῖνοι ποῦχαν
ἄδια τὴν κοιλιά, ἢ κεῖνοι πὺν τὴν εἶχαν φίσκα
Τῶπαν κεῖνοι πὺν τὴν εἶχαν ὑπεργεμάτη! Κρίμα
πὺν σ' εἶχα καὶ γιὰ ἔξυπνο!..

— Καλά, καλά!.. ἔχεις δίκαιο! Λέγε τί θὰ κάνω.

— Νὰ ἔγὼ θὰ πάρω τ' αὐγά, ἐσὺ θὰ σοῦ πῶ, θὰ
φυλᾷς. Μετά, ἅμα τὰ πάρουμε, γιὰ ἄκουσε ντέ, ἅμα
τὰ πάρουμε τὰ μισά, ὅχι τὰ δώδεκα, θὰ τὰ κρατήσουμε
νὰ τὰ φᾶμε, καὶ τὰ ὀκτὼ θὰ τὰ πάρεις ἐσὺ καὶ θὰ
τὰ πᾶς στοῦ πατριώτη σου τοῦ μπακάλη νὰ τὰ που-
λήσει;!.. Θὰ γίνετι γλέντι τρικουῦβεργο!

— Κι' αὔριο;

— Αὔριο! Ἐμεῖς, ἐγὼ τοῦλάχιστον, εἶμαι χριστια-
νὸς καὶ πάω σύμφωνα μὲ κεῖνο: Τὸν ἄρτον, τ' αὐγά,..
τὸ ἴδιο εἶνε, τά...

Ὁ Κάδης ἔπαυε. Κάτι εἶχε πάρει ταῦτί του.

— Νά τοι!... Φεύγουνε!.. Στὸ καλό!... Καλὴ διασκέδαση!... Ἀκου γέλια! σὰν καρβέλια!.. Ἀμ' τὰ γέλια ἔρχονται ἀπ' τὴν εὐχαρίστηση, καὶ εὐχαρίστηση εἶνε νᾶχαις τὴν κοιλιά γεμάτη!

Καὶ ἀπ' τὸ παράθυρο, ποὺ σκύψανε, εἶδανε τὴν κυρὰ Παυλίνα νὰ φεύγῃ ντυμένη μὲ τὰ καλὰ της καὶ μ' ἓνα γιγάντιο καπέλο μὲ τριαντάφυλλα κατακόκινα. Πιο ἔμπρὸς πηγαινε τὸ ἀγοράκι της καὶ δίπλα της ἡ κόρη της.

— Ὠραία! τώρα εἵμαστε ἔμεῖς μόνο!

— Μόνον ἔμεῖς; Εἶσαι βέβαιος, πὼς δὲν εἶνε ἄλλος στὸ σπίτι;

— Ὑπερβέβαιος! Λεῖπουνε ὅλοι, γιατί εἶνε ἀργένηδες κ' ἔρχονται μόνο τὸ βράδι. Τώρα ὑπάρχει καὶ μία γρηά, καὶ αὐτὴ θέλω νὰ παραφυλᾶς.

Νά, γιὰ κοίτα τὴν! Αὐτὴ ποὺ κάθεται σὲ κεῖνο τὸ σκαλοπάτι καὶ κοιτάζει μέσ' στὴν αὐλή.

Κάθε ἀπόγευμα αὐτὸ κάνει πιάνει κουβέντα ἐκεῖ. Λοιπόν, θὰ καθίσεις καὶ θὰ βλέπεις τὴ γρηά! Ὅλα κάνει πὼς ἔρχεται σφύριξε.

Καὶ ὁ Κάδης ἔφυγε γρήγορα.

Ὁ ἥλιος εἶχε χαθεῖ, ὅταν φθάσανε οἱ δυὸ στὸ Ζάππειο. Ἡ δύση ἔλαμπε. Σύνεφα χουσομένα τὴ στόλιζαν. Ἀλλὰ πάλι, ρόδινα σὲ οὐρανὸ γαλάζιο, μαύρα μὲ τὶς ἄκρες τους σὰ βουτηγμένες σ' αἷμα, ἐδῶ καὶ κεῖ εἵτανε σπαρμένα...

Σ' ἓναν πάγκο τοῦ Ζαππείου διέκριναν δυὸ νὰ

κάθονται. Κι' αὐτοὶ τοὺς εἶδαν καὶ πετάχτηκαν ὀρθιοί...

— Μὰ τί γινήκατε !

— Βρήκατε τίποτε ; τοὺς ρώτησε ὁ Κάδης.

— Ποὺ νὰ βροῦμε !. Ἄσεμας !. Πάει σταμάτησε ὁ νοῦς μου, δὲ μπορῶ νὰ σκεφτῶ ! τοῦ εἶπε ὁ ἕνας μὲ μιὰ χονδρὴ καὶ βραχνή φωνή.

— Φυσικό ! τοῦ ἀπάντησε ὁ Κάδης. Ἐσένα, φίλε Λάμπρο, ὁ νοῦς σου μοιάζει μὲ μῦλο ποὺ κινεῖται μόνο μὲ κρασί !. Ἀμα δὲν πιεῖς παύει τὴν κίνηση !.

— Ἄσε βρὲ ἀδελφέ, τᾶστεῖα !

— Ἔλα, ἔλα, ἡσύχασε !, Γιὰ ἐλάτε ἀπ' ἐδῶ !,

Τοὺς πῆγε σὲ μιὰ μεριά ποὺ μόνο δέντρα καὶ θάμνοι καταπράσινοι εἶταν καὶ τοὺς ἔδειξε ταῦγά..

— Μωρὲ δῶ εἶνε πλοῦτος !.. ἔκανε ὁ Λάμπρος γε-
μᾶτος ἀπὸ ἔκπληξη. Καὶ σὲ τέτοια περίσταση αὐγά!..
Μπά !

— Θαῦμα σωστό ! εἶπε καὶ ὁ Κυδώνης.

— Κάποιος αὐγουλαῖς, μοῦπε νὰ τοῦ κάνω δυὸ στι-
χάκια γιὰ τὸν ἀδελφό του, ποὺ παντρεύεται, καὶ γιὰ
πληρωμή, μοῦ ἔδωσε ταῦγά ..

— Εὔγε του !

— Νὰ ἄνθρωπος !...

— Δὲν τοῦ λές, εἶπε ὁ Κυδώνης, νὰ τοῦ γράψω
κὲγῶ κᾶνα δυὸ στίχους...

— Μὰ τί νομίζεις σύ, κάθε μέρα θὰ παντρεύεται
ὁ ἀδελφός του ; Παντρεύτηκε τὴν Κυριακή !. Τώρα
γιὰ νὰ δῆτε τί θέλω!.. Θὰ πάρει ὁ Λάμπρος τὰ ὀκτὼ
αὐγά καὶ θὰ τὰ πάει μαζί μὲ τὸ Μαλίδη, στὸν πα-

τριώτη του τὸ μπακάλη, νὰ τοῦ τὰ πουλήσουν !.. Για νᾶχουμε καὶ φιλούλια !..

—Ναί, ναί!.. Δὸς μου τα!

— Ἔλα παῖρνε !..

Ὁ Κάδης ἔβγαλε ἓνα ἓνα ταῦγά ἀπ' τὴ σακκοῦλα, πὺν τᾶχε, καὶ τᾶδωσε στὸ Λάμπρο.

— Ἐμεῖς θὰ πάμε κεῖ στοῦ Δημητροῦ, νὰ σᾶς περιμένουμε !

Οἱ δυὸ φύγατε γρήγορα. Ὁ Κάδης ἔμεινε μαζὶ μὲ τὸν Κυδώνη.

Ὁ Κάδης γύρισε καὶ κοίταξε τριγύρω, ἔπειτα ψηλά..

— Μὰ ἐπὶ τέλους, μπορῶ νὰ θαυμάσω τὴ φύση!.. Για κοίτα! Ὁ Θεὸς ὁ Θεός!. πρέπει σ' ἐμᾶς νὰ μᾶς δίνει εὐχαριστήσεις, γιὰ νὰ θαυμάζουμε τὸ ἔργο του!. Ἀλλοιῶς ποιὸς τὸ προσέχει!.

Στοῦ Δημητροῦ φθάσανε ὅταν εἶχαν ἀνάψει τὰ φῶτα. Ὁ κύρ Δημητρὸς εἶχε ἀνάψει κι' αὐτὸς τὸ ἠλεκτρικό του, ὅπως ἔλεγε τὴ λάμπα του, μιὰ μεγάλη παράδοξη λάμπα, πὺν τὴν εἶχε κρεμασμένη στὴ μέση τῆς αὐλῆς, κάτω ἀπ' τὴν κληματαριά.

Ἀκόμα δὲν εἶταν καὶ τόσο εὐχάριστα νὰ κάθεται κανεὶς ἔξω τὴ νύχτα. Ἀλλ' ὁ κύρ Δημητρὸς καὶ τὸν χειμῶνα ἀκόμη, ὅταν δὲν ἔβρεχε, ἐπέμενε νὰ κρατᾷ ἔξω τοὺς πελάτες του, καὶ νὰ μὴ τοὺς ἀφίνει μέσα στὰ δωμάτια, λέγοντάς τους, πὺς τὸ ὑπαιθρο εἶνε καλύτερο ἀπ' τὸ δωμάτιο καὶ μάλιστα ἀφοῦ πίνουν...

— Σωπάτε, τοὺς ἔλεγε, πὺν θὰ πάτε νὰ κλειστῇτε

μέσα! Ἐδῶ ἀέρα!. Δὲν κοιτᾶτε ἐμένα! Πόσο χρονῶν εἶμαι; Μοῦ πόνεσε ποτὲ κεφάλι!.

Καὶ οἱ πελάτες τουρτουρίζοντας καθόνταν ἔξω, πίνοντας περισσότερο γιὰ νὰ ζεσταθοῦνε. Καὶ ποὺ νὰ φύγουν! Θὰ βρήσκανε τέτοιο κρασί ἄλλου.

Τὴν παρέα τοῦ Κάδη δὲ μπόρεσε ποτὲ νὰ πείσει νὰ μείνει ἔξω.

— Μᾶς πιάνει συνάχι! τοῦ ἔλεγε ὁ Κάδης, καὶ πηγαινε μόνος σένα ἀπ' τὰ δωμάτια καὶ ἄναβε τὸ φῶς.

— Ἀμ γι' αὐτὸ ὅλο ἀρρωσταίνεις!. τοῦ ἔκανε ὁ κύρ Δημητρὸς κουνῶντας τὸ κεφάλι του.

Κανεῖς δὲν τὸν εἶχε δεῖ μὲ καπέλο!. Πάντα τὸ κεφάλι του εἴτανε χωρὶς σκούφο καὶ κουρεμένο σύριζα μὲ τὴ μηχανή. Οὔτε ἵχνος φαλάκρας.

Καὶ αὐτὸ τὸ βράδι, πληθὸς πελάτες καθόντουσαν πίνοντες ἔξω. Ὁ Κάδης μὲ τὸ σύντροφό του καθίσανε, γιὰ νὰ περιμένουν τοὺς ἄλλους, ἔξω κι' αὐτοί. Εἶδαν τὸνα δωμάτιο ἀπ' τὰ δυό, νᾶνε φωτισμένο...

Σκεπτικοί, χωρὶς νὰ μλοῦνε, μένανε. Ἄκουσε, γιὰ μιὰ στιγμή ποὺ ἄφησε τὶς σκέψεις του, ὁ Κάδης, ἓνα γέρο μὲ κατσαρὰ μαλλιά νὰ λέει σ' ἓναν ἄλλο:

— Δὲ μὲ ξέρεις ἀπ' τὴν καλή μου! Ἐγὼ εἶμαι...

Ἄλλος πελάτης κοντὰ ἐκεῖ στὸ τραπέζι τους:

— Τὸ μυαλὸ τὸ δικό μου, δὲν τ' ὅχει κανεὶς!

Πάλι ἔπεσε στὶς σκέψεις του ὁ Κάδης. Σὲ λίγο ὁμως, ἄκουσε τὸν Κυδώνη νὰ τοῦ λέει:

— Δὲ σοῦ φαίνεται, πὼς ἀργοῦν;

— Μπά! Θᾶρθουν ὅπου νᾶνε!

Ἐνα ἀεράκι, πὺν φύσηξε, ἔκανε τὸ φῶς τῆς λάμπας νὰ κλονιστεῖ ἕτοιμο νὰ σβύσει...

— ὦ, ὦ ! εἶπαν πολλοί, πάει τὸ ἠλεκτρικό !

— Ἐ, κι' ἂν πάει; τοὺς ἀπάντησε ὁ ταβερνιάρης. Σὲ λίγο θὰ βγεῖ τὸ φεγγάρι !

Μὲ τὸ ἀεράκι πὺν φύσηξε καὶ κούνοῦσε τὰ φύλλα τῆς κληματαριᾶς φάνηκαν οἱ δυὸ φίλοι νὰ ἔρχονται. Καὶ μπήκανε ψάχνοντας μὲ τὸ μάτι δῶ καὶ κεῖ, γιὰτὶ τὸ φῶς τῆς λάμπας ἔκανε κινήσεις δεμένου· πὺν προσπαθεῖ ν' ἀποφεύγει χτυπήματα, σκύβει χαμηλώνει, ἔρπει, καὶ μαζὶ νὰ ζητᾷ νὰ σπάσει τὸ σχοινί, πὺν τὸν ἔχουνε δέσει...

— Ἐδῶ, ψίτ !

— Ἐτοιμα ! εἶπε ὁ Μαλίδης. Νάτα τὰ λεπτά, πάрта !

Ὁ Κάδης πῆρε τὰ λεπτά, τᾶρριξε στὴν τσέπη του, καὶ σηκώθηκε καὶ πῆγε κοντὰ στὸν κὺρ Δημητρὸ καὶ τοῦδωσε ταῦγά.

— Μωρέ ! ἔκανε αὐτός. Καλὰ εἶνε, μεγάλα καὶ φρέσκα !

— Ἐνας αὐγουλὰς μοῦ τᾶδωσε, γιὰ πληρωμή, πὺν τοῦκανα δυὸ στίχους γιὰ τὸν ἀδελφὸ του, πὺν παντρεύτηκε, τοῦ ἐξήγησε ὁ Κάδης.

— Ὁραία, ὠραία ! Πάντα ἔτσι ! Ἀλλὰ θὰ περιμένετε λίγο γιὰ νὰ βγάλω αὐτὰ τὰ ψάρια...

Οἱ τέσσερις σύντροφοι πῆγανε μέσ' στὸ ἄλλο δωμάτιο, τὸ σκοτεινό, καὶ ὁ Κάδης γρήγορα ἄναψε φῶς.

Γύρο ἅπ' ἓνα τραπέζι καθίσανε περιμένοντας.

— Παίρνουμε κανένα κρασί, ὅσο νὰ τὰ ἐτοιμά-

σει ; ἐπρότεινε ὁ Κυδώνης, ποῦχε γίνει ὅλο διάθεση.

— Ναί, Ναί !...

Καὶ χτυπήσανε διατάζοντας κρασί. Κί' αὐτὸ δὲν ἄργισενὰ ἔρθει, ἀλλὰ καθὼς ἔκαναν νὰ πιοῦνε, μιὰ φωνούλα γυνεαία, σκανδαλιάρικη, ξεπετάχτηκε ἀπὸ τὸ διπλανὸ δωμάτιο.

Μείνανε μὲ τὰ ποτήρια στὰ χέρια.

— 'Ακοῦς ; ..

— Ναί, ναί ! ...

Πάλι ἡ φωνούλα Καὶ τοὺς φάγηκε ἔτσι πὼς ξεπετιότανε, σά φειδάκι πύρινο, τὸ φειδάκι ὅμως ἐκεῖνο πὺ ἔκανε τὸν Ἀδάμ νὰ φάει τὸν καρπὸ τὸν ἀπαγορευμένο...

— Βλέπεις ...

— Ναί, βλέπω ...

— "Ετσι γλεντοῦν ...

Τὰ ποτήρια γεμάτα πήγανε πάλι στὸ τραπέζι.

— "Αστε με καὶ σεῖς μὲ τὰ θηλυκά σας! Σὲ τραπέζι δὲν τὰ θέλω. "Οχι, δὲν τὰ θέλω! Καλύτερα νὰ φέρεῖς σὲ γλέντι τὸ Σατανὰ παρὰ γυναίκα !... Δὲ μπορεῖς νὰ εὐχαριστιθεῖς τὸ φαί τὸ κρασί, γιατί σὲ σέρνει αὐτή... Δὲ θέλω σὲ γλέντι γυναίκα!... εἶπε ὁ Κάδης

— 'Α, ἐμένα μᾶρέσει!... Γλέντι χωρὶς γυναίκα, εἶνε φαί καλό, χωρὶς κρασί!... τοῦ ἀπαντοῦσε ὁ Κυδώνης. "Υστερα ἀλλάζοντας τόνο :

— Τὶ τὰ θέλετε, βρε παιδιά, ἐμεῖς εἴμαστε χειρότεροι ἀπὸ τὰ ζῶα!... Δὲ βλέπετε τοὺς γάτους! πὼς τραγουδοῦν μὲ τὴν ἀγάπη τους μαζὶ τὸν ἔρωτα; ... Τοὺς βλέπετε στὰ κεραμίδια...

— Βρέ, ἀλήθεια! εἶπε μὲ τὴ χοντρὴ φωνή του

ὁ Λάμπρος, πρὸ ἡμερῶν δὲ μάρφησανε νὰ κοιμηθῶ. Καὶ δῶ νὰ δεῖτε! ... Ὅταν ἐπιτέλους πάψανε καὶ με πῆρε ὁ ὕπνος, τί βλέπω; Ὅτι εἴμouνα κὲγὼ γάτος!..

— Ἀ, θαυμάσια! Βάλτε τώρα, με τὸ νοῦ σας, τί εὐτυχία θὰ εἶδε! ...

— Ναί, εἶδα, τὸ ὁμολογῶ! Καὶ ἅμα ξύπνησα κ' εἶδα πῶς εἴμouνα ἄνθρωπος καὶ μόνος στὸ κρεβάτι, δὲν ξέρετε, βρὲ παιδιά, τί λύπη μέπιασε! ... Πρέπει...

Διεκόπηκε ἀπ' τὴν εἴσοδο ἐνὸς ἀνθρώπου ὅλο στρόγγυλου...

— Καλῆσπεροῦδια σας! τοὺς εἶπε αὐτός, κάνοντας καὶ μιὰ μικρὴ ὑπόκληση.

Μαῖλια πλῆθος, τοῦφες, εἶχε τὸ κρανίον του, κρεμόν-
τουσαν στὸ μέτωπό του, καὶ τὸ καπέλλο του τῷχε
τόσο πίσω βαλμένο πὺ θάύμαζε κανεῖς πὺς στεκό-
ταν. Σὰ νᾶχε κάποια κρεμάστρα στὸ κρανίον τοῦ
πίσω.

— ὦ, ὦ!... ἔκαναν οἱ σύντροφοι στὴν ἐμφά-
νησή του.

— Δὲν πιστεύω, νὰ μὴ με θέλετε στὴν ἀξιότιμη
συντροφιά σας;

— Μπά. τί λές!

— Φέρνω δῶ καὶ ἐλαίας τῶν Καλαμῶν! Τὰς ὡ-
ραιότερας δηλαδή, ἐλαίας τοῦ κόσμου! καὶ ἀκόμη
πέρα, ἀπ' τὸν Ἄρη!.. Δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχουν
καλύτερες καὶ κεῖ! Γιὰ κοιτάτε τῆς. Δὲν εἶνε σὰν
ἐκεῖνες, πὺ μοιάζουν με πρόσωπα γραῖδιων! Αὐτὲς
εἶνε σὰν προσωπάκια Κάρφων κοριτσιῶν! Καὶ ξέρετε,
οἱ Κάρφισες ἔχουν κάτι σώματα σὰν τῆς Ἀφροδίτης
τῆς Μήλου! ἔτσι!.. Ἀ, ὡραία!.. Τώρα...

Καὶ γύρισε πίσω κατὰ ζητῶντας. Εἶδαν τότε, καὶ οἱ σύντροφοι στὴν πόρτα νὰ στέκεται ἕνας ἄλλος Ντάρας, ἢ κάποιος ποὺ τοῦμοιαζε τρομαχτικά. Καὶ ὄχι μόνο εἶταν ὅμοιος στὸ σῶμα, στὸ πρόσωπο, εἶταν καὶ στὰ μαλλιά, κ' εἶχε κι' αὐτὸς ὅμοια μὲ τὸ Ντάρα τὸ καπέλο...

— Εὐθύμιε ! τοῦ εἶπε ὁ Ντάρας, ἔλα νὰ σοῦ συστήσω αὐτὰ τὰ θαυμάσια παιδιὰ !

Ὁ Εὐθύμης πλησίασε καὶ ὁ Ντάρας τὸν σύστησε :

— Ὁ ἑξάδελφός μου ἀπ' τὴ μάνα μου, κύριος Καραπαναγιωτοπούλου...

— Πωπὼ βαγγόνια ! ἔκανε ὁ Κυδώνης στὸ αὐτὶ τοῦ Κάδη.

Ὁ Κάδης παρατήρησε τὴν ὁρμὴ ποῦ πέρασε στὶς ἐλιές τὰ δυὸ ξαδέλφια, καὶ σκέφτηκε τ' αὐγά.

— Πάνε ταῦγά !.. εἶπε μὲ τὸ νοῦ του. Πρέπει νὰ εἰδοποιήσω τὸν κύρ Δημητρὸ ν' ἀργήσῃ λίγο, ὅσο νὰ τοὺς ξεφορτωθοῦμε !..

Καὶ σηκώθηκε καὶ πῆγε νάβρῃ τὸν κύρ Δημητρὸ. Εὐτυχῶς ὁ κύρ Δημητρὸς εἶχε καὶ μπριζόλες νὰ ψῆσῃ κῆτσι τὸ πράγμα ἦρθε ὅπως ἠθελε.

Στάλλο δωμάτιο δὲν ἀκουγόταν τώρα, μιὰ φωνὴ γυναικας, ἀλλὰ καὶ ἄλλης. Καὶ ἄλλες φώναζαν, γελοῦσαν καὶ τὸ κρυσταλένιο γέλιο ἔμπαινε μέσα στὸ δικό τους δωμάτιο καὶ σὰ νὰ τοὺς ἀγκήλωνε δὲ μπορούσαν νὰ καθίσουν καλὰ στὰ καθίσματά τους...

— Ἀκοῦς, ἀκοῦς ; ἔλεγε ὁ Κυδώνης στὸ Λάμπρο.

— Τίποτα δὲν ἀκούω γώ ! τοῦ ἀπάντησε ὁ Ντά-

ρας, μὲ σκυφτὸ κεφάλι καὶ χωρὶς νὰ στραφῇ διόλου ἀπ' τὶς ἐλῆες ποὺ καταβρόχθιζε.

Στὸ τραπέζι σὲ λίγο, δὲν ἔμεινε ἄλλο ἀπ' τὰ χαρτιά τῶν ἐληῶν, τὰ κουκούτσια καὶ τὰ τρίμματα ψωμιῶν.

— Τώρα καὶ κανένα τραγουδάκι, ἔ; τοὺς εἶπε ὁ Ντάρας, ποὺ εἶτανε φιλόμουσος, καὶ γιὰ τοῦτο ἀπὸ κάμποσον καιρὸ κολοῦσε στὴν παρέα κοντά. "Πθελε νᾶκούει τὰ τραγουδάκια τους.

— Ναί, ναί, εἶπε ὁ Κάδης, θὰ ποῦμε κ' ἓνα δυὸ τραγουδάκια, κ' ἔπειτα γιὰ τὸ σπίτι!.. Πρέπει νὰ πέσουμε νωρὶς λίγο ἀπόψε.

Καὶ τραγούδησαν. Πάνω ὅμως, στὸ τραγούδι καὶ στὸν ἐνθουσιασμό τοῦ Ντάρου καὶ τοῦ ἑξαδέλφου του, ποῦχαν πετάξει τὰ καπέλα τους, καὶ προσπαθούσανε ὑψώνοντας μὲ τὰ δάχτυλα σὰ χτένι, τὰ μαλλιά τους νὰ τὰ κάνουν νὰ σταθοῦν ὀρθία, φάνηκε ὁ κύρ Δημητρὸς κρατῶντας μιὰ ὀκᾶ..

— Ἡ παρέα ἀπὸ μέσα σᾶς κερνᾶ! τοὺς εἶπε βάζοντας τὴν ὀκᾶ στὸ τραπέζι τους.

Εἶταν ἀπ' τὸ δωμάτιο, ποὺ ἀκουγόντουσαν τὰ κρυσταλένια γέλια καὶ οἱ σκανδαλιάρικες φωνές.

Ὁ Κάδης ἔκλεισε τὸνα τοῦ μάτι. Ὁ Κυδῶνης κατέβασε τὸ σαγῶνι τοῦ γυρίζοντάς το λίγο λοξά, καὶ ὁ Ντάρας μὲ τὸν ἑξαδέλφόν του πιάσανε μιὰ τούφα ἀπ' τὸ κρανίον τους μαλλιά, καὶ τὰ φέρανε βόλτα.

Καὶ τραγούδησαν ἔπειτα, οἱ σύντροφοι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ παθητικά τους τραγούδια...

Μόλις ὅμως ἔπαψαν καὶ τσούγκρισαν τὰ ποτήρια τους, ἡ πορτούλα ποὺ συγκοινωνοῦσε τὸ δωμάτιόν τους μὲ τ' ἄλλο, ἀνοιξε κ' ἓνας χοντρὸς μεσόκοπος μὲ

τρίχες ἄσπρες πολλές στὰ πλάγια τοῦ κεφαλῶν, παρουσιάστηκε.

— Κύριοι, εἶπε, νὰ μὲ συγχωρεῖτε γιὰ τὸ θάρρος μου, ἔρχομαι νὰ σᾶς παρακαλέσω, ἂν θέλετε νὰ γίνουμαι μιὰ παρέα... Θὰ ἐρχόμαστε ἐμεῖς ἐδῶ, ἀλλ' ἔχουμε καὶ φουστάνια μαζί μας. Ὡστε... ἂν θέλετε περνᾶτε...

— Εὐχαρίστως, εὐχαρίστως!· εἶπαν αὐτοὶ χωρὶς νὰ τὸ πολυσυλλογισθοῦν.

Καὶ παίρνοντας τὰ ποτήρια τους ἀκολούθησαν τὸ μεσόκοπο.

— Ἐγὼ τρελαίνουμε γι' αὐτὰ τὰ κουβαλήματα! ἔλεγε ὁ Ντάρας πηγαίνοντας κι' αὐτὸς μὲ τὸ ποτήρι του γεμάτο ξέχειλα.

Πέντε γυναῖκες καὶ τέσσαρες ἄντρες περασμένης ἡλικίας βρισκόντουσαν ἐκεῖ.

Οἱ γυναῖκες ξεσκούφωτες, μὲ τὰ μαλλιά ἀνακατωμένα, οἱ ἄντρες μὲ φαλάκρες ποὺ λάμπανε κάτω ἀπ' τὸ φῶς τῆς λάμπας, σὰ βουνοκορυφὴ ἔρημη ἀπὸ βλάβσηση, στὸν ἥλιο, Σ' ἓνα τραπέζι παλιὸ σὲ μιὰ γωνιά, τὰ καπέλα τῶν γυναικῶν βρισκόντουσαν σὰν πεταμένα, τῶνα πάνου στ' ἄλλο.

Ὁ Κάδης βρέθηκε κοντὰ σὲ μιὰ καστανή, παχουλὴ, καὶ τὸ γόνατό του ἀκούμπησε πολὺ, μὰ πολὺ, πίνου στὴν τρυφερὴ καὶ παχουλὴ σάρκα της. Εἶδε ἓνα στόμα κόκκινο, δοντάκια σὰ ριζάκια καὶ μάτια καστανὰ ἀλλ' ὅλο φωτιά...

Αἰσθάνθηκε καὶ τὸ σάλιο του νὰ πιάνεται, νὰ δέ-
νει ἀπ' τὴ γλῦκα...

Αὐτὴ ἀντὶ ν' ἀποσύρει τὸ πόδι της, τῷ φερνε περισ-

τότερο κοντά του. Καὶ τότε, μιὰ ὁμίχλη, γλυκειὰ ὁμίχλη, ἔπεσε γύρω του, τὸν τύλιξε. Καὶ σὰ νὰ φέρθηκε ψηλὰ στοὺς Ὀλυμπίους θεούς, Ὀλύμπιος κι' αὐτός, αἰσθάνθηκε νὰ πλέει σὲ μιὰ θεία εὐχαρίστηση καὶ ἡδονή, κυκλωμένος ἀπὸ σύννεφα πάθους, ἡδονῆς...

Μόλις διέκρινε τοὺς ἄλλους. Τὰ μάτια μόνο τῆς θέαινας, ποὺ τὸν ζάλιζαν, τὸν μεθοῦσαν περισσότερο ἀπ' τὸ κρασί, ποὺ ὅσο καὶ ἂν ἔπινε τίποτ' ἀδεν τοῦκανε.

— Ἐνα τραγουδάκι ! ἄκουσε νὰ τοῦ λένε.

Καὶ τραγούδησε. Τραγούδησε ὁμως, σὰν Ὀλύμπιος θεὸς ποὺ τραγουδᾷ κυκλομένος ἀπὸ σύννεφα, καὶ κάτω κάτω τὸ κοπάδι τῶν ἀνθρώπων ἀκούει μὲ εὐλάβεια καὶ τρόμο. Ἄκουγε κι' αὐτὸς τῇ φωνῇ του, δυνατῇ, γλυκειᾷ, νὰ ψάλλει ὕμνο στὸν ἔρωτα, στὴν ἡδονή. Καὶ τοῦ φαινότανε κάποτε σὰ νὰ ψάλλε ἄλλος ἀλλὰ κι' αὐτός. Ἄκουσε χειροκροτήματα. Αὐτὸς αἰσθάνθηκε τὸ μαλακὸ κεῖνο σῶμα νὰ πέφτει περισσότερο πάνω του, νὰ νεβαίνει...

Ξαφνικὰ εἶδε τὸν κύρ Δημητρὸ νὰ παρῶσιάζεται μὲ μιὰ πιατέλα ἀυγᾶ...

— Ταῦτά μας σκέφθηκε, ἀλλὰ τὰ λησμόνησε.

Καὶ σὰ μέσα ἀπὸ τὰ σύννεφα, ποὺ εἶταν κυκλωμένος εἶδε τὸ Ντάρρα καὶ τὸν ἐξαδέλφον του νὰ σκύβουνε καὶ σὰν ἔρποντας νὰ πλησιάζουνε μὲ τὰ πηρούνια τοὺς ταῦγά. Ἄλλοι δὲν πλησίασαν, αὐτοὶ μόνο.

Τοὺς λησμόνησε. Τὸ σύννεφο τῆς εὐτυχίας πύκνωσε πολὺ. Ἐνα τραγουδάκι βγῆκε ἀπ' τὸ στόμα ὄλων. Τὸ χέρι του βρέθηκε πάνω στὸ παχουλὸ σῶμα τῆς θέαινάς του.

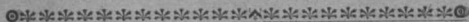

Τὸ σύννεφο τῆς εὐτυχίας εἶχε διαλυθεῖ. Ποτήρια ἄδια, ἄδια πιάτα, χυμένα κρασιά, φλοῦδες καὶ μιὰ πιατέλα ποῦχε ἴχνη αὐγῶν, αὐτὰ εἶδε ὁ Κάδης καὶ οἱ συντρόφοι του ποὺ κι' αὐτοὶ εἶχαν τυλιχτεῖ στὸ σύννεφο τὸ ἡδονικό. Καὶ μαζὶ αἰσθάνθηκαν τὴν πείνα, ποὺ σὰ νᾶχε κρυφτεῖ πρὶν μπροστὰ στὴν εὐτυχία, νὰ παρουσιάζεται...

Ὁ Ντάρας καὶ ὁ ἐξάδελφός του εἶχανε φύγη κι' αὐτοί, ὕστερα ἀπὸ τοὺς κυρίους ἐκείνους καὶ τὶς γυναῖκες. Καὶ οἱ κύριοι καὶ οἱ γυναῖκες φύγανε ὅλο γέλια καὶ σὰ νὰ πήρανε μαζὶ τοὺς ὅλη τὴ χαρὰ ποῦ βρισκότανε μέσ' στὸ δωμάτιο.

Ὁ Κάδης τώρα θρηνηλογοῦσε:

— Βλέπετε τί πάθαμε; Καλὰ τῶλεγα γὰρ ὁ κακομοίρης, μακρυνὰ ἀπὸ γλέντι τὸ θῆλικό, μακρυνὰ ὁ Σατανᾶς!...

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

Λαγκᾶς καὶ ἄλλα διηγήματα ἔκδοση Γ.'

Παπᾶς εἰδωολάτρης ἔκδοση Β.'

Ζωὴ Ἀρρωστεμένη » Β.'

Ἀλανιάρηδες ἔκδοση «Γραμμάτων» Ἀλεξάντρειας.

Μακρὰ ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ ἄλλα διηγήματα.

Τριανταδύο Διηγήματα

Τὸ γκρέμισμα τῶν Θεῶν καὶ ἄλλα διηγήματα

Ὁ Θρῆνος τῶν βωδιῶν ἔκδοση «Γραμμάτων»

Διωγμένη ἀγάπη

Φῶς στὸ σκοτάδι καὶ ἄλλα διηγήματα,

ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΑΡΑ

Δεκαπενθήμερο εικονογραφημένο
παιδικό περιοδικό.

Ἰδιοκτήτης - Διευθυντής : Α. Ι. ΡΑΛΛΗΣ

6 - Εὐριπίδου 6 - Αθήναι.

Ἡ Παιδικὴ χαρὰ εἶναι τὸ ἠθικώτερο τὸ παιδαγωγικώτερο, τὸ διδακτικώτερο περιοδικό.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Κ-α. Π. Δέλτα, Κ-α Ἰ. Δραγούμη, Κ-α Κοντογιάννη, Σπεράντζας, Βουτυράς, Σπαταλάς, Πικρός, Παδημας κ.λ.π.

ΥΛΗ

Διηγήματα, ποιήματα, δραματάκια, κωμωδίες, μυθιστορήματα, φυσιογνωστικὲς γνώσεις, ἀνέκδοτα, μικρὲς ἱστορίες κ.λ.π.

Συνδρομὴ	Ἔτηδία	Δρ. 40
	Ἐξάμηνος	» 20
Ἐξωτερικοῦ	Σελίνια	40

Οἱ προηγούμενοι τόμοι χαρτόδετοι 40 Δρ. ὁ καθένας.

